STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 00506

FUN MENSH TSU MENSH

Moishe Nadir

Permanent preservation of this book was made possible by
Dr. Evelyn Halpern
in memory of
Dr. & Mrs. Oscar Halpern, of Cleveland, OH

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

פון מענש צו מענש

משה נאדיר

פארלאג „ווערבע"
ניו יארק, 1919.

Copyright, 1919.
by
MOISHE NADIR,
(Isaac Reiss)

PINSKI-MASSEL PRESS.
84 BOWERY, NEW YORK

צו דעם טויטען יצחק רייז
צו דעם אמאָל־געוועזענעם.
צו דעם וואָס האָט יעדען טאָג
אַ דריי־פיער שעה פארשוועגדט,
צו זעהן זיין קאָפּ זאָל ריכטיג זיין פארקאמט
און אויך זיין שניפּס —
זאָל ריכטיג זיין פארקניפּט און אויסגעלעגט
און זיין יעדען נאָגעל־פינגער האָט ער —
געשעצט און געאַכט.
און יעדער וועהטאָג זייגער
האָט איהם וועה געטון
און ער פלעגט זיך אויסהיטען
פון צוג־ווינטלעך
און אָנקומענדע לאָקאָמאָטיווען.
און איצט איז ער טויט
און אָהן אַ שניפּס.

— — — — — — — — — — — —

איצט לעג איך צו די טויטע לאַנגע פּיס
אָטעם־אָ קראַנץ
פון אימאָרטעלען.

פון מענטש צו מענטש

I

מיט אַ פיינעם פראַזענפראַנז ♦ איך האָב געטראָטען דיין שענסטע ערד מיט מיינע פיס אָה גאָט ♦ אָבער נישט איך בין דאָפון שטאָלצער געוואָרען ♦ נישט דיין ערד שפל'דיגער ♦ איך האָב מיינע ווינדוויזיען אַריבער דיינע שטערען געוואָרפען ווי אַן אָקסענפאַנגער וואַרפט זיין שטריק ♦ אָבער פון דעם געפאַנגענעם ווער איך צוגעהאַלטען געפאַנגען און אומגעפעהר ווי אין אַ שעקספירישער דראַמע ♦ אַ פיסעל פון אַ מויז ♦ אַ האַרץ פון אַ שוויין ♦ אַ טראָפען רחמנות ♦ אַן עקעלדיג אַרומדרעהען זיך אויף דער באַשטימטער קאַרוסעלע ♦ דערנאָך די צוקאָפען־ליכט ♦ דער פייערליכער קדיש ♦ דאָס נישטווערען וואָס איז רייניגענד ווי קאַסקאַרא סאַגראַדאַ ♦ און דו און זי און יענער און דער איהר בלייבט ♦ די ברענענדיגע אויסגעהענדיגע ליכט צום יאָהרצייט פון אַלע געשטאָרבענע ♦ די אַרומגעהענדיגע מצבות אויף קברים פאַרגעסענע ♦ אָבער די צייט צעפרעסט אייך מיט איהרע געלע ציין צעברעקעלט אייך מאַכט צוריק צו זאַמד צו שטויב ♦ ווי לוסטיג מיינע אַרטיקלען זיינען האַהאָ געטרייע לעזער ♦

II

עפּעס מוז דאָך זיין נאָכ'ן טויט וואָס איז נישט־לעבן ♦ אַ סוף'יגע פינסטערקייט ♦ אַן אַפּרוה אין וועלכער אַלצדינג איז אויסגעלאָשען ♦ ענטשטורעמט ♦ עס קען דאָך נישט זיין קיין לעבן נאָכ'ן לעבן ♦ פּונקט ווי עס איז נישטאָ קיין ווײסטעניש אַקוראַט נאָך דעם ווי די ווײסטעניש ענדיגט זיך ♦ און ווידער דאָס לעבן איז אַן אַרבייט און מ'קאָן דאָך נישט באַלוינען מיט אַרבייט פאַר אַרבייט ♦ דער גאָלדשפּינער אַפילו ווערט דאָך נישט באַלוינט מיט מעהר גאָלדשפּינערייַ ♦ דער פּערעלפישער ווערט דאָך נישט באַלוינט מיט אַראָפּלאָזען זיך אין אָפּגרונט אַריין ♦ דאָס לעבן קען נישט באַלוינט ווערען מיט לעבן אויב עס פאַרדינט אַ באַלוינונג ♦ עס קען נישט באַשטראָפט ווערען מיט לעבן אויב עס פאַרדינט אַ שטראָף ♦ אַ לעבן נאָכ'ן טויט איז נאָר מעגליך אויב ס'איז נישטאָ קיין האַנט וואָס זאָל וועגען און מעסטען באַלוינען און באַשטראָפען ♦ אין אַזאַ פאַל איז אָבער נישטאָ ווער עס זאָל אויסטיילען דאָס ווייטערדיגע לעבן ♦ נישטאָ אויך וואָס אַוועקצושטעלען ס'ליכט וואָס האָט אויסגעזעהן צו זיין פאַרלאָשען אין גראָהען ווינט און וואָס עס קען פונדעסטוועגען זיין אַז עס ברענט ווייטער שטילערהייט נאָר מיר זעהען עס נישט ♦

III די נאַכט האָט אויסגעברענט ♦ איהר גריי־
גראָה אַש איז געפֿאַלען אויף מיין חלום ♦
די אויסגעברענטע לבנה ווי אַ שטיק
פּאַפּיר פון אַ קינדער־קרוין האָט
איהרע שפּורען איבערגעלאָזט אין אַ וועלט פון
עלפֿאַנטביין ♦ גאָלד און לאַנגווײלע ♦ איך דאַרף
נאָר אַ ווייה טון דארויף מיט מיין אָטעם און עס
וועט פֿאַרלוירען־געהן ♦ פֿאַרלוירען־געהן ♦ קיין
סימן וועט נישט בלייבען פון דער נעכטיגער לבנה
וואָס האָט אַזוי הויך און שטאָלץ און הערבאיש
געברענט אויף מיין נעכטיגען הימעל ♦ די שטע־
רען זענען צעריבען אויף ווייסען מעהל און די
געטער געהען אַרום באָרפיס און עסען דאָס ביטער־
געשמאַקע שטערענברויט און ווערען דערפון גע־
זונט און פעט ♦ און איינער אַן אַלטער גאָט
וואָס האָט זיך איבערגעפרעסען מיט דעם ברויט
וואָס איז געמאַכט פון צעמאָלענע אוניווערזומס
געהט ארום מיט דריי גוידערס ♦ און יעדער
גוידער איז אַ וועלט פאַר זיך ♦ און אויף יעדען
גוידער וואוינען טויזענד מיליאָן מענשען־קינדער
און שאָקלען זיך צום טאַקט פון אַ יעדען געזעץ
פון דער איבערזאַטער גאָטהייט ♦ די נאַכט האָט

אויסגעברענט ♦ אויף מיין נשמה ליגט דאָס
בלייכע אש פון אויסגעברענטע חלומות און איך האָב
מורא עס אראָפּצובלאָזן ♦

IV

אַ טויטער בוים ♦ שטאָלץ־אויסגעפּוצט ♦ ריינער פון אלע אנדערע בוימער ♦ נעט ♦ שטיל ♦ שטייף ♦ אָבער אַזוי אומערהערט טויט ♦ די אַנדערע בוימער רוישען ♦ מאַכען אַן אַ טומעל ♦ פיהרען זיך נישט גוט אויף ♦ שפּילען אַ ליעבע מיט זייערע אייגענע שאָטענס ♦ לאַכען אין דער הויך ♦ בייזערען זיך ♦ רעדען גראָבע הויכשטורעמדיגע ווינטיגע רייד ♦ דער טויטער אויסגעפּוצטער בוים קוקט זיי אַן אַזוי ערנסט ♦ פאַרשטעהט נישט וואָס זיי רוישען אַזוי ♦ וואָס זיי לאָזען נישט שלאָפען ♦ דער־צעהלט דעם טויטען בוים אַז לעבעדיגע בוימער האָבען זאַפט אין די אָדערען וואָס צעשפּילט זיך ווי ויין און שכורט אָן דאָס האַרץ ♦ זיי מוזען רעדען ♦ פלוידערען ♦ טומלען ♦ שרייען ♦ זינגען ♦ צאַפּלען־זיך ♦ דער טויטער בוים וועט עס נישט פאַרשטעהן ♦ דערפאַר ווייל ער איז אַלט און פאַרטריקענט און אָפּגעשטאָרבען ♦ אַך ווי ש ר ע ק ל י ך אָ פּ ג ע ש ט אָ ר ב ע ן ♦ דער טויטער בוים איז מיינער אַ שכן ♦

V איך האָב נעכטען אַ קוק געטון אין אַזוינע ײן שפּיגלען וואָס ווייזען אייך אייער פיגור פוןביידע זייטען ♦ פון פאָרענט און פון הינטען ♦ איך האָב דערזעהן עפּעס א פרעמדען מענש מיט אַ ראַזירטען קאַרק וואָס געהט מיר נאָך שטילערהייט אויף שריט און טריט ♦ און עפּעס אַ ברייטע פּלייצע וואָס איז מיר דורכאויס פרעמד און פאַרלייקענט אינגאַנצען מיין שעהנע אינטערעסאַנטע פאָרענטדיגקייט ♦ ווער וויים וואָס פאר אַ שפּראַך מיין פּלייצע רעדט הינטער מיר ♦ אפשר פון אונטערטעניגקייט ♦ פון געבויגענקייט ♦ און דער ראַזירטער קאַרק אויף יענער זייט פון מיין פּארשוינליכקייט צי נאַרט ער נישט אָפּ זיין באַלעבאָם וואָס קען אויף איהם נישט האַלטען קיין אויג ♦ צי פארלייקענט ער נישט די רויזען־רייד וואָס בליהען פון מיינע ליפּען אַרונטער ♦ צי באַטריגט ער נישט מיין אינטעליגענט פּאָדערדיג אויסזעהן ♦ צי שרייט ער נישט אַריין די פארבייגעהער אויפ׳ן אויער אַז זיין באַלעבאָם איז אַ געפעהרליכער מענש און מ׳דאַרף זיך פאר איהם היטען ♦ איך האָב געקוקט אין די שפּיגלען אויף דער אומבאַקאַנטער העלפט פון

מיין קעניגרייך און זיך געאומעטיגט ♦ ווער
וויים ♦ ווער וויים וואָס פאַר אַן איינדרוק מיין
יענעזיים מאַכט אויף מענשען ♦ און וואָס שלעפּ
איך מיך ארום מיט אַ פּאַר ברייטע פּלייצעס וואָס
איך קען זיי נישט און וויים זיי נישט ♦ און
וואָס האָט צו מיר דער פרעמדער נישט־שעהנער
נאַקען ♦ וואָס טרעט ער נישט אָפּ פון מיין
געשטאַלט ♦ און פאַר וואָס זידעלט ער מיך
הינטער די אויגען און פאַרפלעקט מיין גוטען
נאָמען אַלס זשענטלמאַן ♦

VI דעם שוואַרצען צויבערשטעקען אַהער ברודער זכריה ♦ עס איז ווינטער ערגיץ אין אַ פאַרוואָרפען לאַנד אין וועלכען איך האָב מיך אריינגעשלאָפען מיט דער הילף פון אַ ליולקע אַפּיום ♦ אַ קליינע פינסטערע שטוב מיט שוואַר־שוואַרצע פאָרהאַנגען ביי די פענסטער ♦ עס וויינען עלף־טויזענד ווינטען און געהען אַ טאַנץ ♦ אַ הויכער שד האַלט דעם קוימען אויף די ליפּען און פייפט אויף איהם אוים עפּעס אַ ליעדעל ♦ אין אַ שטיינוואַזע ברענט ווייררויך ♦ איך געה אַרום אין רויטען שלאַפראַק און שמייכעל ♦ דער שמייכעל ווערט באַלד געפרוירען ♦ פאַלט אַראָפּ אויפ׳ן דיל ♦ ס׳וויסטע געצעלט איז פול מיט מיינע פאַרפרוירענע שמייכלען וואָס צאַפּלען זיך ווי ווייסע שלאַנגען ♦ ס׳איז קאַלט ♦ פרעמד ♦ פאַרהויב איך אַביסעל די פאָרהאַנגען זעה איך די וויטקייטען פון אַלע וועלטען צונויפגעוואָרפען ערגיץ אין אַ באַרג־ווינקעל קעגען וועלכען עס שטעהט אַ וואַנט פון שנאה ♦ ווערט מיר זים־אומעטיג ווי פון קאַלטען פריקרען ווײַן ♦ נעם איך די שוואַרצע שיסלען וואָס שטעהען לעבען מיר אויפ׳ן דיל און שיט אַהין אריין די בלאַהע ברי־

ליאַנטען פונ'ם זאַק ♦ די בלאָהע פייערען ברע־
נען און גיבען פון זיך אַרוים אַ בריליאַנטענע
וואַרימקייט ♦ אַ בלאָהער רויך הויבט אָן צו
געהן פון די שיסלען מיט בריליאַנטען און כ'שטעה
און אָטעם איין דעם רויך פון די בריליאַנט־
פייערען און איך וואַרעם מיר די הענט און די
פיס ♦ און אַז סע קומט ביינאַכט נעם איך אַ
שופעל מיט בריליאַנטען און גיב עס אַ וואַרף אין
אויוען אַריין ♦ די איבריגע פייערשטיינער
צעוואַרף איך איבער דער שוואַרצער שטוב און זיי
ברענען און ברענען ♦ אַזוי אומעטיג ♦ אַזוי
פרעמד ♦ אַזוי לעגענדאַריש ♦ ווי די געוועג־
ליכסטע רגע'ם פון מיין לעבען וואָס זענען אַזוי
בלאָה ♦ אַזוי פרעמד ♦ אַזוי וואונדערבאַר ♦

VII

ביי אַנדערע ליגט די ליבשאַפט ריין און
ווייס און קאַלט און יונגפרוייליך ♦ דאָס
איז די נישטגענוצטע ליבשאַפט ♦ די ליבשאַפט
וואָס פארשווענדט זיך נישט ♦ דאָס איז די סטע־
ריליזירטע ליעבשאפט וואָס בלייבט אייביג שעהן ♦
אייביג יונג ♦ אייביג פריש ♦ אייביג קאַלט ♦
דאָס איז די ווייסע די שנייאיגע ליבשאַפט ♦ דאָס
איז די ליבשאַפט פון דעם פראָסט וואָס קושט דאָס
שטעהענדיגע וואַסער און פארדעקט עס ♦ דאָס
איז די ליבשאַפט פון אַ ווייס פעניצעל לבנה וואָס
פאַלט אויף אַ באַרג פון קאַלכשטיינער ♦ ו ו י י ס
ק ע ג ע ן ו ו י י ס ♦ ג אָ ר נ י ש ט ק ע ג ע ן
ג אָ ר נ י ש ט ♦ מיינע איז די ליבשאַפט וואָס
ברענט ווי אַן אָנגעגליהט אייזען ♦ מיינע איז
איז די ליבשאַפט וואָס פרעסט פייער און יאָמערט
און וויינט אונטער דעם האַמער ♦ וואָס זשיפעט
דורך פייער און שילט דורך וואַסער ♦ מיינע
איז די ליבשאַפט וואָס פורעמט זיך אוים און ווערט
קיהל און זשאַווערדיג און געפעהרליך ♦ מיינע
איז די וואונדערליכע ליבשאַפט וואָס האָט זיך אין
טויזענד פייערן אויסגעברענט און איז ווי אַ
סלמנדרא פונ׳ם אַש אַרויסגעקראָכען און צום

טויזענטסטען מאָל געוואָרען לעבעדיג און גע־
פערליך • מיינע איז די טאָפּעלזייטיגע ליב־
שאַפט וואָס קען באַנוצט ווערען אויף צו ליבען
אַזוי גוט ווי צו האַסען •

VIII די אַרבייטער ◆ אַלצדינג פֿאַרכאַפּעון
זיי ◆ וואָו איהר גיט זיך אַ קעהר
זענעון זיי דאָ ◆ די וועלט איז פֿול מיט די אָפּ־
גערימענע שלעפֿערם ◆ זיי צעשפּרייטעון זיך
אַלץ ווייטער און ווייטער איבער דעם ערדקוגעל ◆
פֿאַר דעם פֿיינעם פֿאַר דעם לייטישעון פֿאַר דעם
נישטאַרבייטענדעון מענש מיט דעם אַריסטאָקראַ־
טישעון בלוט איז שוין באַלד נישטאָ קיין אָרט ◆
וואָו איהר געהט און וואָו איהר שטעהט טרעפּט
איהר אַרבייטער ◆ זיי פֿאַרכאַפּעון אַלע
ערטער אויף דר׳ערד און אונטער דר׳ערד
און דער אַריסטאָקראַט דער עקסקלוזי־
ווער מענש מיט דעם הויכעון קאַפּעליוש
מוז שטעהן און צוקוקעון ◆ באַטראַכט נאָר ◆
אַלע בעסטע ערטער אין די קוילענמינעון זענעון
פֿאַרכאַפּט פֿון ארבייטער ◆ אַלע הויכע דעכער
פֿון נישטגעענדיגטע געביידעון זענעון פֿאַר־
כאַפּט פֿון ארבייטער ◆ אַלע אייזענפּאַבריקעון
זענעון פֿול מיט זיי ◆ און אפילו אויף די שלאכט־
פֿעלדער וואו מען באשעפֿטיגט זיך
מיט פֿאבריצירעון הייסע פּאטער־
לאַנדסליעבע פֿאַר׳ן שונא געפֿינט

זיך אויך אַ ריזיגע צאָהל אַרבייטער ♦
און אַפילו די מעדאַלפאַבריקען זענען פול
מיט פּשוט'ע אַרבייטער ♦ מיט שלעפּערם ♦
אומעטום זענען זיי דאָ ♦ וואו איהר וואַרפט אַ
בליק נאָר אַרבייטער און אַרביי־
טער ♦ אין די אונטערערדישע באַהנען ♦ אין
די שוועבעלפאַבריקען ♦ אויף די פעלדער ♦ אויף
די שפּיצען פון די העכסטע געביידען ♦ אויף די שי־
פען און אונטער די שיפען ♦ אפילו אויף די נאָך
נישט געענדיגטע בריקען קריכען זיי אַרום ♦ אפילו
אין די קאַנאַלען און רינשטאָקען געפינען זיי זיך ♦
אומעטום אומעטום נאָר אַרבייטער און אַרבייטער ♦
און אם בעסטען ווען דו לייגסט אַוועק
דיין קאָפּ אויף די זיידענע קי־
שענס און דו ווילסט שלאָפען
קלינגט ער ערגעץ מיט'ן האַמער אָדער ער טומעלט
מיט דער האק אָדער ער עגבערט מיט'ן עגבויער
אָדער ער פאלט אַראָפּ פון אַ הויכער געביידע און
לאָזט אַרוים אַ נישט ראַפינירטען געשריי ♦ און
עקעלהאַפטע באַנדע די אַרבייטער ♦

IX דאָס לעבען איז ווייניגער ווי אַן אייזקאַסטען ♦ ווייניגער ווי אַ בעט ♦ ווייניגער ווי אַ ביכערשראַנק ♦ ווייניגער ווי אַ זומערשפּרינקעלע אויפ׳ן פּנים ♦ אַ בעט אָדער אַ זומערשפּרינקעלע קען מען נישט פאַרלירען אָבער דאָס לעבען קען מען פאַרלירען ביי יעדער געלעגענהייט ♦ דאָס לעבען איז ווייניגער ווי אַ מעשענער שליסעל ♦ ווייניגער ווי אַ שטעקען ♦ ווייניגער ווי אַ קידוש־גלעזעל ♦ אַ שליסעל אָדער אַ קידוש־גלעזעל קען געדויערען אַ האַלבע אייביגקייט אָבער דאָס מענשליכע לעבען קען געדויערען בלויז אַכציג אָדער ניינציג יאָהר ♦ דאָס לעבען איז קלענער ווי אַ טראָפּען סם ♦ שטומפּיגער ווי דער שפּיץ פון אַ פאַרזשאַווערטען קינזשאַל ♦ לייכטער ווי אַ שטריק וואָס מ׳קען אָנטון אויפ׳ן האַלז ♦ שוואַכער ווי דער פּולס ♦ פאַרגענגליכער ווי כל נדרי ♦ דאָס וואונדערבאַרע לעבען ♦

X איך גײ אויף יעדן טאָג אײנאײנעם מיט דער הערליכער זון װאָס גײט אויף מיט פּראַכט און גלאַנץ ♦ און איך גײ אונטער יעדן פֿאַרנאַכט מיט דערזעלבער זון װאָס גײט אונטער אַזױ סצעניש ♦ אַזױ גװאַלדיג ♦ איך גײ אויף יעדע נאַכט צוגלײך מיט'ן ערשטען שטערן אויפ'ן הימעל און איך לעש מיך אויס יעדן אינדערפֿריה אײנאײנעם מיט'ן לעצטען שטערן ♦ איך בין דער טאָג ♦ איך בין די נאַכט ♦ איך בין דער בין־השמשות ♦ איך גײ א ו י ף און איך גײ א ו נ ט ע ר אַזױ אומערמידליך ♦ און דער נעכטיגער ש ר י י ב ע ר פֿ ו ן אָ ט ־ ד י ־ אָ ש ו ר ו ת איז שוין נישטאָ ♦ ער איז שוין אונטערגעגאַנגען ערגעץ הינטער די בערג ♦ מ'װײס נישט װאו ♦ און דאָס איז מיר אַזאַ שאָד װײל דער נעכטיגער ש ר י י ב ע ר פֿ ו ן אָ ט ־ ד י ־ אָ ש ו ר ו ת איז דאָך געװען אַזאַ יונגער מענש און ער האָט דאָך נאָך גאָרנישט געלעבט אויף דער װעלט ♦ און דער ה י י נ ט י ג ע ר ש ר י י ב ע ר פֿ ו ן אָ ט ־ ד י ־ אָ ש ו ר ו ת גײט שוין אויך באַלד אונטער ♦ און באַלד מוז ער שוין װידער אויפגײען א ו י פ ' ס נ י י ♦ און הינטער דיה

ליגט אַ גאַנצער הימעל מיט אויסגעלאָשענע שטע־
רען ♦ מיט אונטערגעגאַנגענע זונען ♦ און די
מוזט אויפגעהן איבער זייערע אַשעם ♦ די מוזט
פינקלען איבער זייער גראנדיעזען אונטערגאנג ♦
דאָס וואונדערבארע לעבען ♦

XI דער מענטש ♦ די גוואלדיגע ערפינדונג פון דער גאָטהייט ♦ דער מענטש וואָס מאַכט שמוציג די ערד מיט זיינע פיס ♦ רייבט אום דעם הימעל מיט זייע אויגען ♦ פארבלוטיגט די שוועלען פון גן־עדן מיט זיינע וואונדיגע פיס ♦ דער מענטש ♦ די אידעע ♦ דער ענד־ציעל ♦ גאָט'ס העכסטער שטאפּעל צו זיין אייגענער גרויסקייט ♦ די לייטער אויף וועלכער די גאָטהייט קריכט אַרויף כדי זיך צו קענען אַ קוש טון אין שטערען און זאָגען אַז ס'איז אויסגעצייכענט ♦ די הייזער זענען קויטיג מיט מענשען ♦ די פעלדער זענען באפלעקט מיט מענשען ♦ די בערג זענען פארגרינט מיט מענשען ♦ דער ים איז אַרומגעברעגעוועט מיט מענשען ♦ מענשען ♦ מענשען אומעטום ♦ דער גאַנצער ערדקוגעל איז פאַרפרישטשעט מיט מענשען ♦ די געדערים פון דער וועלט זענען פול מיט מענשענמיסט ♦ מיט מיסטמענשען ♦ די גאַנצע וועלט ליידט פון מענשען ♦ די מענשען אַליין ליידען פון זיך אַליין ♦

XII

איך בין אזוי גוט צו מיר ♦ אלע פארנאכט נעם איך מיך ארוים אויף א שפאציר ♦ איך טראקטיר מיך מיט באנבאנעם ♦ איך מאך מיר קאמפלימענטען ♦ איך דריק מיך צו צום הארץ ♦ פונדעסטוועגן לייד איך אזוי שטארק פון מיר אליין ♦ קען איך פון מיר כמעט נישט אויסהאלטען ♦ אלע אינדערפריה מוז איך אריינווארפען די פים אין צוויי לייווענטענע תפיסות ♦ אלע עטליכע שעה מוז איך מיר גיסען וואסער אין האלז אריין און געבען די צייהן עפעס צו טון ♦ אלע ביינאכט מוז איך מיך אוועקטראגען אין אן איינגעמויערט שטיקעל דרויסען און זיך לייגען שלאפען ♦ עס איז א ז א אנשטרענגונג מיינע ברידער ♦ און ביז איך טו מיך אן און גיס אפ נעגעלוואסער און קנאק מיר אוים די ביינער און דאווענען אפ עטליכע קאפיטלעך מארגענבלאט בין איך שוין ווידער מ י ע ד און איך מוז מיך שוין אוועקטראגען אין א ווינקעל און אכטונג געבען אז קיינער זאל מיך נישט אויפוועקען ♦ אך ווי איך לייד פון מיר אליין ♦ און אך ווי עס זעהט זיך נישט ארוים איך זאל מיר ווען עס איז גרינגער ווערען ♦

XIII מיר געהען דורך קרומע וועגען צו גלייכ־
הייט ♦ אפשר איז דאָס גלייך אַזוי ♦
און אפשר נישט ♦ קיינער וויים נישט ♦ אפילו
די וואָס שרייבען לייטאַרטיקלען ♦ און זיי ווייסען
דאָך אלצדינג ♦ ברידער מיינע ♦ דורך אומ־
פרייע וועגען ווילט איהר צו פרייהייט דערגעהן ♦
דורך נישטברידערליכע מידות ווילט איהר די וועלט־
ברידערליכקייט דערגרייכען ♦ אָ שוועסטער
מיינע בלאָנדע און ברונעטע ♦ אָ ברידער מיינע
ראזירטע און בערדיגע ♦

XIV איהר זענט דאָך געלערענטע מענשען און איהר ווייסט אַז די סאָציאַליסטען גלויבען אין דער צענטראַליזאַציע פון קאַפּיטאַל ♦ זיי האַלטען אַז ווען קאַפּיטאַל וועט זיין אָנגעזאַמעלט אויף א י י ן פּונקט וועט זיין לייכטער איהם צו באַזיעגען ♦ דיזעלבע טעאָרעטיקער גלויבען אַז ס'איז א סך בעסער ה. בען אי ; גרויסען שונא ווי אַ מיליאָן קליינע שונאים'לעך ♦ פונדעסטוועגען גלויבען דיזעלבע מענשען אַז יעדעם לאַנד דאַרף באַהערשט ווערען פון אַ באַזונדערען מענש אָדער פון אַ באַזונדערער צאָהל מענשען ♦ זיי האַלטען נישט אַז מ'דאַרף לאָזען איין מדינה ד י י ט ש ־ ל אַ נ ד צ ו מ ב י י ש פּ י ל באַהערשען די גאַנצע וועלט כדי די וועלטהערשאַפט זאָל צענטראַליזירט ווערען און עס זאָל דערנאָכדעם זיין גרינגער זי צו באַזיעגען ♦ אַזוינע נאַראָנים זענען זיי נישט ♦ זיי גלויבען נאָר אין דער צענטראַליזירונג פון קאַפּיטאַל אָבער נישט אין דער צענטראַליזירונג פון מאַכט ♦ קיין אָנשטענדיגער סאָציאַליסט וועט אייך נישט זאָגען אַז ס'איז גלייכער צו לאָזען קאַיזער ווילהעלם באַהערשען די וועלט א י י נ ע ר אַ ל י י ן איידער צו האָבען עטליכע הונדערט

באזונדערע וועלטרעגירער • דערפון קען מען
זעהן אז ס'איז זעהר א ו מ ל אָ ג י ש צו דערפיה־
רען אַ געדאַנק ביז צום ל אָ ג י ש ע ן פונקט •

XV לעגענדע ♦ אַז גאָט האָט באַשאַפֿען דעם
הימעל האָט ער געזעהן אַז ס'איז גוט ♦
דאַן האָט ער באַשאַפֿען די ערד און האָט געזעהן אַז
ס'איז גוט ♦ דאַן האָט ער די ערד באַגראָזט און
ער האָט געזעהן אַז ס'איז גוט ♦ דאַן האָט ער
באַשאַפֿען טאָג און נאַכט און ער האָט געזעהן אַז
ס'איז גוט ♦ דאַן האָט ער באַשאַפֿען די באַשעפֿע־
נישען וואָס ווידמען זיך אין וואַסער און ער האָט
געזעהן אַז ס'איז גוט ♦ דאַן האָט ער באַשאַפֿען די
חיות וואָס ווידמען זיך אויף דר'ערד און ער האָט
געזעהן אַז ס'איז גוט ♦ דאַן האָט ער באַשאַפֿען
דעם מענש אין זיין אייגען געטליך געשטאַלט און ער
האָט כ ל ו מ ר ש ט געזעהן אַז ס'איז גוט ♦
נאָר אַז ער האָט אַ קוק געטון אויף דער אָ פּ־
ש פּ י ג ל ו נ ג פ ו ן ז י י ן ג ע ש ט א ל ט
וואָס איז ארומגעגאַנגען אין גן־עדן און געגעניצט
און זיך געקראצט הינטער'ן אויער האָט זיך דער
הערגאָט שרעקליך פֿאַרשעמט פֿאַר זיך אַליין און
האָט אויפֿגעהערט צו אַרבייטען ♦ יעהאָוואַ האָט
ווידער אַ קוק געטון אויף דעם מענש און האָט
געטראַכט אַז אָדער ער איז אַ שלעכטער שפּיגעל־
מאַכער אָדער ער האָט טאַקע זעהר אַ נאַריש פּנים ♦

איןביידע פאַלען איז בעסער ער זאָל זיך איינשליסען
אין הימעל און פארוואַרפען דעם שליסעל ♦ און
פון דעמאָלט אָן איז דער הערגאָט פארבליבען אין
הימעל ♦ אָהן חשק צו אַרבייטען און אָהן ווילען
צו ע נ ט א ר ב י י ט ע ן דאָס אָנגעאַרבייטע ♦

XVI איך בין די בייטש וואָס טרייבט און פאַר־פאָלגט אַלע וואָס קומען מיר אנקעגען ♦ איך בין די סוויסטשענדיגע בייטש וואָס לאָזט זיך אַראָפּ איבער דעם געבויגענעם רוקען פון דעם זינדער ♦ איך בין די בייטש וואָס בלוטיגט און טוט וועה און וועמען זי ריהרט אָן לאָזט זי איבער אייביגע צייכענס ♦ איך בין די בייטש וואָס לאָזט זיך אַראָפּ מיט כעס איבער דעם פּנים פון דעם פּרעכלינג און וואָס קנאַקט איבער דער פּלייצע פון דעם נאַרענטרייבער ♦ איך בין די בייטש וואָס שלאָגט און האלט אַלעמען אין שרעק ♦ אָבער איך שלאָג קיינעם נישט אַזוי גרויזאם ווי מ י ך אַ ל י י ן ♦ און ווען איך פאַרוואונד אייער לייב ווער איך אַליין פאַרוואונדעט ♦ און ווען איך וויין מיט א סוויסטש איבער אייער רוקען וויין איך איבער מיין אייגען מזל וואָס האָט מיך באשאפען פאַר אַ בייטש וואָס דאַרף ש ל אָ ג ע ן ד י ש ו נ א י ם מ י ט ז י ך אַ ל י י ן ♦ איך בין די בייטש און מיר טוט אַזוי וועה ווען איך שלאָג אייך ♦

XVII

קיינמאָל איז ביי מיר נישט אַזוי זומערדיג
ווי אין ווינטער צייט ♦ עס בליהט דער
פראָסט ♦ איך זעה וואונדערבארע זומערדיגקיי־
טען ♦ איך זעה ווי די קאַרשען בליהען ♦ די
ווײַנשעל צוויעטען ♦ די רויזען ווערען אויסגער־
גענבויגענט אויף זייערע בוימלעך ♦ פארזומערט
איז דאָס לאַנד פון מ י י ן ווינטערדיגען חלום ♦
פריש און גרין איז דער אָטעם פון די בערג ♦
יוניגאָלד הענגט ווי אַ נעץ איבער דער ערד און אונ־
זערע חלומות צאַפּלען זיך דאָרט ווי דורכזיכטיגע
פליגען ♦ עס איז זומער ♦ זומער אומעטום ♦
דער עפּעלבוים שמעקט און דער בארענבוים גרויסט
זיך ארויף צו די העכסטע הימלישקייטען ♦ דער
גלעזערנער זומערערעגען איז אַזוי ליכטיג און פונ׳ם
האַרץ רייסט זיך די ליבשאַפט אַרוים און וואַרפט
זיך אויף דער וואַרימער ערד און צעשניידט זיך אָן
שאַרפען ברעג פון דינעם זומערווינט ♦ ווינטער ♦
אויף דער ערד ליגט שוואַרצגעוואָרענער שניי ♦
די לופט איז פייכטקאַלט ♦ די בערג זענען
עלענד און אָפּגעריסען ♦ די בוימער זענען גע־
לאַנגווײַלט און האָפנונגלאָז און זיי גענעצען מיט
זייערע צווייגען קעגען הימעל ♦ עס איז ווינ־

טער ♦ דעצעמבערדיג ♦ קורצטאָגיג ♦ פראָסטיג ♦ אַ שווינדזיכטיגע זון קרענקעלט אַראָפּ איהר פאַרדעכטיגען שמייכעל מיט אַזאַ שטערבליכער מידקייט ♦ די לעצטע פליג ביי מיר אין שטוב שלאָפט אויף דעם גאַזרעהר לעבען פייער ♦ די ווייסע קאַץ האָט זיך אויפגעהאָרבעט ווי אַ קעמעל און רייבט זיך ביי מיינע פאַנטאָפעל ♦ דורכ'ן פענסטער זעה איך פוילע שנייפליטער וואָס נידערען אַראָפּ ווי שטרבענדיגע שמעטערלינגען ♦ מיינע באַשטעקטשיכטע פיס וואַרימען זיך קעגען דעם אויווענפייער ♦ מיין ליולקע רויכערט און שיט מיט פונקען ווי אַ פייערשפייענדיגער באַרג ♦ און איך זיץ און איך טראַכט זיך אַוועק אין דעם שענסטען זומערלאַנד וואו פאַזימקעס שמייכלען און מאַרעלען לאַכען פון די בוימער ארונטער און מיידלעך געהן באָרוועס און די ערד איז שיכור פון גרינער פרייד ♦ אַ וואַרימע אייביגקייט צערינט זיך דורכ'ן בלוט און די נשמה ווערט גרינג און זומערדיג ♦ ווי שעהן איז דער זומער אום ווינטער ♦ ווי דייטליך ♦ ווי קלאָר ♦ ווי רייצענד ♦ אָבער אין זומערצייט געהט איהר איהם פארביי און באַמערקט אפילו נישט זיין גרינקייט ♦ זיין זוניקייט ♦ זיין כישוף ♦ ווי וואונדערבאַר איז דער גרין־בלאָהער זומער וואָס ווערט אויסגע'חלום'ט אויף דער קאַנווע פונ'ם גראָהען ט ו י ט ל י כ ע ן ווינטער ♦

XVIII

אַנטקעגנען מײַן הויז שטעהט אַ קלויי־
סטער ♦ אַ גרינבאַגראַזט קלויסטער ♦
אַ פאַרוואַרפען קלויסטער ♦ אָהן קלאַקענקלאַנ־
גען ♦ אָהן תפילות ♦ שטיל און פאַרוואַרפען ♦
ווער דאַרף קלויסטערס אין אַזוינע נישטקלויסטער־
ליכע צייטען ♦ און די גלאַקענהערצער העגגען
אין דער הויך פאַרשטומט און שווער ♦ נאָר
אַמאָל גיט עפּעס אַ פאַרליבטער נאַרישער ווינט אַ
ריהר דאָס האַרץ פון אַ לאַנגפאַרשוויגענעם גלאָק
און עפּעס אַן איינזאַמער קרעכץ פּרובט זיך שטע־
לען אויף די פיס און קען נישט ♦ און דאָס קלויי־
סטער כאַפּט זיך אויף און קוקט זיך אַרום מיט
ליבשאַפט צום ווינט ♦ ווינט ווינט
גלעט נאָך אַביסעל ♦ לאָמיר העי־
רען מײַן אייגען קול צי איך
בין נאָך נישט שטום ♦ אומעטיג ♦
אומעטיג ♦ אויפ׳ן קלויסטערפענסטער שטעהט אַ
ברודער מײַנער מיט אַ בלאָנדער באָרד און וויל
אַרוים און קען נישט ♦ און איך הער כמעט
ווי ער קלאַפּט מיט די פויסטען אינ׳ם פאַרביגען קלויי־
סטערפענסטער און שרײַט ♦ לאָזט מיך
אַרוים איך וויל נישט שטעהן

צ ו ו י ש ע ן ג ו י ם ♦ קעגען מיין הויז שטעהט
א קלויסטער ♦ אויף איינער פון די קלויסטער־
פענסטער שטעהט נעבעך אן ארימער פיעלגעפייר־
ניגטער איד און וויל זיך שאקלען ביים דאוונען
און ק ע ן נישט ווייל ער איז א טייל פונ׳ם
פענסטער ♦ גאט ♦ האב רחמנות אויף דיינע
עלענדע זיהן וואס הענגען אויף די קלויסטער־
פענסטער ♦

XIX

עס דרעהט זיך די וועלט ♦ עס דרעהען זיך די פלאנעטען ♦ עס דרעהט זיך דער מענש ♦ עס דרעהט זיך די ליעבע ♦ עס דרעהט זיך דער טויט ♦ אפילו דער ד ר ע ה ע ר פון די אלע זאכען דרעהט זיך א ו י ך ♦ עס דרעהט זיך די וועלט און אלצדינג א ו י ף דער וועלט און א ו נ ט ע ר דער וועלט און א י ב ע ר דער וועלט ♦ און דער מענש דרעהט זיך מיט עפעס א תורה אין דער האנד און ער זוכט א זין אין דעםליידיגען דרעהטאנץ ♦ און קינדער מיט פאנען דרעהען זיך ארום די טענצער וואס דרעהען און דרעהענזיך ארום די טענצער וואס דרעהען און דרעהענזיך אזוי לאנג ביז וואנעט זייערע תורות הויבען אן פאלען פון די פיס ♦ אינאיינעם מיט די טענצער ♦ אינאיינעם מיט'ן בעלעמער ♦ אינאיינעם מיט דער שול ♦ אינאיינעם מיט דער רונדער שיכורער טאנצענדיגער זינגענדיגער וועלט ♦ קינדער מיט פאנען טאנצען ארום אלטען שמות ♦ ארום ליידיגע שטיקלעך פאפיר ♦ ארום אן אידעע ♦

XX דער זומער האָט זיך ארייננעביסען מיט
זיינע גאָלדענע ציין אין דעם ווינטער׳ס
ברוינעם לייב און דער ווינטער צאַפּעלט זיך און
ציטערט און שלאָגט מיט די דאַרע הענט איבער׳ן
פּאר׳עקשנ׳טען קאָפּ פונ׳ם זומער ♦ און דער
ז ו מ ע ר שמייכעלט א י ב ע ר דעם ווינטער׳ס אומ־
גליק ♦ דער לעצטער ווערט זיך און בייזערט
זיך אָבער די פיינע קאָקעטישע גלעטענדיגע האַנט
פונ׳ם זומער שטילט איהם איין ♦ צ ו י מ ט זיין
בלוט ♦ באַרוהיגט איהם און הייסט איהם מיט־
שמייכלען ♦ און דער געדולדיגער איינגעצוים־
טער ווינטער וועט שווייגען אזוי
לאַנג ביז וואַנען עס וועט אין איהם פלאַצען די
געדולד ♦ ביז וואַנען די פאלש־זומערדיגע שמייכ־
לען וועלען זיך איהם איינעסען אין די ביינער ווי
סם ♦ די נאַרישע סענטימענטלעריי וועט איהם
דענערווירען און ארויסברענגען פון געדולד ♦ דע־
מאָלט וועט דער ווינטער אויף זיך צערייסען דאָס
ווייסע העמד און עס לאָזען פליהען אין דער לופט ♦
מיט א געשריי וועט ער זיך געבען א לאָז אראָפּ
פון די בערג ♦ ו ו י י נ ע נ ד י ג ♦ ס ו ו י ס־
ט ש ע נ ד י ג ♦ ק ל א ג ע נ ד י ג ♦ עפּעס

וועט זיך ברעכען אונטער זיינע פּיס ווי גלאָז ♦
איינגעבויגען מ י ט א ן א ו י פ ג ע ה ו י ב ע־
נ ע ם נ אַ ק ע נ ב י י ן ווי ביי אַן אָקס וואָס
וויל אויף עמיצען אָנפאַלען וועט ער לויפען און
שרייען און געוואַלדעוועז דער צו־זיך־געקומענער
ווינטער וואָס האָט זיך סוף־כל־סוף אָפּגעבונדען
פון די פאַרפיהרערישע שמייכלערייען פון דער
זומער־מיידעל וואָס האָט זיינע כחות דערשטיקט
אונטער א בונט פון רויזענדיגע ליבעסרייד ♦

XXI

דער ווינטער קומט ♦ דער ווינטער געהט ♦ זיץ איך מיט פאַרמאַכטע אויגען און רויכער מיין ליולקע ♦ עס איז הויך־ווינטער אויפ'ן לאַנד ♦ פאַלט דער שניי ♦ דער בלאָליכער שניי ♦ פון גאָט'ס האַנט אַרויס שיטען זיך די קליינע פיינע קרישטאָלען ♦ און עס איז אַזוי שטיל און ווייס ♦ און די פעלדער און וועלדער ווערען פאַרווייסט און פאַרקלאָרט און אויך מיין נשמה ווערט ווייס און בלאַנק און שטיל ♦ אין מיינע אויגען בליהט דער טויט־ריינער שניי ♦ אין מיין בלוט רינט ווייס־ווייסער שניי ♦ און מיינע געדאנקען זענען פאַרליכטיגט און איינגעזונגען ♦ רוהיג ♦ שטיל און געזאַנגיג ציהען זיי דורך מיין אַלצדינג ♦ ווי דער שניי ♦ ווי דער ווייסער שיינענדיגער שימערירענדיגער שניי ♦ דער ווינטער קומט ♦ דער ווינטער געהט ♦ וואוילהאבענדע דיכטער שיטען זיך אָפּ פוהרלעך מיט קוילען ♦ וועוווריקעס באַהאַלטען זיך אין זייערע נעסטען און קנאַקען ניס ♦ דער בלייכער פאָרסט עסט מאַרך־ביינער כדי ער זאָל באַקומען אַ געזונטערע פאַרב אין די באַקען ♦ פייגעל פליהען אַוועק אין די ווארימע לענדער און

פליהען זאוורוכעם ♦ קאַלטע די נאָך בענקען
אוועק אין די קאַלטע לענדער און בענקען נאָך די
וואַרימע ♦ מענשען פליהען אין ערגעץ נישט
אַוועק און בענקען סיי ווי סיי ♦ דער ווינטער
גײט ♦ דער ווינטער קומט ♦

XXII די געזעצמאַכעריי געהט ארוים פון דעם פונקט אז דער מענש איז בטבע נישט קיין שלעכטער און אז ער האָט אַ גוט הארץ און דאריבער דאַרף מען מאַכען געזעצען כדי איהם צו פארהיטען פון זיך זעלבסט ♦ ווייל אַ מענש געבען אַ נדבה אַ בעטלער געפינט ער אז דאָס געזעץ ערלויבט נישט קיין בעטלעריי ♦ ווייל ער זיך פאר'שיכור'ען און ווערען אַ בעסערער מענש איז עס פארבאָטען פון געזעץ ♦ ווייל ער זיך אַראָפּוואַרפען פון בריק און אָפּגעבען גאָט זיין נשמה ווייל ער פיהלט אז עס איז צו אַ ווערט־פולע זאַך צו טראָגען ביי זיך מישט זיך אריין דאָס געזעץ און לאָזט איהם נישט ♦ און מיר אַליין אין אונזערע שעה'ן פון שוואַכקייט מאַכען מיר זיך געזעצען ♦ נישט צו באָרגען קיינעם מעהר ווי פינף דאָלאר ♦ נישט צו לויבען יענעם צופיעל ♦ נישט רחמנות צו האָבען אויף אַ סאָציאַלדעמאָ־קראַט ♦ נישט צו זאָגען גוטמאָרגען צו פרעמדע מענשען ♦ נישט צו קושען קיין אומבאַקאַנטע מיידלעך ♦ און מיר מאַכען זיך די דאָזיגע גע־זעצען דערפאַר ווייל מיר פיהלען אז בטבע זענען מיר אַ גאַנץ וואוילער מענש און אז מיר דאַרפען

האָבען אַ געזעץ וואָס זאָל אונז צוריקהאַלטען פון
באַגעהן צ ו פ י ע ל מענשליכקייט ♦וויל מ'איז
דאָך נישט מעהר ווי אַ מענש ♦

XXIII אַ בלאָה־בלאַסע ♦ מיט עלפאַנטביין־
גלידער ♦ מיט שוואַרצע ראַנדען
אונטער די אויגען ♦ אַ שוואַכע ♦ אַ קראַנק־
ליכע ♦ אַ צעבראָכענע ♦ מיט נישט זיכערע
טריט געהט זי איבער דער גאַס ארויף און אראָפּ ♦
עס איז קאַלט און עס וויינט אַן אומעטיגער רעגען ♦
איהר אונטערשטע ליפּ ציטערט אין אַ שטילען
כליפּ ♦ איהרע אויגען אַרומגעפּינזעלט
מיט שוואַרצער פאַרב זענען ליידיג
און אויסגעשעפּט און וויסט ♦ איהר קערפּער איז
דין און פויגליש געבויגען ביים נאַקען ♦ זי הוסט
מיט אַ פאַרדעכטיגען הוסט און ווישט זיך די ליפּען
מיט אַ געפלעקט טיכעל ♦ מיט שטילע וויינענ־
דיגע טריט געהט זי ארויף און אראָפּ איבער דער
גאַס ♦ עס וויינט איהר יונג לייב ♦ עס קלאָגען
די האָר וואָס זענען צעשויבערט איבער איהר בלאַס
פּנים ♦ עס וויינט די ערד אונטער איהרע טריט ♦
עס וויינט דער שטרענגער הימעל ♦ עס וויינט
איהר עלענד הארץ דורך טרוקענע טויטע אויגען ♦
מען רופט זי דאָס פרעהליכע מיידעל ♦

XXIV די היסטאָריע פֿון לאַנגווײלע

♦ אַז יעהאָוואַ'ן איז געוואָרען לאַנגווײליג האָט ער באַשאַפֿען אָדם'ען ♦ אַז אָדם'ען איז געוואָרען לאַנגווײליג האָט ער זיך געלאָזט אויסשניידען אַ חוה'ן פֿון זיך זעלבסט ♦ אַז ביידען איז געוואָרען לאַנגווײליג האָבען זיי זיך אויסגעטראַכט אַ שלאַנג ♦ אַז דעם שלאַנג איז געוואָרען לאַנגווײליג האָט ער צו זיי גענומען רעדען וועגען עפּעל ♦ אַז אָדם־און־חוה האָבען געזעהען אַז ס'איז נישטאָ וואָס צו טון האָבען זיי גענומען זוכען טראָבעל ♦ אַז גאָט האָט געזעהען אַז ס'איז נישטאָ וואָס צו טאָן און אז ער איז מיד געוואָרען פֿון פּוצען די לבנה מיט'ן אַרבעל און פֿון שפּייען אויף די שטערען האָט ער גענומען און אַרויסגעטריבען זיינע קינדער פֿון דעם גן־עדן ♦ איז זיי געוואָרען לאַנגווײליג האָבען זיי זיך געפּאָאַרט און געהאַט קינדער ♦ האָבען זיך די לעצטע גענומען לאַנגווײלען און קריגען ♦ האָט קין געזעהען אַז ס'איז נישטאָ וואָס צו טאָן האָט ער גענומען און דערלאַנגט זיין ברודער הבל איבער'ן קאָפּ ♦ האָט דער לעצטער געזעהען אַז ס'איז לאַנגווײליג האָט ער גענומען און געשטאָרבען ♦

האָט יעהאָוואַ געזעהען אַז ס׳איז נאָך אַלץ לאַנג־
ווייליג האָט ער גענומען און אַ קאַפּעטשקע פאַר־
שאַלטען קין׳ען ♦ און אַז קין האָט געזעהען אַז
ס׳איז נישטאָ וואָס צו טון האָט ער באַשלאָפען זיין
ווייב און דערפון איז ארויסגעקומען די באַריהמטע
משפחה חנוך און למך און נח און חם און די איבּ־
ריגע דאָרטען ♦ און אַז די מענשען האָבען גע־
זעהען אַז ס׳איז לאַנגווייליג האָבען זיי זיך אָוועק־
געזעצט אונטער׳ן שאָטען פון זייערע אייגענע נישט־
געשווירענע האָר און גענומען מקנא זיין זייערע
שכנים ♦ האָבען זיי זייערע שכנים צוריק
מקנא געווען ♦ האָט גאָט געזעהען אַז ס׳איז נאָך
אַלץ לאַנגווייליג האָט ער געמאַכט א מבול און ס׳איז
געוואָרען לעבעדיג ♦ האָט נח געזעהען אז
ס׳איז נישטאָ וואָס צו טון האָט ער גענומען זיך
אַרומפּאַטשקען מיט אַ תיבה און זיך שפּיעלען מיט
די וועוויריקעס און מיט די פּיפּערנאָטערס ♦
דערנאָך האָט ער באַשלאָסען עפענען א צירק
און ארומפאָהרען איבער דער וועלט ♦ האָבען
די חיות געזעהען אז ס׳איז לאַנגווייליג האָבען
זיי גענומען טענה׳ן צו נח׳ן אז זיי קענען נישט
פארטראָגען אזא וואסערדיג לעבען ♦ האָט נח
ארויסגעשיקט די באריהמטע טויב ♦ האָט די
טויב געזעהען אַז ס׳איז לאַנגווייליג האָט זי גע־
נומען און צוריקגעקומען ♦ האָבען אַלע גענומען
גענוצען און נח האָט געגעניצט מעהר פון אַלע ♦
און דער פּיפּערנאָטער און דער ציגענבאָק און דער
לינדענוואָרים האָבען געגעניצט עד לב השמים ♦
האָט גאָט געזעהען אַז אפילו אַ מבול איז אויך

לאַנגווייליג האָט ער גענומען און געראַטעוועט די
וועלט און פאַרענדיגט מיט אַ רעגענבויגען ♦
אַז ער האָט אויפגעהאנגען דעם נעמליכען רעגענ־
בויגען האָט ער געמיינט אַז מ׳וועט איהם צו׳גנב׳־
ענען וועט ער זיך בייזערען און שילטען און סע
וועט זיין אַ שטיקעל צייטפאַרטרייב ♦ האָט
גאָט געזעהען אַז מע טשעפּעט נישט דעם רעגענ־
בויגען האָט ער גענומען און געשפּילט טעאַטער און
געשוואוירען אַז מעהר וועט ער נישט ברענגען
קיין מבול אויף דער וועלט אַזוי זאָל איהם גאָט
העלפען ♦ און איצט לאָז מען געהן עפּעס טרינ־
קען ♦ האָט נח געגעניצט און געזאָגט ס׳איז
נישטאָ וואָס צו טרינקען ♦ האָט
יעהאָוואַ אַ געניץ געטון און איהם געהייסען פאַר־
פלאַנצען אַ וויינגאָרטען און אונטערוואַרטען
נײַנציג יאָהר וועט זיין וואָס צו טרינקען ♦ האָט
נח זיך אונטערגעשפּרייט די ווייסע באָרד און זיך
אַוועקגעזעצט אויף איהר און געוואַרט און געגע־
ניצט ♦ האָט ער געזעהען אַז ס׳איז ישרעקליך
לאַנגווייליג האָט ער גענומען און אויסגעטרונקען
דעם וויינגאָרטען רויהערהייד און גענו־
מען פון זיך אַרונטערגעניצען די קליידער ♦ האָ־
בען די מענשען געזעהען אַז ס׳איז נישטאָ וואָס צו
זעהן און אַז ס׳איז לאַנגווייליג האָבען זיי באַשלאָ־
סען צו קריכען אין הימעל אַריין ♦ האָבען זיי
גענומען בויען דעם טורעם פון בבל ♦ האָט גאָט
געזעהען אַז די געלאַנגווײלטע נודניקעס קריכען
צו איהם האָט ער געטראַכט עס איז מיר
גענוג לאַנגווייליג אָהן זיי ♦

האָט ער גענומען און זיי צעמישט די לשונות ♦ האָבען די מענשען געזעהען אַז קריכען אין הימעל אַריין קען מען נישט ♦ האָבען זיי געטראַכט ס׳איז שרעקליך לאַנגוויילי ג און זיי האָבען גענומען געניצען און זיך שניידען די העלזער איינס ס׳אַנדערע און רעדען אויף אַזוינע שפּראַ־כען וואָס זיי האָבען אַליין נישט פארשטאַנען וואָס זיי רעדען ♦ איז זיי געוואָרען אונגעהויער לאַנגווייליג ♦ און אַזוי ווייטער און אַזוי ווייטער ♦

XXV

דער זוכענדיגער מענש און איך ♦ איך עפען אויף די טיר פונ׳ם פינסטערען קעלער וואָס רופט זיך וועלטגעהיימניש צינד אָן אַ שוועבעלע גיב אַ קוק אַריין זעהר לייכט און אויבערפלאַכיג און כ׳זעה אַז מ׳זעהט נישט ♦ קום איך צוריק און זאָג חברים מ׳זעהט נישט און איך זעץ מיך אַוועק שפילען דאָמינאָ ♦ דער פילאָזאָף צינדט אָן אַ לאַמטערן און הייסט זיך אונטערפיהרען צום פינסטערען אריינגאנג מיט א קאפעליע מוזיק ♦ דאַן לאָזט ער זיך אַריין אינוועניג און ער געהט און געהט און בלאָנזשעט און בלאָנזשעט ♦ אין צוויי־און־זעכציג יאָהר ארום קומט ער צוריק פאַרשטויבט אַלט פאַרוואַקסען דערשלאָגען האַלבטויט און ער זאָגט מ׳זעהט נישט ♦ דער חילוק צווישען אַ פילאָזאָף און אַ נישט־פילאָזאָף איז דאָס וואָס דער פילאָזאָף אַרבייט אַ לאַנגע צייט אויף צו דערגעהן אַז מע קאָן נישט דערגעהן גאָרנישט ♦ בעת דער נישטפילאָזאָף באָדט זיך אַלע טאָג און שרייבט ליעבעסבריעף און געהט שפּאַצירען און שמייכעלט און לייענט די

ט י י מ ז און װייסט אויך אַז מע קאָן נישט דער־
געהן גאָרנישט ♦ דער פילאָזאָפישער מענש דער־
געהט צו גאָרנישט מיט שווערער מיה און געוואַל־
דיגע קאָסטען ♦ דער געוועהנליכער מענש דער־
געהט צו גאָרנישט אָהן שום אָנשטרענגונג ♦

XXVI איבונג אין פילאָזאָפישע פאראדאָקסען ♦

א זאַך וואָס א י ז נ י ש ט קען נישט נ י ש ט־זיין ♦ נישט־זיין קען בלויז א זאַך וואָס א י ז דעריבער מוז מען זאָגען אַז אפילו די זאַך וואָס איז נ י ש ט איז אויך אביסעל ♦ אַז נישט וואָלט זי דאָך נישט געקענט נ י ש ט ־ ז י י ן ♦ יעדע זאַך וואָס איז נישט א י ז ♦ דעריבער איז שוין מעגליך אַז זי זאָל נישט־זיין ♦ נאָר אַזוי ווי יעדע זאַך וואָס א י ז קען נישט נישט־זיין דעריבער מוזען מיר זאָגען אַז יעדער זאַך וואָס איז נישט א י ז ♦ און דעריבער קען זי נ י ש ט זיין ♦ דעריבער א י ז זי ♦ דעריבער איז זי נ י ש ט ♦ דעריבער א י ז זי ♦ אַך איך האָב אזא שרעקליכען קאָפּ־וועהטאָג ♦

XXVII גאָט האָט אויסגעפּוצט די וועלט אין
דאָס שענסטע און בעסטע ♦ ער האָט
אויסגעשניצט די האַרטע פעלזען ♦ האָט אויפ־
געהאַנגען די פייערליכע זון ♦ האָט אָוועקגע־
שטעלט דעם באַריהמטען וואַלד ♦ און איבער
דעם וואַלד האָט ער צעשאָטען די וואונדערבאַרע
נאַכטיגאַלען זיי זאָלען מאַכען פּי־פּי ♦ ער האָט
זיך געמיהט און געאַרבייט און א ו י ס ג ע ש ט אַ־
ט ע ט אַלצדינג מיט גרויס מיה און מיט גוואַל־
דיגע קאָסטען ♦ אַלצדינג איז אַזוי נאַטור־געטריי
ווי מעגליך ♦ אפילו פליגען פעהלען נישט ♦ און
אפילו מ ו ר אַ ש ק ע ס ♦ און אפילו וו אַ ל ד־
ל י י ז ♦ און פ ל י י ה ♦ און ל י נ ד ע נ וו ע־
ר י ם ♦ אַלצדינג ווי עס פאָדערט זיך ♦ און
מיט דער גרעסטער פּינקטליכקייט און נישט
געזשאַלעוועט ♦ נאָך אַ פלוי ♦ נאָך אַן עלע־
פאַנט ♦ נ אָ ך א ווערוריקע ♦ נ אָ ך עטלי־
כע ימים ♦ און אַלץ כדי דער מענש זאָל זיך
אָוועקשטעלען און שטוינען און נישט
אויפהערען צו שטוינען ♦ און ער זאָל זיך אַזש
צעוויינען פון באַוואונדערונג און ער זאָל אויסרופען
ע ר א י ז ד אָ ס אַ ג אָ ט ♦ אַ ן אַ ר־

ט י ס ט ♦ ז אָ ו ו אַ ה ר א י ך ל ע ב ♦
און ער זאָל אַרויספּאַלען זיין פריליין אויף די אַקס־
לען און זיך צעווײנען ווי אַ קינד און מע זאָל איהם
נישט קענען איינשטילען ♦ צום סוף געהט ער
פאַרביי מיט זיין כלה פאַרטיפּט אין פאַרשידענע
זאַכען און אַז ער דערזעהט דאָס הערליכע זונ־
אונטערגעננעל ביים ברעג פונ׳ם ים און ווי דאָס
הימעלכען איז אויסגעפּוצט אַזוי פיין און די פעלזען
זענען אַרומגעהובעלט און די ווינטען זענען אויסגע־
פרעסט און די וואסערען זענען אָפּגעגלאנצט און די
נאַכטיגאַלען זענען זינגעוודיג גיט ער זיך אַ קוק אום
און זאָגט ס׳א י ז נ י ש ט ש ל ע כ ט ♦ און זיין כלה
מאַכט זיך צורעכט די לאָקען און זאָגט נ י ש ק ש ה
און מע׳געהט ערגיץ אַוועק ♦ איז עפּעס אַ חידוש
וואָס די גאָטהייט איז אַזוי אויפגערעגט און וואָס זי
הרג׳עט אוים אַזוי פיעל מענשען ♦ האָט זיך
איהר געלוינט פ ר ע ג א י ך צו באַשאַ־
פען אַזוי פיעל באַוואונדערער אַז די באַוואונדערער
באַוואונדערען גאַר ז י ך א ל י י ן אָנשטאָט
זייער פריוואטען באשעפער ♦

XXVIII

אַ שאָף איז נאַקעט און אַ מענש איז
נאַקעט ♦ אַ נאַטירליכער צו־
שטאנד ♦ טראכט מען אויב די גאָטהייט וויל אַז
די מענשען זאָלען זיין מאָראליש טאָ פארוואָס קאָנען
זיי נישט געבוירען ווערען מיט אונטערוועש און קא־
פּעלושען ♦ איז קיין ענטפער נישטאָ ♦ נאָר אַ
שטיקעל אויסוועג ♦ פּאָרט ציוויליזאציע ♦ נע־
מען מיר און מיר בייטען אוים אונזער נאקעטקייט
פאַר אַ שאָפּ׳ם ♦ און מיט אַ שאָפענעם טוליפּ
אויפ׳ן לייב קאָנען מיר שוין קומען אין דער פיינ־
סטער און נאָבעלסטער געזעלשאפט ♦ ווען אונ־
זער נאַקעטקייט איז נישט קיין מ ע נ ש ל י כ ע
נאָר אַ ש אָ פ ע נ ע דארפען מיר זיך שוין נישט
שעמען מיט איהר ♦ אַ בושה איז נאָר צו טראָגען
די אייגענע הויט אָבער נישט קיין קעלבערנע אָדער
הינטישע ♦ אדרבא ♦ נאָר די חיות זענען
נעבעך גרויסע בהמות ♦ געהען זיי אַרום מוטער־
נאַקעט און עס פאלט זיי נישט איין צו נעמען און
איבערבייטען ז י י ע ר נאַקעטקייט פאַר א ו נ ־
ז ע ר ע ר ♦ עד ווען שאָף וואָלטען געהאט שכל ♦
וואָלטען זיי אָפּגעשונדען אַ מענשענהויט און זיך
געמאַכט דערפון אַ ווייס טוליפּעל אויף פריהלינג ♦

XXIX

נעכטען בין איך געווען ביים ים ♦ עס איז געווען וואַרים אין דרויסען און די שטים פון זאַלצוואַסער און פרישע לופט האָט מיך כמעט גערופען און אַ חבר האָט מיך גע־שלעפּט איך זאָל וואַנדערען ♦ פאָהר זיך אַביסעל דורך האָט ער געזאָגט ♦ זעה די נאַטור ♦ עס איז איצט פריהלינג ♦ זיינע רייד זענען מיר געפאַלען אויף די אויערען ווי געטרייע וויינענדיגע שוועסטער ♦ איך האָב זיך געפוילט צו געפינען עפּעס א גוטען תירוץ פאר וואָס איך זאָל נ י ש ט פאָהרען ♦ איך האָב מיך מיט איהם מיטגעפלאָנ־טעט און זיך דערפלאָנטעט צום ים און זיך גענו־מען ארומפלאָנטען ארום די וואסערען און ארום די ליידיגע זאמדען ♦ עס איז געווען א וואוילגע־פוצטער טאָג ♦ די נאטור האָט מיטגעווירקט אויפ'ן פראָגראם ♦ דער ליעבער ים האָט זיך גע־קאטשעט ווי עפּעס א האלב ווילדע חיה קאטשעט זיך אין מיסט ♦ אלצדינג איז געווען בלאָנד און נאריש און ליעבליך ווי א דייטשע מיטעליעהריגע געליעבטע ♦ אומעטום איז געווען שטיל און פאַרשלאָפען ♦ די זון אויבען אין די גאָטגע־בענשטע הימלען האָט ארונטערגעגאָסען מיט געלען

גאָלד־וואסער ווי א קראנקער מענש ♦ און די נידריגע בענק צוגענאָגעלט צו דער ערד און מיט אויסגעקרימטע אייזערנע פיס האָבען אויסגעזעהן ווי זיי וואָלטען געליטען פון רומאטעם ♦ זיי האָבען אויסגעזעהן ווי איך אליין ווען איך ליג אויף אַלע פיער און בין שטיל־פאַרצווייפעלט און קאָן נישט אוועק קריכען פון זיך זעלבסט ♦ ערגעץ ווייטער לעבען באָרטען פון ים איז געוועזן א פרייע באנק וועלכע איז נישט געשטאַנען נאָר געזעסען האַלב־אָנגעלענט גרייט זיך אויפצוהויבען און אוועקצוגעהן ♦ זי האָט דאכט זיך געזאָגט זעהט איהר ביי מיר איז עס גאָרנישט ♦ אז איך זאָל נאָה וועלען גיב איך אימיצען א בעט נעמט ער מיך אוועק ♦ נאָר דערווייל וויל איך נישט ♦ נעכטען בין איך געוועזן ביים ים און ער האָט מיר אָפּגעגעבען א גרוס אז ער גרייט זיך צו אנטלויפען און אפשר זאָלען מיר לויפען צוזאמען ♦ און וואָס זאָל ער טון ♦ און אך ער איז אזוי שלעפעריג ♦ עווהע ווי עס שלעפערט איהם ♦ נעכטען בין איך געוועזן ביים ים מוז איך עס אייך דערצעהלען ♦ ווייל ס'איז זעהר וויכטיג פאַר דער געשיכטע צו וויסען וואו איך בין נעכטען געוועזן און פארוואָס מען האָט מיך א גאנצען טאָג נישט געזעהען אין קאפעהויז ♦

XXX

אין מיין טאָגבוך וואָס איך האָב געקראָ־ גען א מתנה פון מיין געליבטער כינעזע־ רין שטעהט פארשריבען ♦ א ווינטעל האָט זיך פארבלאָנזשעט אין מיין שטוב אריין ♦ האָב איך געזאָגט מיין הויזדינער ער זאָל עס ארויס־ טרייבען ווייל איך דארף נישט קיין פרעמדע ווינטלעך ביי מיר אין שטוב ♦ מיין דינער האָט אָנגענומען ס׳נעמליכע ווינטעל אונטער׳ן אָרעם און עס געוואָלט ארויספיהרען ♦ אָבער ס׳איז נעבאך געפאלען פון די פיס ♦ ס׳איז געווען א שיכור ווינטעל ♦ פון מויל האָט זיך געפיהלט מאיוויין און עס האָט עפעס אזוי פיין געשמייכעלט און געפלאפעלט און געבעטען ענטשולדיגונג ♦ עס איז געפאלען אויף דער שוועל און זיך אויפגעהוי־ בען און ווידער געפאלען און ס׳האָט דערצעהלט אז סע קומט ערגעץ ווייט פון פריהלינגלאַנד אז מען האָט דאָרטען היינט געגעבען א באנקעט לכבוד דעם פופציג מיליאָן יעהריגען יובילעאום פון אלע פאר־ איינִיגטע ווינטען ♦ אביסעל שפעטער האָט זיך דאָס ווינטעל געשטעלט אויף די פיס און גענומען ווארפען מיט די הענט און מיט די לאָקען ווי א מאָדערנע טענצערין וואָס פארדרייסט דעם קינבאק צום הימעל ♦ דאַן איז דאָס ווינטעל געוואָרען ווילד און משוגע און האָט גענומען פייפען מיט א גע־ יאָמער ♦ עס האָט אַזוי לאַנג געפיפען ביז וואַנעט עס האָט געטון א קורץ שוואך זיפצעל און איז געשטאָרבען ♦ ס׳צווייטע מאָל זאָל מיין הויז־ דינער נישט אויפמאכען די טיר פאר פארבלאָנ־ זשעטע ווינטלאך ♦

XXXI

מיין האָהן מעלדעט מיר אַז ק ו ק ע־ ר י קו די זון קומט באלד ארוים ♦ אַלע אין דער פריה זינגט ער אוים דיזעלבע בשורה און ער מיינט אַז ס׳איז אַ געוואַלדיגע נייעס ♦ דער אַפיציעלער מעלדער פונ׳ם זונענאויפגאַנג ♦ דער האָהן וואָס קרעהט כמעט אלע טאָג ס׳אייגענע נאָר מיט אַן אנדער חנ׳דעל ♦ און די מוטערליכען היהנער האלטען איהם פאר א נביא ♦ פאר א זונענברענגער ♦ פאַר אַ פאַרבלאָנזשעטער נשמה וואָס מ ו ז זיך ארויסקרעהען ♦ דער לירישער שטאָלצער אָנגעבלאָזענער אויפ׳ן פלויט קרעהענ־ דיגער האָהן ♦ כמעט יעדען טאָג קרעהט ער דאָס זעלבע נאָר מיט אַן אנדער תנועה׳לע ♦ מיט א ניי קנייטשעל ♦ און ער מיינט אז דאָס איז אַזוינס־און־אַזאָס ♦ און אַז סע קומט איהם צום וויינציגסטען פיערהונדערט און זעכציג טולער פאַר יעדען קרעה ♦ אָ האָהן מיינער ♦ האָהן אָריר מער ♦ האָהן נארישער האָהן אומשולדיגער ♦ ביזט נעבאך אַ וואוילער האָהן און דו מ ו ז ט קרעהען ♦ אָבער פארוואָס בלאָזטו זיך אזוי ♦ און פארוואָס קרעהסטו אזוי הויך וועגען דיין ש ט י ל ע ן קרעהען וואָס דו קרעהסט ♦ ׳

XXXII

די פליגענצייט איז שוין באלד אריי־
בער ♦ דאָ און דאָרט צאפּעלט זיך
נאָך די לעצטע פליעג ♦ טענצעלט און זינגט אויף
דער שויב וואָס איז גערויטעלט פון דער אָקטאָבער־
זון ♦ מיינט זי אַז דאָס ברענט אַזוי די שויב
צוליעב א י ה ר ♦ טאַנצט זי איהר פליגענוואל־
צער קעגען הימעל און איהר קליין פליגענהארץ איז
פול מיט געזאנג און מיט לויבפרייד ♦ פייערליך־
פייערדיג ♦ פארצירט מיט גליהגאָלד זעהט איהר
אוים די וועלט ♦ און דאָס פליגען אויג טראָגט אין
זיך א לאַכענדיגען גליהענדיגען זונענדיגען ערד־
קוגעל פון וועלכען זי די פליג איז דער מיטעל־
פונקט ♦ די פליגענצייט איז שוין אָבער אריי־
בער ♦ עס ווינטערט שוין אין לאנד ♦ אויפ׳ן
סופיט פון מאָראלישער הויכקייט ליגט די טויטע
פליגענמחנה ♦ איהרע גענעראלען זיינען קליינע
איבערדריסיגע פונקטען ♦ די פליגענקעניגע ו ו אָ ס
ה אָ ב ע ן א ז ו י ש ט א ר ק ג ע ב ע נ ק ט
נ אָ ך א פ ל א ץ א י ן ד ע ר ז ו ן זייטען
אזוי דעמאָקראטיש שטיל און פיעלפארשוויגען ♦
דאָס ריזיגע פליגענגערויש האָט זיך איינגע־
שטילט ♦ די פליגענאטאַקע אויף דעם צוקער־

פעלד איז פאַריבער ♦ זייער הארץ־פּלאַטערניש האָט זיך אויסגעציטערט אין דעם בלוט פון אונטער־געהענדיגע זונען ♦ האָט זיך דערטרונקען אין איהם ♦ איצט איז אלצדינג אזוי שטיל און רוהיג אז מע הערט ווי די איינגעשפארטע וועלט דרעהט זיך ארום זיך זעלבסט און סקריפּעט ♦ עס וויינ־טערט שוין אין אונזער לאנד ♦ נאָר די לעצטע פליג צאפּעלט זיך נאָך אויפ'ן פענסטער און זינגט איהר פליגענגעזאנג צו דער קאַלטרויטער אָקטאָבער זון ♦

XXXIII

דאָס לעבן האָט זיך אויסגעבונדען דעם קראוואט זיך באשפריצט מיט קעלניש־וואסער און איז אוועק זעהן א טעאטער־שטיק ♦ דאָס לעבן האָט זיך אוועקגעזעצט אין א לאָזשע ♦ אָנגעטאָן די ברילען דאָס לעבן איז א ביסעל קורצזיכטיג און גענומען באטראכטען די סצענע ♦ אין ערשטען אקט איז געווען א זעלטענער יום־טוב אויף דער ביהנע ♦ אזא יום־טוב וואָס דאָס לעבן האָט נאָך קיינמאָל נישט געזעהן ♦ דאָס לעבן איז געוואָרען פאראינטערעסירט און האָט זיך ווייטער צוגעקוקט ♦ עס זענען ארוים געקומען די ליעבהאָבער און גערעדט אזוינע רייד וואָס דאָס לעבן האָט אזוינס נישט געהערט זינט סע לעבט ♦ דאָס לעבן האָט זיך אריבערגעבויגען איבער דער לאָזשע און נישט געוואָלט פארלירען א וואָרט ♦ גאָט מיינער ווען האָט דאָס לעבן געהערט אזוינע רייד ♦ פאר איהם פאר דעם לעבן איז אלצדינג געווען שטאָק ניי ♦ אין צווייטען און אין דריטען אקט זענען פאָרגעקומען אזוינע אָריגינעלע אומגליקען אז דאָס לעבן האָט אראָפגענומען די ברילען און זיי אויסגעווישט כדי עס זאָל בעסער זע־

העַן ♦ עס האָט זיך צוגעבויגען נעהענטער און אָנגעשטרענגט די אויגען אויף די אַקטיאָרען וואָס האָבען גערעדט אזא מאָדנע שפּראַך וואָס דאָס לעבען האָט נאָך קיינמאָל נישט געהערט ♦ עס איז געוואָרען פאַרכאַפּט פון דער האנדלונג פון דעם שטיק ♦ קיינמאָל אין קיין שום אָרט און אין קיין שום צייט האָט דאָס לעבען נישט געזעהן אזוינע האַנדלונגען פון מענשען ווי עס האָט געזעהן אין טעאטער ♦ דער פאָרהאַנג איז געפאַלען אויפ'ן לעצטען אקט ♦ דאָס לעבען האָט זיך אויפגעשטעלט און געפּאטשט מיט די הענט און געשריגען בראוואָ ♦ אז דאָס לעבען איז ארויסגעגאנגען פון דער פאָרשטעלונג איז שוין געווען שפּעט ♦ עס האָט א קוק געטאָן אויפ'ן זייגער ♦ האלב נאָך צוועלף ♦ דאָס לעבען האָט גענומען איבערטראַכטען אלצדינג וואָס עס האָט געזעהן היינט ביי נאכט אין טעאטער און עס פארגלייכען מיט זיך אליין און עס איז געקומען צום שלוס אז דאָס לעבען ווייסט גאָרנישט ווי אזוי צו לעבען און עס דארף זיך פון צייט צו צייט ארייננכאפּען אין טעאטער און זעהן ווי אזוי מענשען האנדלען כדי עס זאָל וויסען ווי אזוי צו האנדלען ביי עהנליכע געלעגענהייטען ♦ און פון דאמאָלט אָן געהט ס'לעבען רעגעלמעסיג אין טעאטער אריין און עס לערענט זיך דאָרט מאַניערען און גענג און זשעסטען און וואָס א טאָג ווערט דאָס לעבען אלץ אינטערעסאנטער ♦ אלץ געשליפענער ♦ אלץ טעאטראלישער ♦

XXXIV

און אַז דער הערשער וועט צו מיר קו־
מען און זאָגן ביטע שעהן גיב
אַוועק דיין לעבען פאַר דיין פאָ־
טערלאנד ♦ וועל איך איהם ענטפערן אדוני
קעניג דו מיין ♦ מיין לעבען איז
נישט מיינס ♦ עס איז גאָט׳ס ♦
ער איז דער הויפט קאָמאַנדיר
פון דעם 156טען אינפאנטעריע־
רעגימענט באַקאַנט אַלס פום גע־
הענדע מענשהייט ♦ דאָס לעבען
וואָס איך טראָג אויף דער פליי־
צע איז זיינס ♦ ער האָט מיך
אַרויסגעשיקט אין דער גרויסער
וועלטשלאַכט מיט דעם באַפעהל
אז איך זאָל עס האלטען ביי זיך ♦
דאָס לעבען הייסט דאָס ♦ ביז
וואַנען ער וועט דאָס צוריקרו־
פען דורך זיין אַדיוטאַנט הער
טויט ♦ דערוויל הער קעניג האָט
ער עס נאָך נישט צוריקגערופען ♦
הייסט דאָס אז איך דארף דאָס קיינעם נישט אוועק־
געבען נאָר איך דארף דאָס האלטען ביי זיך ♦

זוייל טאָמער וועט ער מיר געבען אַ רוף דורך
זיין אַדיוטאַנט און זיך הייסען צוריקגע־
בען ס'לעבען און איך וועל עס נישט האָבען ביי
זיך וועט זיך טון חושך ♦ וואו האָסטו
אַהינגעטון דאָס שפּאָגעל־נייע
לעבען וואָס איך האָב דיר
אַוועקגעגעבען ♦ וועט שרייען די גאָט־
הייט ♦ וואָס פאר א רעכט האָסטו
צו נעמען אַזאַ קונציג אויסגע־
שניצט לעבען מיט האנט־גע־
מאַכטע אויערען און עס אוועק־
שענקען דיין קעניג ♦ און דאריבער
הער קייזער וועט איהר מיר מוזען ענטשולדיגען
וואָס איך קאָן אייך נישט צוליעב טון מיט אַזאַ
קליינינקייט ווי אַוועקגעבען ס'לעבען פאַר'ן פאָ־
טערלאַנד ♦ יאָ־מלחמה נישט־מלחמה איך
וויים נאָר איין זאך ♦ איך דארף לעבען 24
שעה אַ מעת־לעת ♦ נישט וועניגער ♦ דירעק־
טער באפעהל פון זיין עקסעלענץ הער יעהאָוואַ ♦

XXXV

קומט נעהענטער דער יום־טוב שבועות ווערט מיר גרינגער ♦ ליכטיגער אויף דער נשמה ♦ ווי אין אַ האַלב־פארוואָלקענטען טאָג אַז איהר דערזעהט ערגעץ אויף אַ גרין פעלד אַ זונענפלעק ♦ אַזוי ווערט מיר באַנגיג און גוט ווען איך דערפיהל ס'אָנקומען פון דעם נאָך־ספירה־יום־טוב ♦ דערמאָן איך מיך ס'עגרינט מיין אָרים היים־שטעדטעל ♦ די ווערבען זיינען יונג און זאַפטיג ♦ עס ציטערען די מאַיבוימער ביים קלויסטער און דופטען אַריבער זייער גרינע פרייד צו אונז אידישע אינגלעך אויף יענער זייט גאַרטען ♦ די אַלערליי מאָדנע פייגעל געהען אַרום מיט אַזוינע פיעלפאַרביגע יארמולקעס אויף די קעפּ און זינגען אידישע נגונים ♦ אומעטיגע ♦ שטילע ♦ איינגעהאַל־טענע ♦ איינער אַן אַלטער פויגעל מיט אַ הויך בריסטעל געהט אַרום איבער דער גאַס זעהר וואוי־לעריש און שאָקעלט מיט דעם אויבערקערפּערל ווי אַ יונג קאַטשקעלע און דאָס פאַרביגע יארמולקעלע ציטערט אויף זיין אויפגעהויבענעם שטאָלצען קאָפּ ♦ ער עסט און זינגט ♦ ער זינגט און

עסט ♦ אזוי לאנג ביז וואנעט זיין אומגליקליכער ברודער קומט צו געהן און בעט אז ער זאָל איהם אויך עפּעס געבען ♦ דאמאָלס הערט ער איג־גאנצען אויף צו זיין א זינגער און הויבט אָן צו זיין ב ל ו י ז א ן ע ס ע ר ♦ שבועות אין מיין היימלאנד ♦ און אלצדינג איז אזוי ליכטיג ♦ ל י כ ט י ג ♦ ל י כ ט י ג ♦ און די בערג זיינען אויסגעצירט אין זייער איידעלען גרינס און זיי זיצען ווי אלטע גרינגעפּוצטע מאיעסטעטען מיט די פיס אונטער זיך און מורמלען נישט־פאַרשטענ־דיגע רייד ♦ און די יונגפרויליכע טאָלען ליגען צעשפּרייט מיט די לאכעדיגע געזיכטער קעגען הימעל ♦ מיט די צעפריהלינגטע בריסט ♦ און זיי וואַרטען אויף זייער באַפרוכטונג ♦ עס איז גרין גרין ♦ זון זון זון ♦ וויים וויים ♦ אומעטום בליהונג און בליהונג ♦ אפילו אויף דעם אַלטען שול־דאַך ♦ אפילו צווישען די שטיינער פון מאַרק ♦ אפילו צווישען די ציגעל פון די אלטע מויערן ♦ עס דאכט זיך אז אלע הימלען ברענען און שמעלצען זיך און די צעשמאָלצענע הימלען רינען אראָפּ אויף אונזער שטעדטעל ♦ און איבער אַלצדינג פלאַ־טערט הימעל און גרינס און הימעל און אפילו אין מיינע יונגע אָדערען ציטערט דער הימעל ב ל א ה א ו ן ר י י ן א ו ן א ו י ס ג ע ש ט ע־ר ע נ ט ♦ און אין מיינע אויגען געהען אויף גרויסע פאַרחלום'טע לבנות ווי וויים־גאָלדענע עפּעל ♦ שבועות און מאַיבוימער און גרין־גלאנצענדיגע ווערבען ♦ און דער געדאנק אז מען

וועט זיך באַלד מעגען באָדען אין טייך און אז די
באָרוויסע פים פון דעם זומערמיידעל וועלען באלד
אָנריהרען מ י י נ ע און די ליכטיגע דורכזיכטי־
גע פערלמוטערנע שטראָמען וועלען אָנריהרען די
ברעגען פון מיין הארץ ♦ און די ווייסע קארשענ־
פרייד און די רויזענהאָפנונג און דער דאָרשט נאָך
רויטען וויינשעלבלוט און די גרינע טרייסט וואָס
הויבט איהרע הענט פון די תבואה־טאָלען ארויף
און בענשט די ערד ♦ און דעם הימעל ♦ און די
מענשען ♦ באַלד וועט זיין שבועות ♦ און איך
וועל מיך ארומדרעהען אין שטאַדט און טרינקען
ווערטער־שווארצקייט וואָס איז ביטער ווי קאווע ♦
אָדער איך וועל זיצען מיט מיין געשמינקטער לאַנג־
ווײַלע לעבען ים און זיך צוריקטראכטען אין
דעם לאנגפארגעסענעם יום־טוב פון מיין גרינער
פרייד ♦ ווי וועה איז צו מיר ♦

XXXVI

די ציוויליזאַציע אונזערע האָט אַ
יעדן איינעם ציוויליזירט נאָר נישט
זיך א ל י י ן ♦ די ציוויליזאַציע האָט אַלעמען
געלערנט עסן מיט מעסער־גאָפּל אָבער אַליין איז
זי געבליבן אַן אונציוויליזירטע מענשנפֿרעסער־
קע ♦ זי האָט אַלעמען געלערנט מענשנליעבע
און אַליין האָט זי ליעב דעם מענש געבראָטענער־
הייד ♦ זי האָט אַלעמען געלערנט צו טראָגן
נאָזטיכלעך און אַליין ווישט זי די נאָז מיט׳ן
אַרבל ♦ זי האָט אָבגעשאַפֿט געצענדינערײַ און
אַליין דינט זי צו דער נאַריש־נאַרישסטער
געטין וואָס האָט ווען־עס־איז עקזיסטירט ♦ צו
דער ו ו ע ל ט ג ע ש י כ ט ע ♦ זי האָט געשאַ־
פֿן גרויסע קינסטלער און אַליין איז זי געבליבן אַ
פּושערין ♦ אַ דילעטאַנטין ♦ זי האָט פֿאַר־
שפּרייט אַלערליי נייע גלויבענס און אַליין גלויבט
זי נישט אַפֿילו איהרע אייגענע רייד ♦ זי האָט
געלערנט טראָגן גייסטיגע אונטערוועש זיך באַנו־
צען מיט גייסטיגער זייף אָבער אַליין איז זי געבלי־
בן שמוציג ♦ עקעלהאַפֿט ♦ אונציוויליזירט ♦
אינ׳ם ליכט פֿון דער מ אָ ד ע ר נ ע ר ציוויל־
זאַציע זעהען מיר ערשט ווי אונציוויליזירט אונזער
ציוויליזאַציע איז ♦ ווי האָטענטאָטיש ♦

XXXVII

איך האָב אָנומעלטען באַדאַרפט האָ־
בען עפּעס אַ וואָרט ♦ האָב איך
עס געשיקט רופֿען און עס אוועקגעשטעלט וואו איך
האָב באַדאַרפט ♦ פּלוצים האָב איך דערהערט אַ
רעש פֿון אַלערליי ווערטער יונגע און אַלטע נייע און
אָפּגענוצטע ♦ איך האָב צוגעלייגט אַן אויער און
איך האָב דערהערט דעם טומעל פֿון דעם וואָרט׳ס
פֿאַרלאָזענער משפּחה וואָס איז געקומען מיט
איהם ♦ עס זענען געווען דעם וואָרט׳ס מוהמעס
און פֿעטערס און שוועסטערקינדער און ברידער און
לאַנדסלייט ♦ און אַלע האָבען זיך געשטופּט און
געוואָלט שטעהן צוזאַמען מיט דעם פֿאָטער־
וואָרט ♦ איך האָב מיך געפּרובט אָפּבעטען ביי
זיי ♦ איך האָב זיי געזאָגט אַז איך האָב נישט
קיין פּלאַץ אַז איך דאַרף נישט האָבען אַזאַ
גרויסע משפּחה ♦ אָבער זיי זענען באַשטאַנען
אויף זייערס איך זאָל זיי אַוועקשטעלען אַלע אינאַ־
נעם אָדער גאָרנישט ♦ איך האָב געמוזט אויס־
שטעלען אַ גאַנצען פּאַראַגראַף מיט דעם וואָרט׳ס
פֿעטערס און מוהמעס און שוועסטערקינדער און
שוואָגערס און לאַנדסלייט ♦ איך האָב מיר
נישט געקאָנט העלפֿען ♦

XXXVIII

מענשען פאַהרען אין די בערג
אַריין הוסטען ♦ און די בערג
וואָס שטעהען גאַנצע טעג אויסגעפוצט און האָר־
בען גישט וואוהין צו געהן הערען זיך איין
ווי די מענשען הוסטען און ל ע ר נ ע ן זיך
אויס ♦ ביינאַכט ווען דאָס לבנה'לע טוט זיך
אַ שפּאַציר־דורך איבער'ן הימעל אַ פאַרגעלטס
אַ קאַרגס אַן איינגעשפרומפענס מיט אַ פאַר־
קרימטע מויל זעהט איהר באַשיינפערליך אַז
זי איז קראַנק ♦ צעבראָכען ♦ אויסגעשפּיעלט ♦
פלינק וויקעלט זי זיך אַרום מיט טונקעלע שאַלען
מיט שמאַטעס מיט אַלטע מאַנטלען און זי דעקט
זיך איין און ציטערט ♦ עס דאַכט זיך אַז זי
שלאָפט ♦ אָבער באַלד הערט מען ווי זי הוסט מיט
ד ו נ ע ר ד י ג ע כ ח ו ת ♦ זי הוסט און הוסט
און הוסט נעבאַך אַזוי לאַנג ביז וואַנעט זי הויבט אַן
צו וויינען מיט גרויסע טרערען ♦ אין אַ שעה
אַרום קומט זי אַרויס אַן אָפּגעוויינטע אַ מידע
אָבער אַ ליכטיגערע ווי פריהער ♦ און מעהר
פאַרגלויבט אין איהר כח צו בלייבען לעבען ♦ זי
געהט ווידער שפּאַצירען און זי טרינקט ווידער
הימעל־מילך און זי עסט ווידער ליליענפלייש און זי
געהט ווידער שעפּען לופט ♦ לופט ♦ לופט ♦
פונקט ווי אַ מענש מישטיינס־געזאַגט ♦

XXXIX

ווערטער און פראזען זענען די פעסער
אין וועלכע דו ליידיגסט זיך אריין ♦
ביזטו פול און פארליעבט רעדסטו א סך ♦
נישט ווייל די ווערטער מיינען עפעס נאָר ווייל דו
מוזט האָבען אין וואָס זיך אריינצורעדען ♦ דו מוזט
האָבען קוואנטיטעט ♦ דו ביזט ווי דער אומגליק־
ליכער שיפער וואָס דארף אליין באשאפען די
שיף און דעם ים ♦ ווייל שווימען מוזטו ♦
וואָס דאָס איז גאָרנישט שלעכט געזאָגט פון א מענש
וואָס ווערט אויסגעליטען פון אַ צאָנוועהטאָג
אזוי ווי אַ י ך ♦ און פארוואָס טאקע נישט
אויסנוצען דעם צאָהנוועהטאָג זעלבסט ♦ פארוואָס
נישט איינשפּאַנען מיין קרעפטיגען צאָנוועהטאָג
אין דעם פרנסה־ראָד ער זאָל זיך דרעהען מיט פאר־
מאכטע אויגען און מיר אויסארבייטען אזויפיעל
און אזויפיעל דאָלאר ♦ פארוואָס נישט אויסדריי־
קען דעם אונענדליכען געדאנק אז אין דעם קלענסטען
צאָן קאָן זיך פאַרהאַלטען דער גרעסטער וועהטאָג
און דאפון דרינגען אז דער גאנצער אוניווערזום איז
נישט מעהר ווי א רויהער וועהטאָג וואָס מען דארף
איהם נאָר ארומרינגלען מיט א וואָס־נישט־איז כדי
ער זאָל קומען צום אויסדרוק ♦ אָה צאָן מיי־

נער • דו כאפּסט ארום דעם גרויסען וועהטאָג פון
דער וועלט און דו גיסט איהם מיר איבער אין א
קליינעם פאָרמאט אזוי דאָס איך זאָל איהם קאָנען
טראָגען ביי ז י ך • אָה דו ריזיגער באָרג פון
יסורים וואָס דו קומסט צו רייטען אויף א קליינעם
גישטיגען צאָן • ווי וואונדערליך דו ביזט •

XL

פרייהייט ♦ פרייהייט אומעטום ♦ יע־
דער רעגיערונג האָט אַזוי פיעל פרייהייט
וויפיעל זי קאָן צונעמען ביי איהרע בירגער און
יעדער פאָלק האָט אַזוי פיעל פרייהייט ווי־
פיעל עס קאָן צוריקנעמען פון איהר רעגיערונג ♦
אמעריקא איז דאָס לאנד פון פרייהייט ♦ נישט
נאָר פון איין געוויסען סאָרט פרייהייט נאָר פון
אלערליי פרייהייטען ♦ מיר האָבען דאָ אזוי פיעל
פרייהייטען אז א טייל פון זיי וואלגערען זיך
איינפאך אונטער די פיס און קיינער קוקט זיך אויף
זיי נישט אום ♦ מיר האָבען דאָ דעם גרעסטען
טייערסטען אויסוואהל פון פרייהייט אין אלערליי
נומערען און פאָרמאטען אין אלערליי פארבען און
מוסטערן ♦ ווילען עטליכע לומפענזיהן די פריי־
הייט צו לינטשען א פ ר ע נ ק ל י ט ל האָבען זיי
עס ♦ ווילען אנדערע די פרייהייט צו צעקנאפלען
מיט זייערע שיך די קעפ פון א נעגערקינד האָבען זיי
עס ♦ וויל א שעהנע דאמע די פרייהייט א ביסעל
דורכצושיסען איהר געליעבטען קאָן זי עס באקו־
מען ♦ וויל א חזיר־טאָפ־דיפלאָמאט די פרייהייט
אָנצורופען אלע פאסיפיסטען מיט נידערטרעכטיגע
נעמען קאָן ער עס באקומען ♦ אהער ♦ אהער

מיינע הערשאפטען ♦ מיר האָבען דעם גרעסטען
אויסוואַהל פון פרייהייט. וואָס איהר האָט ווען
עס איז געזעהן ♦ און נישט טייער ♦ אלץ וואָס
איהר דארפט באצאָהלען דערפאר איז ע ט ל י כ ע
פ א ט ר י אָ ט י ש ע פ ר א ז ע נ ט י נ צ ע ן ♦
ע ט ל י כ ע ה ו י ב מ י ט ד ע ר פ אָ ה ן ♦ אך
מיר טרינקען זיך דאָ איינפאַך אין פרייהייט ♦

XLI

מיין פריינד ♦ אויב עמיצער באַליי־
דיגט דיך זעץ דיך אַוועק און וואַרט
אומגעפעהר אַכציג יאָהר וועסטו דיר דערלע־
בען אין איהם די גרעסטע נקמה ♦ ער וועט
שטאַרבען ♦ אויב עמיצער נעמט ביי דיר צו דיין
ברויט קלאָג איהם נישט אָן ♦ זעץ דיך אוועק און
וואַרט אומגעפעהר אכציג יאָהר וועט ער באקומען
זיין שטראָף ♦ אויב עמיצער גיט דיר איבער'ן
קאָפּ מיט א שטיק האָלץ טראכט וואָס פון איהם
וועט נעבאך ווערען מיט אן אכציג יאָהר שפּעטער
און האָב אויף איהם רחמנות ♦ אויב עמיצער
צינדט אונטער דיין הויז און אנטלויפט מיט דיין
צירונג לויף איהם נישט נאָך פ ע ר ז ע נ ל י ך ♦
אומזיסטע מיה ♦ ע מ י צ ע ר לויפט איהם שוין
נאָך מיט א מעסער אין האנט און ער וועט איהם
כאַפּען ♦ פריהער אָדער שפּעטער ♦ מיין
פריינד ♦ זיי גענעדיג צו אלע וואָס טוען דיר
שלעכטס וויל אויך ז י י ווערט נעבאך שלעכטס
געטון און לאָז די צייט זיך נוקם זיין דיין נקמה ♦
זי וועט עס נישט פארפעלען צו טון ♦

XLII

שלאָגט די רייפּען אויף ♦ לאָזט דעם
וויין אַרויס ♦ דאָס פאַס איז אַלט ♦
דאָס פאַס איז קלוג ♦ דאָס פאַס איז מיעד
פון זיין רויטער לאַסט און עס וויל פריי ווערען ♦
שלאָגט מען די רייפען אויף ♦ שפריצען
די וויינשטראהלען ארויף ♦ און דער פייכטער
קעלער ווערט זיס מיט רויטען וויינגערוך ♦ און
די ווענט ווערען באַזויפען און געהען א טאַנץ ♦
און די קעלער־סטעליע נעמט זיך אָן פאר די הענט
מיט דעם דיל און זיי געהען א טאַנץ ♦ און די
רייפען פלאַצען ♦ און דער וויין לויפט און זינגט ♦
און א מבול פון רויטקייט נידערט אראָפּ אויף דער
ערד ♦ נעם ב ר ו ד ע ר דיין הארץ ארויס באַד
עס אָפּ אין דעם רויטען וויין וועט עס שיכור ווערען
און נעמען זינגען הללויה ♦ און טאַנץ מיט א
שיכור הארץ און מיט רויטע הענט ♦ די רייפען
שפרינגען ♦ די הייווען זענען שטארק ♦ דאָס
פאַס איז פונ׳ם וויין צעגאָגט און צעריסען ♦ און
די פאָרם איז געוואָרען א י נ ה א ל ט ♦ און דער
אינהאַלט איז געוואָרען פאָרם ♦ דער קעלער איז
פול מיט וויין ♦ און דאָס פאס ווערט דערטרונקען
אין זיך זעלבסט ♦ און דער קעלער זופט זיך אָן

מיט ווייַן און ווערט שיכּור און פֿאַלט ♦ און מיט
איהם פֿאַלט אויך דער שיכּורער פֿונדאַמענט ♦
פֿאַלט אויך דאָס שיכּור'ע הויז ♦ גאָט'ס שטראָף ♦

XLIII

אתרוגים שמעקען אָבער די וואָס שמעקען די אתרוגים שמעקען נישט ♦ מ י י ן ג אָ ט א ו ן ה ע ר ר ♦ אתרוגים האָבען א הערליכען דופט האָבען זיי נישט קיין נעז ♦ מענשען האָבען נעז האָבען זיי נישט קיין הערליכען דופט ♦ פאַרוואָם זאָל דאָס אזוי זיין ♦ פאַר־וואָס זאָל דער מענש נישט דופטען ווי א ציטראָן און פאַרוואָס זאָל זיין אָטעם נישט זיין אזוי ריין ווי דער ווינט וואָס קומט פונ׳ם בארג לעבאַ־נאָן ♦ פאַרוואָס זאָלען זיינע ציין נישט זיין קיין ליליען־גאָרטען און פאַרוואָס זאָל ער זיך נישט שאָקלען אינ׳ם ווינט ווי א שלאַנקע פאַלמע ♦ פאַרוואָס זאָל דער מענש וואָס איז באשאפען געוואָרען אויף צו א ר ב י י ט ע ן מוזען שלאָפען און פאַרוואָס זאָלען די שווייצער־קעזלעך וואָס זענען באַשאַפען געוואָרען אויף ארומצוגעהן ליידיג נישט קאָנען צומאכען קיין אויג ♦ וואו איז יושר ♦ מענשליכקייט ♦ לאָגיק ♦ רחמנות ♦

XLIV אונטער'ן קישען האָט געקלאַפּט מיין
זייגערל און איך האָב געמיינט אַז דאָס
איז מיין האַרץ ♦ איך האָב מיך דערשראָקען ♦
עס האָט געקלאַפּט אַזוי הויך אַזוי אומרוהיג ♦
איז מיר דורכגעלאָפען אַ געדאַנק ווי אַ מויז מיט
קאַלטע פיסלעך ♦ אפשר בין איך געפעהרליך
קראַנק ♦ אפשר וועל איך שוין לאַנג נישט צי־
הען ♦ און איך בין דאָך נאָך אַזוי יונג ה אָ ב
א י ך ג ע װ ײ נ ט מ י ט ט ר ו ק ע נ ע
ט ר ע ר ע ן און איך האָב דאָך נאָך כמעט גאָר־
נישט געזינדיגט ♦ און עס איז מיר געקומען
אויפ'ן זין אַז איך האָב געלעבט זעהר נאַריש ♦
פֿאַרשוועונדט מיין ביסעל יאָהרען אויף עהרליכ־
קייט אויף אמת־זאָגעריי אויף אנשטענדיגקייט ♦
פֿוי ווי געמיין דאָס איז ♦ ווי אידיאָטיש ♦
דאָס פֿאַרגעסענע טאַשען־זייגערל האָט געקלאַפּט
אונטער מיין קישען אַלץ העכער און העכער אַלץ
דייטליכער און דייטליכער ♦ איך האָב געזעהן
אַז ס'איז פֿאַרפֿאַלען ♦ עס איז שוין פֿאַר מיר
נישטאָ קיין הילף און איך האָב נאָר געבעטען גאָט
אַז איך זאָל מיך נישט דאַרפען לאַנג מוטשען ♦
אַנגסטען האָבען מיך באַשלאָגען ♦ אַלע גע־

שטאָרבענע יאָהרען מיינע זענען דורכגעגאַנגען פאַר
מיר מיט אָראָפּגעלאָזטע קעפּ פאַרשעמטע באַליי־
דיגטע שלעכטבאַהאַנדעלטע ♦ אַ גאָט ה אָ ב
א י ך אַ פּ ע ל י ר ט צ ו ם ה י מ ע ל איידער
איך שטאַרב לאָמיך כאָטש איינמאָל האָבען דאָס
פאַרגניגען פון גנבענען אַ זילבערן לעפעלע אָדער
פון איבערפאָהרען אַ מענשען און אַנטלויפען אָדער
פון זאָגען אַ שמוציג וואָרט צו אַן אומבאַקאַנטער
דאַמע מיט פּענסנע ♦ איך האָב שטענדיג ה אָ ב
א י ך ג ע ז אָ ג ט צ ו ג אָ ט געהאַט אַ פאַר־
לאַנג דאָס צו טון אָבער איך האָב עס אַלץ אָפּגע־
לייגט אויף ש פּ ע ט ע ר אויף שפּעטער און
איצט איז געוואָרען צ ו ש פּ ע ט ♦ מיין
האַרץ קלאַפּט אַזוי שנעל ♦ איך האָב מיך געוואָלט
צעוויינען אַזוי ל י י ט י ש אָבער דאָ האָב איך
מיך דערמאָנט אַז עס קאָן זיין אַז מיין האַרצקלאַפּען
קומט נ י ש ט פ ו ן מ י ר פּ ע ר ז ע נ ל י ך
נאָר פונ'ם זייגערל וואָס ליגט אונטער מיין קישען
און דאָס האָט מיך געראַטעוועט ♦

XLV ווי אזוי האט עס פאסירט ♦

עס האט אויסגעבראכען א גרויסער שלאקסרעגען איז ער אוועק אויפ'ן גאנעק פון דעם נאהענטסטען הויז איז ארויסגעקומען אן אלטע פרויענצימער מיט א בעזים אין האנט און באמערקט אז סע רעגענט ♦ ווי אזוי עס האט געקענט פאסירען ♦ ער האט זיך אוועקגעשטעלט אויפ'ן גאנעק און געוואלט איבערווארטען דעם רעגען ♦ מיט אמאל האט אנגעהויבען שרעקליך צו בליצען און צו דונערען ♦ עס איז ארויסגעקומען א יונגע בילדשעהנע פרוי קיין שענערע ווי בילדשענע פרויען זענען הפנים נישטא און איהם געזאגט אז זי האט מורא צו זיין אליין אין שטוב ווען סע דונערט ♦ איהר מאן איז איצט נישטא אין דער היים ♦ אפשר וויל דער הערר זיין אזוי פריינטליך און אריינגעהן ♦ ער געהט אריין און זעצט זיך ♦ זי ערקלערט איהם אלע ווייל אז איהר מאן וועט ערשט אהיימקומען ארום זייגער צוועלף ביינאכט ♦ איצט איז ערשט א פערטעל צו זיבען און אזוי ווייטער ♦ מיט פינטעלעך ♦ ווען אלצדינג וואלט געווען אזוי ווי עס וואלט געקענט זיין ♦ עד ♦

XLVI

איז ווייניק וואָס מ׳זעהט זיך אָן אַ גאַנצען טאָג מיט מענשליכע פּנים׳ער

און מ׳איז שוין אַזוי מ י ע ד פון זיי געהט מען ערשט אַוועק אין אַ קונסטגאַלערעע און מ׳קוקט ווייטער אויף דיזעלבע איבערדרדריסיגע מענשליכע געזיכטער ♦ איז ווייניק וואָס מ׳הערט זיך אָן אַ גאַנצען טאָג מיט די קלוגהייטען פון אַלערליי מענ־שען געהט מען נאָך אַהיים און מ׳זעצט זיך אַוועק און מ׳לייענט דיזעלבע איבערדריסיגע קלוגהייטען פון אַ בוך אַרוים ♦ איז ווייניג וואָס דאָס אויער ווערט אַ גאַנצען טאָג געמאַטערט און געפּלאָגט פון אַלערליי קלאַנגען און טענער טראָגט מען עס ביי־נאַכט אַוועק אין דער אָפּערא וואו מ׳הערט נ אָ ך אַ קאַפּעטשקע קלאַנגען ♦ איז ווייניג וואָס דאָס לעבען אַליין איז אַזוי עלענדליך און פּאַראומעטיגט און געלאַנגווײלט און אוממעגליך באַשרייבט מען עס נאָך אין די צייטונגען מאָלט מען עס אין ביל־דער באַזינגט מען עס אין ליעדער ♦ איז ווייניג וואָס מען דאַרף געניסען פונ׳ם לעבען דאַרף מען נאָך געניסען פון דער קונסט וואָס ק ר י מ ט איבער דאָס לעבען ♦ הערר גאָט אין הימעל ♦

XLVII

איך און מיין פרוי זענען צוויי פרעמדע מענטשן ♦ זי קען מיך נישט און איך פארשטעה זי נישט וויזואויל מיר לעבען שוין צוזאמען מעהר ווי פופצעהן יאהר ♦ און דאס איז א וואונדערבאר געפיהל ♦ וואס קען זיין בעססער שעהנער אנגענעהמער ראמאנטישער ווי צו לעבען מיט א פרעמדער פרוי ♦ אנדערע מאנסלייט ווערען מיעד פון זייערע פרויען און אנטלויפען מיט פרעמדע ווייבער ♦ אז איך ווער מיעד פון פרעמדע ווייבער אנטלויף איך צו מיין אייגענער פרוי וועלכע איז מיר פרעמדער ווי אלע פרעמדע פרויען ♦ ווי גוט עס איז צו לעבען מיט א פרוי וואס קען דיך נישט ♦ ווי דויערהאפט עס איז די ליעבע צווישען אזוינע צוויי מענטשען ♦ פארט א פרעמדע טראכסטו און דו קושסט זי מיט אזוי פיעל ליעבשאפט און דו האסט דערביי דאס אנגענעהמע געפיהל אז דו זינדיגסט מיט אן אומבאקאנטער דאמע ♦

XLVIII

שרייבען ♦ שרייבען ♦ שרייבען ♦
ביז אין לעצטען לעצט אריין ♦ ביז
אין דער אייביגסטער אייביגקייט ♦ די פינגער
אין דער טינט־שיסעל ♦ פארשמיר איך מיר די
אויגען און איך שרייב ♦ און כ׳זעה נישט וואס
איך שרייב ♦ עס ארט מיך נישט ♦ איך דארף
בלויז ארומשווארצען אזויפיעל און אזויפיעל בלעט־
לאך דרוקפאפיר יעדע וואך ♦ ארומרינגלען מיט
אותיות אזויפיעל און אזויפיעל ליידיגקייטען ♦
ווייטער גערט עס מיך נישט אן ♦ דער מוליער
מוליערט ♦ דער הענקער הענקערט ♦ דער
שריפטשטעלער שרייבט ♦ פרנסה האבען מיר
אלע ♦ די גאטהייט זארגט ב״ה פאר א מינדסט
ווערימעל ♦ זי גיט אכטונג עס זאל צעטרעטען
ווערען אין צייט ♦

XLIX

דאָס טעאַטער קאָפּירט דאָס לעבען ♦
גוט ♦ איז אָבער אַ פֿראַגע אויב דאָס
לעבען איז אמת קאָן דען אַ ק אָ פּ י ע פֿונ׳ם
אמת זיין אמת ♦ און אויב דאָס לעבען איז נישט
אמת טאָ צו וואָס ק אָ פּ י ר ע ן אַ ליגען ווען
מען קאָן איהם אַ סך שעהנער א ו י ס ט ר אַ כ־
ט ע ן ♦ און אויב דאָס לעבען איז אַ ליגען דאַן
זענען די ליגנערשע דראַמאַטורגען די א מ ת ׳ ע
אמת־זאָגער וויל זיי לייקענען־אָפּ דעם ליגען ♦
אויב דאָס לעבען איז שעהן און וואונדערבאַר טאָ
צו וואָס זיצען אין טעאַטער און דאָרט באַטראַכטען
דאָס ברעקעל לעבען וואָס ווערט דאָרט פֿאָרגע־
שטעלט ווען אויף יענער זייט פֿון די טעאַטער־
ווענט איז דאָס לעבען אַ סך מעהר ♦ און אויב
דאָס גאַנצע מענשליכע לעבען איז מיאוס און לאַנג־
וויילִיג און אָהן פֿאַרב טאָ מיט וואָס איז אַ ביליאָנט־
חלק פֿונ׳ם זעלבען לעבען פֿאַרביגער און שעהנער
און אינטערעסאַנטער ♦ קאָן דען דער שפּיגעל
זיך אליין אָפּשפּיגלען ♦ אינ׳ם העלגעשליפֿע־
נעם ליגען שלומערט דאָס געזיכט פֿונ׳ם
לעבען ♦ נאָר דורכדעם וואָס איז מ ע ה ר ווי
אמת קאָנען מיר זעהן די קליינע גרויע נאַרישע
אויגען פֿונ׳ם אמת ♦

L

על־חטא ♦ מיר זענען דיר מוחל גאָט פאַר
דיינע זינד וואָס דו האָסט באַגאַנגען געגען
אונז יעדען טאָג פון אונזער לעבען ♦ מיר
זענען אַן איש רחום־וחנון ♦ מיר פאַרגיבען ♦
מיר טראָגען נישט קיין בייז הארץ אויף קיינעם
אפילו נישט אויף גאָט ♦ מיר ווייסען ל י ב ע ר
ג אָ ט דו האָסט געקאָנט אַ וואונק טון מיט׳ן אויג
און אונזער מוטער וואָלט ניט געשטאָרבען אָבער
דו האָסט עס נישט געטון זענען מיר דיר מוחל דיי־
נע זינד ♦ טויזענדער מענשען האָסטו געקאָנט
ראַטעווען יעדען טאָג ל י ב ע ר ג אָ ט אָהן
שום אָנשטרענגונג פון דיין זייט אָבער דו האָסט
עס נישט געטון פאַרדריסט עס אַביסעל אָבער מיר
פאַרגיבען דיר ♦ פאַרט נישט מעהר ווי אַ זינ־
דיגער גאָט ♦ און האָסט נישט מיט וואָס צו
פאַרווײלען די צייט ♦ מיר פאַרשטעהען דאָס
אַלצדינג ♦ מיר ווייסען וואָס דאָס הייסט האָבען
צו טון מיט מלאכים וואָס האַלטען אין איין פאַר־
קלאַפּען דעם קאָפּ מיט זייערע באַנאַלע לידער
און ווי נערוועז מען קאָן ווערען דערפון ♦ פאַר־
גיבען מיר דיר דיינע זינד ל י ע ב ע ר ג אָ ט
פונקט ווי מיר האָבען דיר פאַרגעבען פ אַ ר אַ־

יאָהרען און פאַר צוויי־יאָהרען און פאַר דריי־
יאָהרען ♦ מיר זענען זעהר אַ באַרמהערציגער
מענש ♦ אין דער מינוט וואָס מען ריהרט אונז
אָן איז אש להבה ♦ אַבער שפּעטער אַ ווײלע
אַז מען מאַכט פאַר אונז אַ קרומע מינע פאַרגעסען
מיר אַלצדינג און מיר זעהען פאַר זיך בלויז די
פאַרוויינטע אויגען פון אַ בעטענדיגען גאָט וואָס
האָט חרטה אויף זיינע זינד ♦

LI א קערענדעל פון אמת איז אויף מיין הארץ
געפאלען איז עס געווען קליין און נישט
צו באמערקען ♦ האב איך עס מיט מיין הארצ־
זאפט געשפייזט ♦ מיט מיינע פרעמדלענדערישע
חלומות באשאטענט ♦ מיט דער זון פון מיינע אוי־
גען געווארימט און עס איז דערפון א שעהנע גרויסע
פארבענרייכע פלאנץ ארויסגעוואקסען ♦ מיט
וואונדערבארע בלעטער און שטאם־צווייגלעך מיט
רויטע און עדעלע פלאנץ־אדערען מיט זעלטענע
ליניען און בויגונגען ♦ און די דאזיגע פלאנץ
וואס איז פון טרוקענעם הארטען אמת־קערענדיל
ארויסגעוואקסען איז פאר אלעמען א בענשונג
געווען ♦ זיינע איידעלע פארבען האבען ס׳אויג
געגלעט און די פיינקייט און פארפלאכטענקייט פון
די פלאנץ־אדערען האט אלעמענס באוואונדערונג
ארויסגערופען און אלעמענס פרייד ♦ נאר עס
האט פאסירט אז פלוצים איז פון ערגעץ־וואו אן
אלטער און פארטריקענטער אמת־קענער אנגע־
קומען ♦ זיינע אויגען זענען געווען פלאך און
קאלט ♦ אהן שווארצאפעל ♦ סע האט פון זיי
א טויטע נשמה ארויסגעקוקט ♦ אז ער איז צוגע־
קומען נאהענט און באטראכט די דאזיגע רייכפאר־

בינע פלאַנץ וואָס האָט פון דעם טרוקענעם קערענ־
דיל אמת אַרויסגעבליהט האָט ער זיך פאַר'ן אַלטען
קאָפּ געכאַפּט און אויסגערופען דאָס איז
נישט דער רייגער אַל־טרוקענער
אמת ♦ דאָס איז אַ פעלשונג ♦ אַן
איבערטרייבונג ♦ אַ פאַרגרעסע־
רונג פון דעם קליינעם קערענ־
דיל וואָס איז אויף אַ מענשענ־
האַרץ געפאַלען ♦ דער אמת אַליין איז
קיינמאָל נישט אַזוי שעהן נישט אַזוי פאַרביג
נישט אזוי אנגענעהם ♦ דאָס איז אַ פעלשונג ♦
און מענשען אַזוי דערצעהלט דער
דיכטער האָבען דעם שטרענגען אמת־קענער
מיט חוזק־בליקען נאָכגעקוקט און געלאַכט ♦
וואָס אַרט זיי דער טרוקענער שטרענגער אמת ווען
דער איבערטריבענער איז פיעל אינטערעסאַנטער ♦

LII ווענען מיר געזעסען ביי א ווײַנטישעל
און גערעדט וועגען דער שעדליכקייט פון
אלערליי שארפע געטראנקען ♦ האבען מיר
דעם קוויקענד־שעדליכען ווײַן געזופט די שעדליך־
אנגענעהמע ציגארען געראויכערט און שעדליך־לײַ־
דענשאפטליכע חלומות געטרוימט ♦ האט דער
וויסענשאפטסמאן פון אונזער קרײַז די לעצטע טרא־
פענס פון דעם ווײַנגלעזעל אויף זײַנע ליפען אוים־
געטרייסעלט ♦ זיך די וואנצען אפגעווישט און גע־
זאגט א ל ק א ה א ל י ש ע ג ע ט ר א נ ק ע ן זע־
נ ע ן פ א ז י ט י װ א ק ל ל ה פ א ר ד ע ר
מ ע נ ש ה י י ט ♦ ע ס ג ר ײ פ ט א ן ד א ס
ה א ר ץ ♦ ע ס פ א ר ' ס ם ' ט ד א ס ב ל ו ט
א ו ן ע ס א י ז ז ע ה ר ש ע ד ל י ך פ א ר ' ן
ג ע ז ו נ ט ♦ ל ח י י ם ♦ און איך האב גע־
ענטפערט ל ח י י ם ♦ עס איז אפשר אמת
אז ווײַן איז שעדליך פאר'ן געזונט אבער דאס איז
דאך גארנישט אין פארגלייך מיט'ן ל ע ב ע ן
ז ע ל ב ס ט ♦ וואס איז נאך שעדליכער פאר'ן
געזונט ווי דאס לעבען ♦ וואס רואינירט און
גראבט אזוי אונטער דעם מענשליכען קערפער ווי
דאס אטעמען און דאס שלאגען פון די פולסען ♦

וואָס עלטערט נאָך אַזוי אַפּ דעם מענטש ווי דאָס
עקזיסטירען ♦ וואָס טרייבט נאָך אַזוי אין דר'ערד
אַריין ווי דאָס אַזויגערופענע דאָ־זיין ♦ פונדעסט־
וועגען וועט קיינמאָל נישט איינפאַלען צו גרינדען
אַ פּאַרטיי אויף אָפּצושאַפען דאָס לעבען און צו באַ־
שרענקען דאָס אָטעמען ♦ און פונדעסטוועגען
וועט קיינעם נישט קומען אויפ'ן זין אַז דערפאַר
וואָס דאָס לעבען איז שעדליך פאַר'ן געזונט זאָל
מען עס צעפּיהרען מיט וואַסער, און נאָר געניסען
עס פון צייט־צו־צייט און ביי זעלטענע געלעגענ־
הייטען ♦ לחיים מיינע הערשאַפטען ♦

LIII

ברודער שריפטשטעלער ♦ דורך דער קלענסטער נשמה מוזטו דורכגעהן ווי דורך אן אויג פון א נאָדעל ♦ דורך יעדען ענגען געהירען מוזטו דורכציהען ♦ דורך יעדער שמאָלען הארץ מוזטו זיך דורכפלאטערען ♦ און וואָס בלייבט פון דיר ווען דו קומסט ארויס א דורכגעלעזענער ♦ דער פיינער שמעטערלינג־שטויב פון דיינע געדאַנקען־פליגעל ווערט פון די רויהע פינגער אָפּגעריבען און וואָס בלייבט ♦ גאָרנישט ♦ שטערען־און־לבנה־שימער דורך א גראָבען זאק ♦ שנייפייערען דורך רויכערדיגע לאָמפּען ♦ דער איידעלסטער געדאַנק קומט ארויס פאַרשמירט דורכגעלעזערט צעבלוטיגט פאַרציטערט ♦ צו זיין א שעקספּיר מוז מען געפעלען ווערען די לעזער די פרעמדסטע די ערגסטע די פאַרשלאָפענסטע ♦ דער רוהם פון היינריך היינע שטעהט איין אין די הענט פון נאָפּט־סוחרים ♦ די אומשטערבליכקייט פון קעניג־שלמה וואוינט אין די הערצער פון גמרא־מלמדים ♦ ווי טרויעריג דאָס איז ♦

LIV

באַטראַכט די שפּין ♦ זי לויפֿט אַרויף־און־
אַראָפּ איבער איהר אייגענער בריק איבער
די פֿעדים וואָס קומען אַרוים פֿון איהר לייב ♦
אַליין די בריק אַליין דער א ר י ב ע ר ג ע ה ע ר
איבער דער בריק ♦ און ווען די שפּין ציטערט
אין דער לופֿטען אויף אַ דינעם פֿאָדים ווייסט זי אַז
אַלצדינג וויגט זיך אַרום איהר און קיין זאַך שטעהט
נישט אויף אַן אָרט ♦ דער גאַנצער אוניווערזום
ט ר אַ כ ט ד י ש פּ י ן העגנט אויף אַ פֿאָדים
און דער פֿאָדים ט ר אַ כ ט ז י איז מיינער ♦
נאָר באַלד קומט אַ לייכטער ווינט און רייסט איבער
דעם פֿאָדים ♦ די שפּין פֿאַלט ♦ זי פֿיהלט די
האַרטע ערד אונטער איהר בויך אָבער זי ווייסט
אַז דאָס איז נ י ש ט די אמת'ע וועלט ♦
די אמת'ע וועלט א י ז ז י א י ב ע ר צ י י ג ט
איז געוועזן אויפֿ'ן פֿאָדים אין דער לופֿטען און
קוים איז דער פֿאָדים צעריסען איז אַלצדינג
געענדיגט ♦ און די נאָהענטע פֿריינט פֿון דער
שפּין וואָס הענגען אַרום איהר אויף דינע פֿעדים
צוגעפֿעסטיגט צו אַ בוים קומען זיך צענויף און
באַקלאָגען דעם טויט פֿון זייער מיט־שפּין וואָס איז
אַראָפּגעפֿאַלען פֿונ'ם שפּינוועבס ♦

LV

טינטענפלעקען אויף ווייסען פאפיער ♦ בלאַהע מיסטעריען ♦ וואונדער־פיגורען ♦ הייליגע סימבאָלען ♦ רעטענישען ♦ איך קוק אויף די ווערק פון מיין שרייבענדיגער האַנט און איך קען זיך נישט אָפּ'חידוש'ען פון זייער עהנ־ליכקיים צו זאַכען וואָס לעבען און אָטעמען ♦ און דאַרף דען דער שרייבער עפּעס מ י י נ ע ן מיט זיין שריפּטשטעלונג ♦ און איז דען דאָס טיעפּגע־מיינטע מעהר טיעף, מעהר וואונדערליך ווי דער בוכשטאַב אַליין ♦ מיינע טייערע געליעבטע בוכ־שטאַבען ♦ איך קוק אויף אייך ♦ איהר זענט א ל י י ן געדאַנקען ♦ איהר זענט אַליין ליעדער ♦ איהר זענט אַליין אַזוי פול מיט אינהאַלט ♦ איך קוק אויף דער לאַנג־געצויגענער ל מ ד און איך דערמאָן זיך אָן אַ שיף, וואָס ציהט זיך איבער'ן ים און סע זעהט זיך בלויז אַ לענגליכער קוימען פון וועלכען עס שלענגעלט זיך אַ רויך ♦ איך קוק אויף דער סטאַטעטשנער האַנדגעשריבענער ב י ת און איך זעה אַ ברייטברוסטיגע קאַטשקע וואָס שווימט אויפ'ן וואַסער אַזוי גראַציעז ♦ איך קוק אויף דער טראַגישער לאַנגער צ ד י ק און איך זעה דעם קרייץ און אויף איהם דער געקרייציגטער ♦

איך האָב ליעב די פליהענדיגע קרומע נונ'ען וואָס נעכטיגען נישט אין גאָהענטע נעסטען ♦ איך האָב ליעב די זיצענדיגע „פּ“ וואָס זעהט אוים ווי אַ פוילער טערק וואָס זיצט מיט די פים הינטער זיך און פּיפּקעט אַ פּיפּקע ♦ איך האָב ליעב די געדרוקטע א ל ף וואָס דערמאָנט אָן אַ פאַנטאַסטישער ווינט־מיהל ערגיץ אין האָלאַנד־לאַנד ♦ איך האָב ליעב די שטאָלצע שבת'דיגע ש י ן וואָס שטעהט שמונה־עשרה און האַלט איהרע צוויי קינדער אויף די שוואַכע הענט ♦ איך באַוואונדער די ג י מ ל וואָס איז אייביג גרייט צו געהן ערגעץ אין גאָט'ס וועג אריין ♦ טינטפלעקען אויף פּאַפּיר איך האָב אייך ליעב און איך שרעק מיך פאַר אייך ♦ איבערהויפּט פאַר דעם שגץ דעם קרומען צדיק וואָס שטעלט זיך אוועק אזוי שטאָלץ מיט די הענט אין די קעשענעס און הערט אַלעמען ווי די קאַץ ♦ וואונדערבאַרע אותיות ♦ אַפּטמאָל ווען מיין האַרץ איז שווער פאַרברענג איך מיט אייך אַ לאַנגע צייט און איך ווייס נישט וואָס איהר ווילט ♦ אייער שפּראַך איז מיר אַזוי נישט־פאַרשטענדליך ווי דער הימעל ווי די ערד ווי די לבנה ♦ אָבער איך האָב ליעב צו קוקען אויף אייך גלאַט אַזוי ♦ איך ווייס אַז ע מ י צ ע נ ם אַ האַנט האָט דורך אייך געוואָלט עפּעס זאָגען ♦ אפשר געוואָלט באַווייזען זיין געטליכקייט ♦ אָבער דאָס געהט מיך נישט אָן ♦ איך בין פאַראינטערעסירט אין א י י ך אַ ל י י ן איהר נישטיגע אומבאַהאָלפענע אותיות ♦ אין אייך אַליין זעה איך שעהנקייט געדאַנק פאָרם צוקונפט געטליכקייט ♦

LVI

קעגעז־אַרגומענט ♦ אָפּט הער איך ווי
די אותיות אין דעם וואָרט ג אָ ר נ י ש ט
קריגען זיך צווישען זיך ♦ די גימל זאָגט אַז זי
איז שעהנער פון דעם שין און די אלף טענה'ט אַז
זי איז וויכטיגער פון דעם נון און די טעס טענה'ט אז
אָהן איהר קען מען נישט שפּיעלען קיין טעאַטער ♦
אַזוי טענה'ן צווישען זיך די איינציגע אותיות פונ'ם
אלף־בית ♦ דאָס פיהרט אָפּט צו געשלעג ♦ צו
קנאה־שנאה ♦ צו אינטער־אלף־בית־פּלאָנטערס ♦
צו מלחמה ♦ ווייל אותיות זענען אַ ז ו י ו ו י
מ ע נ ש ע ן ♦ אַזוי אומגליקליך־צעטיילט ♦ אַזוי
טראַגיש־צעאייַנציגט ♦ אַזוי אָהן אַן אייגענעם
ציעל ♦ זיי פאַרשטעהען נישט אַז א ל ע
א י נ א י י נ ע ם זענען קוים איין אידעע וואָס
מיינט אויך גאָרנישט ♦ ווער שמועסט שוין אַז
זיי זענען באַזונדער ♦

LVII

אויף דריי פֿאַכען האָט גאָט איינגעטיילט
די ערד ♦ אויף דריי פֿאַכען ♦ ווייל
די וועלט איז הפּנים נישט קיין זעהר וויכטיגער
ענין און מעהר ווי זעקס טעג פֿון זיינע ע ל ף ־
מ י ל י אָ ן ־ א י י ב י ג ק י י ט ע ן האָט ער נישט
געקענט אָוועקגעבען פֿאַר איהר באַשאַפֿונג ♦
האָט ער דעריבער עקאָנאָמיזירט ♦ געזעהן צו
מאַכען זי וואָס געדיכטער ♦ וואָס פּראַקטישער ♦
האָט ער איינגעטיילט ו ו י מ י ר ה אָ ב ע ן
ש ו י ן ג ע ז אָ ג ט די וואונדערבאַרע וועלט
אין דריי פֿאַכען ♦ אונטען ♦ אין דער מיטען ♦
אויבען ♦ א מין סאָרט אוניווערזאלער טעאטער ♦
באַלקאָנען און גאַלעריען ♦ און דער הערר גאָט ווי
איהר זעהט האָט גוט אויסגערעכענט ♦ ער האָט
געוואוסט אז זיין וועלט וועט זיין א גרויסער ער־
פֿאָלג ♦ די אונטער־ערד איז פֿול געפּאַקט מיט גאָט'ס
אָרימע ווערים ♦ די פּלאַך איז פּונקט אזוי גע־
פּאַקט מיט מענשען און וויזעלטירען און די הויך
מיט פֿויגעל און פֿליגען ♦ אויף דריי פֿאַכען האָט
גאָט איינגעטיילט זיין ריזיג וועלט־טעאטער און
אומעטום איז פֿול געפּאַקט און מ'באַצאָהלט מיט'ן
לעבען כּדי זיך אַריינצוכאַפּען צו דער נישט־געלונ־

געגער פאַרשטעלונג וואו אַלע שוויצען און שטופּען זיך און קענען נישט געפינען די ריכטיגע פּלעצער און ס׳איז פינסטער און דער פיהרער איז נישטאָ וואָס זאָל צונעמען די בילעטען און ווייזען אקוראַט וואו מ׳דאַרף זיך אוועקזעצען ♦ אויף דריי פּאַכען האָט גאָט איינגעטיילט די שעהנע וועלט און אַלע זענען באַזעצט ביז צו דער סטעליע און צוריק ♦ ס׳איז אַ גוואַלדיגער ערפאָלג ♦ נאָר אַמאָל מאַכט זיך אַז עמיצער גיט אַ קליין געשרייעלע פ י י ע ר ♦ דעמאָלט טיילען זיך אָפּ די פּאַכען ♦ דעמאָלט קריכען די פויגעל אַראָפּ פון דער גאַלעריע און די ווערים קריכען אַרויס פון דר׳ערד און עס מישט זיך אַלצדינג צענויף ♦ מענשען ווערים פליגען פּיפּערנאָטערס פליאַנדרעס אָדלערס רויב־פויגעל אַקטיאָרען שמעטערלינגען ♦ און סע ווערט פרעהלאך ♦

LVIII

דאָ אויפֿ'ן טיש אויף אַ טאַץ ליגען ברויט
און עפּעל ♦ אָנגעוואָרפֿענע שטיקלעך
פּאַפּיר ♦ נאָטיצען ♦ עס רעגענט רעגענט רע־
גענט ♦ און מיין וועלט איז אַזוי טישיג ♦ אַזוי
ברויט־און־עפּעלדיג ♦ דאָס אויג איז פֿול מיט אַזוי
פֿיעל גרענעצען און ווינקלען ♦ און עס רעגענט
רעגענט רעגענט ♦ עס צעשמעלצט זיך די וועלט
אין א קאַלטען און לאַנגווייליגען געפֿלים ♦ וואַ־
סערפֿערעל זענען אָנגעהאַנגען אויף די שויבען פֿון
מיינע פֿענסטער ♦ מעלאַנכאָלישע וועלט־אמת'ן
רינען מיר אין די אָדערען אריין אַזוי גראָה און וואַ־
סערדיג ווי דער היינטיגער טאָג וואָס טרינקט זיך
אין די רעגענרינגען אין א פֿערעלפֿלאַנטער פֿון בליש־
טשענדיגער גרויקייט ♦ רעגען רעגען רעגען ♦

LIX די גאָטהייט שלעפּט אונז דורך דער צייט ווי א פּאָסטוך שלעפּט אן איינגעשפּאַרטען שעפּס פאַר די הערנער ♦ מיר קאַפּען מיט די פּיס און מיר מאכען מ ע אין ליעדער און אין פּראָזא ♦ מיר ווילען נישט געהן אהין און מיר ווילען נישט געהן צוריק ♦ מיר ווילען נישט קיין היים און מיר דאַרפען נישט קיין דרויסען ♦ מיר ווילען נישט געהן אויפ׳ן גלייכען וועג און מיר האָבען מורא צו בלאַנזשען ♦ דאריבער שטעהען מיר און מיר מאכען מע ♦ ל י ר י ש א ו ן ע פּ י ש ♦ ציניש און סענטימענטאל ♦ פּילאָזאָפיש און טהעאַטראליש ♦ אָבער אלע מאכען מיר מע בשעת מ׳שלעפּט אונז דורך דער צייט ערגעץ אין דער ליידיגקייט אריין ♦ מיר ווייסען נישט פאַרוואָס און פאַרווען ♦ מיר ווייסען נאָר אז נאָכדעם ווי מיר האָבען אזוי אָפּגעמעקעט א געוויסע צייט ווערען מיר אַנשווינגען ♦ נישט ווייל מיר זענען דערגאנגען צו עפּעס א ציעל נאָר ווייל מיר האָבען שוין נישט מיט וואָס צו מעקען ♦ דאן קומען אנדערע נאָך אונז מאכען ווידער מ ע און מ׳שלעפּט זיי ווידער ביי די הערנער און מ׳שטופּט זיי אונטער ♦ אָבער אלע געהען זייער שפּעצירגאנג ♦ אלע מאכען מ ע ♦

דער חילוק איז נאָר וואָס איינעמ׳ס מע איז מעהר
מ ו ז י ק א ל י ש וויִ דעם אַנדערענ׳ס ♦ אָדער
לירישער ♦ אָדער טיפּער ♦

LX
וועז סע גליהט דער פראָסט זיץ איך ביים אויוועז און קוק אויף דעם פייער וואָס ברענט פון מיינעט וועגעז ♦ דאָס שעהנע ליעבע פייער טראכט איך עס ברענט פון מיין פארגני־ גען וועגען פונקט ווי איך אליין ברעז פאר דעם פארגניגעז פון מיינע לעזער און פונקט ווי מיינע לע־ זער ברענעז פאר דעם פארגניגעז פון עמיצעז אנ־ דערש ♦ פונקט ווי מיר אלע ברענעז פאר דעם פארגניגעז פון עפעס א ווייטעז און פרעמדליכעז גאָט ♦ און פונקט ווי אלע געטער ברענעז פאר דער שעהנכייט פון דער וועלט ♦ פייער דו מיין פייער דו מיין ♦ איך קוק ווי דו ברענסט זיך אוים און ווי דו ווערסט פארלאָשעז אין דעם פינ־ סטערקוואל ♦ בעת דו שיפעסט און לעבסט זינגסט און פרעהסט זיך קומט אויף דיר באהאלטע־ נערהייד פון ערגעץ א טונקעלע כוואליע וואָס פרעסט דיך אויף און דערשטיקט דיין פייער געדאנק און פייפט א טייפעל־ליעד דורכ'ן קוימעז ארוים ♦ אָ פייער דו מיין ♦ איך זיץ און איך רויכער מייז ליולקע און איך הער ווי אין דרויסעז קנאקען די ביינער פון דעם פראָסט וועלכער ראנגעלט זיך מיט זיין שונא ♦ א טשאטע ווילדע ווינטען שרייעז

נא־געוואלד ♦ די שוואכערע פון זיי וויינען אז
מ׳זאל זיי לאזן אהיים־געהן ♦ און דו מיין
פייער קרעכצסט און באהאלסט זיך ♦ דיין פנים
ווערט גראה ווי אש ♦ דיין הארץ ווערט פינ־
סטערער און קאלטער ♦ ווערסטו אויפהערן מיר
צו זיין געטריי דו פייער ♦ ווערסטו אויפהערן צו
ווארימען מיין לייב ♦ שעהן בלאנד פאלש פייער
דו מיין ♦

LXI

איך לעז וועגען שפּאַניען ♦ ערגעץ א
שטעדטעלע לעבען מאדריד ♦ דער באַ־
לעבאָס איז א בעקער מיט א בלייך־איילבירטען־
פּנים ♦ ער קאָן זיך נישט אָפּחידוש'ען דערפון
וואָס מיר קומען פון אזוי ווייט אזש פון מאדריד ♦
זיין פרוי גיט אונז ווייַן און פייגען ♦ ער דרעהט
זיינע שעהנע וואָנצען און פרעגט מיט גרוים פּאָמפּ
ווי סע פּאסט פאר א שפּאניער ו ו אָ ס מ א כ ט
ד אָ ן פ ע ר נ א נ ד אָ ♦ און דאָנא אנא ♦
און די סעניאָריטא ♦ מ'ענטפערט אז די סעניאָרי־
טא איז שוין נישטאָ ♦ און דאָן פערנאנדאָ זיצט
כסדר אויף דער פריזבע און ווארימט זיך ♦ דעם
שפּאניער'ס פרויווישט זיך די אויגען מיט דעם
שעהנעם פארטוך ♦ און אלע געהען אוועק צו
דעם הייליגען שטיבעל ערגעץ אויף א בלאָטיגען
בארג ♦ דער שפּאנישער בעקער זאָגט ד אָ ס
א י ז ד י ש ע ה נ ס ט ע ג ע ג ע נ ד א י ן
ג א נ ץ ש פּ א נ י ע ן ♦ ג י ט א ק ו ק ♦
און ער ווייזט אויף דעם ים פון שווארצע קליינע
דעכער ♦ פון געלע ווייטקייטען וואָס פיהרען
גאָט ווייסט וואוהין ♦ און צו געלאָטעטע בערג
וואָס האָבען א פּנים ווי אָפּגעריסענע בעטלער וואָס

וענען אנדריימעלט געוואָרען אין דער בלאָטע ♦
איך לייען אן עסיי וועגען שפאַניען ♦ און מיר
דאכט זיך אז איך בין אין דער היים ערגעץ אין א
גאליציש דאָרף ♦ און דער מיסטישער שפאַניער
איז דער פוילישער סטודענט וואָס שלעפט מיך ארום
איבער די הייליגע פעלדשטיבלעך און ווייזט מיר
אויף די שעהנקייטען פון זיין ערד פון זיין היים
פון זיינע האָפענפעלדער ♦ נ י ש ט אָ א י ן
ד ע ר ג א נ צ ע ר ו ו ע ל ט נ אָ ך א ז א אָ ר ט
זאָגט ער צו מיר ♦ ג י ט א ק ו ק ♦ און איך קוק
און קוק מיט דעם שפאניער מיט מיין פוילישען
סטודענט ♦ און איך זעה ערד און ערד ♦ און
אומעטום מענשען און בלאָטע טרוימען און פארקיה־
לונג ♦ און אומעטום זעהען זיך די הויכע צלם־
שפיצען וואָס גלאַנצען קעגען גאָט'ס נארישער זון ♦
און אומעטום בענקט מען אהין ♦ און אין אלע
א ה י נ ' ס בענקט מען ווייטער ♦ און אין אלע
ווייטערס בענקט מען נ אָ ך ו ו י י ט ע ר ♦
זאָל איך זיפצען ♦ פראגע ♦

LXII אוּן אַז דער פֿאַטער צ ײ ט װערט מיעד פֿוּן אַרומשלעפּען זיך איבּער אַלע װעלטען מיט זײַן זאַמד־זײגער אוּן מיט זײַן קאַסע זעצט ער זיך אַװעק אױף אַ שטײן אוּן אַ מיעדער אַ גלײַכגילטיגער נעמט ער צעהלען דאַס שנירעל פּערעל װאָס ער טראָגט אױף זײַן פֿאַרשטױבּטען האַלז ♦ די פּערעל װאָס באַצײכענען די יאָהרען ♦ אײנס ♦ צװײ ♦ דרײַ ♦ פֿיער ♦ צעהן טױזענד ♦ הונדערט טױזענד ♦ פֿאַרװאָס איז אַט־די פּערעל שװאַרץ װי די נאַכט ♦ אָה ער דערמאָנט זיך קוים ♦ פֿאַרװאָס איז יענע רױט װי האַרצבּלוּט ♦ אָה ס'איז איהם שװער זיך צו דערמאָנען ♦ זײַן אַלטער מח איז פֿוּל מיט שפּינװעב אוּן מיט שימעל אוּן די יאָהרען־פּערעל אױף װעלכע ער האַלט חשבּון פֿוּן דער צײַט דערמאָנען איהם שױן כמעט גאָרנישט ♦ אָט איז יענע אַזאַ גראָהע װי די מדבּר ♦ אוּן יענע אַזױ גלאַנציג ♦ אוּן אָט מישען זיך די פֿאַרבען רױט שװאַרץ גראָה ♦ אוּן דער אַלטער װערט מיעד פֿוּן צעהלען די אױסגעטראַכטע פּערעל װאָס ער האָט אָנגעהאַנגען אױף זײַן האַלז בּלױז פֿאַר אַ סימן ♦ אוּן װעלכע די מענשען נעמען אָן פֿאַר אמת'ע צירוּנג ♦ אוּן די קנאָכיגע פֿינגער פֿוּן פֿאַ־

טער צ י י ט שפּיעלען פאַר'חלומ'טערהייד מיט די
פאַלשע ציערונג • א צעקנייטשטער שטויביגעה
שמייכעל פאַלט ארוים פון זיין קרומען מויל און
צ ע ה ל ע נ ד י ג ז י י נ ע פּ ע ר ע ל ווערט עה
אנשלאָפען אויף דעם ברעג פון א שאָקעלדיגען פעלז
וואָס הענגט איבער אן אָפּגרונד •

LXIII

קאָראַ ♦ ווי אַ שטומער צו אַ שטומען
אַזוי רעד איך צו דיר ♦ מיט מיינע
הענט ♦ מיינע גלעטענדיגע הענט ♦ מיינע
אומרוהיגע הענט ♦ און די ♦ די כריסטליכע ♦
די פון מיר געבוירענע ♦ די ביזט מיין שנאה ♦
מיין טויטע שנאה וועלכע איך ליב אַזוי שטאַרק ♦
דער צלם אויף דיין ברוסט קאָראַ דאָס איז א י ך ♦
איך הענג אויף דיין האַרץ אַ געקרייציגטער ♦ דאָס
שנירעל שוואַרצע פּאַטשערקעס וואָס איך האָב דיר
געגעבען אַ מתנה דאָס איז דער שוואַרצער שטריק
מיט וועלכען איך האָב מיך אַליין אויפגעהאַנגען
אויף דיין צלם ♦

LXIV

איך בין אַ שריפטשטעלער ♦ אַ קאַרג ♦ דו ווייסט עס ♦ און מיינע יסורים
זענען דער קוואַל פון מיין פּרנסה ♦ וואָס מעהר
איך לייד אַלץ בכבוד'ער פיהר איך מיין שטוב ♦
אַלץ אָנשטענדיגער געהן מיינע קינדער אָנגעטון ♦
עס איז דאָס לעבן קאַרג ♦ דאָס נישט צום־
פאַרשטעהענדיגע לעבן וואָס דרעהט זיך צונויף
ווי אַ שלאַנג און פרעסט זיך אַליין אויף ♦ דו
זעהסט מיינע נייע ברוינע שיך ♦ דאָס איז אַ
ליעד קאַרג ♦ אַ ליעבעס־ליעד ♦ אַ ראָמאַנץ
אַרויסגעזונגען אָפּגעדרוקט איינגעקאַסירט און פאַר־
וואַנדעלט אין אַ פּאָר ברוינע שיך ♦ מיין זיידע־
נע וועש איז נישט מעהר ווי צוויי טרערען אויפ'ן
קבר פון אַ טויטען חבר ♦ און מיין פיינע שטוב ♦
מיין אויסגעצייכענט בעטצייג ♦ מיין זילבערנע
גאָפּעל־לעפעל ♦ דאָס אַלצדינג איז מיינע יסורים
מיין צער ♦ מיינע געבוירענע קינדער אַזוי גוט
ווי מיינע נישט־געבוירענע ♦ביידע קאָסטען מיך
מיינע איידעלסטע ליידען ♦ מיינע געגראַמטע
זיפצען ♦ מיין סטיליזירסטען צער ♦ אַמאָל
קאָסט דאָס נישט־געבוירענקייט נאָך מעהר ♦
גלויב עס מיר דעם אונטערגעצייכענטען אַזוי־און־
אַזוי ♦

LXV

קאַראַ מייערע ♦ ווי שעהן דיר פּאַסט
דאָס רויט־ווערען דאָס פֿאַרשעהמען
זיך ♦ אַ שאַד אַ שאַד וואָס די שענסטע חלומות
ווערען אויסגעחלומ'ט אין דער פֿינסטער וואו
מען קאָן דאָס רויט־ווערען נישט זעהן ♦ נישט
דאָס אייגענע און נישט דאָס קעגענאיבערדיגע ♦
אַ דו מיין איינציגסטע ♦ ווי רגע'ס זענט איהר
אַלע ♦ אַזוי דין און שוואַך און פֿאַרגעהענדיג ♦
אָבער פֿון אייך ווערען די טעג און וואָכען ♦
די יאָהרען און יאָהרהונדערטער ♦ איהר
זענט דאָס לעבען ♦ צענויפֿגעשטעלט פֿון די
קלענסטע טיילען פֿון אַ צעבראָכענער רגע ♦
איהר זענט שטענדיג די לעצטע לויכטענדיגע רגע
אויפֿ'ן מיסט־באַרג פֿון אַלטע יאָהרען און אַרויס־
געוואָרפֿענע טעג ♦ איהר זענט די ליבשאַפֿט אין
אונז וואָס געהט אַריבער אַלע ברעגען און עס ווערט
איהר ♦ איהר זענט אונזער חלום פֿון אייך צו
וועלכען איהר קענט זיך גאָט זיי דאַנק נישט צו־
פּאַסען ♦ ווייל מיר ווילען אייך און דעם חלום
איהר דער קערפּער ♦ דער חלום דאָס וואונדער־
ליבע קלייד וואָס דעקט אייך צו און רייצט אונז און
מאַכט אונז אומרוהיג ♦

LXVI

קאַרראַ מײַן האַרציקע ♦ מאַך אויף
דײַנע אויגען און זעה ♦ ס'לעבען
בליהט און זינגט ♦ אָדער אפשר װײנט עס אַזױ ♦
אויף די פעלדער גרינען די תבואות ♦ אונזער גאַר־
נישט־אויפגעגעסען ברויט ♦ דאָס איז אונזער
קראַפּט ♦ קאַראַ זעה װי די מוטער זון קעהרט
מיט איהר ברײטען בעזים איבער אַלע פעלדער ♦
עס װערט ליכטיג און טונקעל טונקעל און ליכטיג
װי אין דער נשמה פון אַ פאַרליבטען ♦ אויף דער
טונקלער זײט פונ'ם פעלד ליגט דאָס בענקען ♦
אויף דער אַנדערער זײט די האָפנונג ♦ און אומע־
טום פלױדערען די קלײנע יונגע בלעטער ♦ קו־
שען זײער מוטער־שטאַם און זאָגען מ אַ מ ע
מ אַ מ ע ♦ אַזױ װי דו אין די נעכט פון פאַר־
ליעבשאַפט פון אומבאַהאָלפען־זײַן ♦ אָ דו מײַן
קאַראַ ♦ מיט דײַן שװאַכקײט צעברעכסטו מיך
װי מיט אַן אײַזערנעם קנאַפּעל ♦ דײַן שװאַכקײט
איז װי אַ שאַרפע שװערד אין אַ שײד פון פּאַפּיר ♦
דו דאַרפסט די שװערד פון שײד נישט אַרױסציהען
כדי צו טױטען ♦ מיט דײַן אומבאַהאָלפענעם לי־
גען אין טאָפּעלטען זין פונ'ם װאָרט האָסטו מיך
געפאַנגען ♦ פון דײַנע שװאַכע טרערען האָסטו

קייטען־רינגען געשמידט פֿאַר מיין נשמה ♦ האַר־
טער ווי אייזען ♦ שטאַרקער ווי שטאַל ♦ איצט
בין איך דיין געפֿאַנגענער און דו ביזט מיין תפיסה
אַרומגערינגעלט מיט רויטע רויזענגערטנער פֿון
וועלכע איך וויל נישט אַרויסגעהן אין דער פֿרייער
ענגער אוממעגליכער וועלט ♦

XLVII

בייטאָג זאָג איך צו מיר אַליין א י ך
ב י ן ע ל ע נ ד א י י נ ז אַ ם
פ אַ ר ל ו י ר ע ן ♦ ביינאַכט זאָג איך צו מיר
אַליין א י ך ב י ן ע ל ע נ ד א י י נ ז אַ ם
פ אַ ר ל ו י ר ע ן ♦ און פון שלאָף מורמעל איך
צו מיר אַליין א י ך ב י ן ע ל ע נ ד א י י נ־
ז אַ ם פ אַ ר ל ו י ר ע ן ♦ און איך טרייסט מיך
מיט די פיינע ווערטער מיט די מוזיקאַלישע זוער־
טער מיט די אינטימע ווערטער ♦ אָבער איך ווער
דאַפון נישט וויניגער ע ל ע נ ד א י י נ ז אַ ם
פ אַ ר ל ו י ר ע ן ♦

XLVIII

עס האָט געגרינט אַ וואַלד ♦ אַ
שעהן שמעקעדיג וואַלד אין וועלכען
פֿויגעל האָבען געפּלאַטערט וואַסער־פֿידלען האָבען
געשפּיעלט ♦ אַ שעהן גרויס געדיכט־באַפֿינסטערט
וואַלד אין וועלכען עס האָבען מיסטעריען אָרומגע־
בלאָנדזשעט מיט באָרוויסע פֿיס ♦ אַ גרויס־גרויס
וואַלד ♦ אַ שעהן־שעהן וואַלד ♦ אַ וואַלד מיט
משוגע־געוואָרענע פֿאַרבען ♦ מיט פֿון בענקען־
געשטאָרבענע דופֿטען ♦ מיט אונטער־דער־ערד־
באַהאַלטענע פֿריהלינגס ♦ האָט מען די ביימער
אויסגעהאַקט ♦ פֿון זיי פּ אַ פּ י ר ג ע מ אַ כ ט
און פֿון דעם גאַנצען גרויסען שעהנעם ווילדען וואַלד
איז געוואָרען אַ בלאַט שרייב־פּאַפּיר אויף וועלכען
אַ לעבליכער דיכטער באַזינגט די שעהנקייט פֿונ׳ם
וואַלד ♦ מיט גראַמען צו ב אַ ל ד ש אַ ל ט
און ק ו ו אַ ל ט ♦ אַט דאָס איז ציוויליזאַציע
מיינע גנעדיגע ♦ דער וואַלד אַליין איז גאָרנישט ♦
אָבער אַז מען האַקט איהם אויס און מען שרייבט
אויף איהם אַ ל י ע ד וועגען וואַלד איז דאָס
פּ אָ ע ז י ע ♦ נאַטירליך ♦

LXIX

שנײ אויף דער ערד ♦ בענקענדי־
גער שנײ וואָס ציטערט קעגען הימעל
ווי אַן אַרויסגעריסען האַרץ פֿון אַ פֿאַרליעבטען
נאַר ♦ שטערען אויפ׳ן הימעל וואָס בענקען זיך
צו דר׳ערד אַראָפּ אַזוי שטיל ווי אַ פֿאַרלוירען ליעד
אויף דעם פֿליגעל פֿון אַ גאָלדענער פּאַווע ♦ ווי
שעהן און ווי פֿײן די אַלע זאַכען זענען ווען מען
שטעלט זײ אַרײן אין אַ ליעד פֿאַר זיבען טוהלער ♦
אָבער ווי ליידיג און נישט־נוציג זײ זענען אין אַ
וועלט פֿון הויזענקנעפּלאַך אינפֿלוענציאַ אונטער־
וועש גראַמאַטיק שוועבעל־זײף סקאַנדאַלען און
פֿרײע פֿערזען ♦

LXX

קויף איך מיר אַ מאַנטעל ווייל איך אַז ער זאָל זיין טאָפּעלזייטיג ♦ דער אינוועניג זאָל זיין אַזוי שעהן און רעספּעקטאַבעל ווי דער דרויסען ♦ קויף איך מיר דעריבער אַ מאַנטעל מיט אַ זיידענעם אונטערשלאַג ♦ און טראָגענדיג דעם מאַנטעל מיט דעם זיידענעם אונטערשלאַג טראַכט איך וועגען מיין געליעבטער וועלכע איז אַך בלויז פון איין זייט ♦ און איהר אינוועניגסטער א י ך איז נישט פון זייד נישט פון סאַמעט נישט פון אַטלאַס ♦ טאַפּ איך דעם אינוועניגסטען שטאָף פון דעם נייעם ווערטפולען מאַנטעל און איך טראַכט א פ ש ר ה אָ ב א י ך מ י ך אָ פּ ג ע נ אַ ר ט א ו י ף מ י ר אַ ל י י ן ♦ א פ ש ר ב י ן א י ך נ י ש ט ו ו ע ר ט ה ד י מ י ה ו ו אָ ס א י ך ה אָ ב פ אַ ר ש ו ו ע נ ד ט א ו י ף צ ו ע ק ז י ס ט י ר ע ן ב ל ו י ז פ ו ן א י י ן ז י י ט ♦ א פ ש ר ה אָ ב א י ך מ י ך נ ע ד אַ ר פ ט א ו נ ט ע ר ש ל אָ ג ע ן מ י ט אַ ז י י ד ע נ ע ם א י ך אָ ד ע ר ע ר אָ ד ע ר ו ו ע ר־נ י ש ט־א י ז ♦ א י ך ז אָ ל מ י ך ק ע נ ע ן ט ר אַ ג ע ן פ ו ן ב י י ד ע ז י י ט ע ן ♦ אַ ז ו י ו ו י אַ ט י י ע ר ע ר מ אַ נ ט ע ל ♦

LXXI

מיט די ציין האַלט איך מיך צו ביי
מיינע עטליכע פעלזענהאַפטע רייד איך
זאָל פון זיי נישט אַראָפּפאַלען ♦ מיט די ציין הענג
איך אויף עטליכע אויסגעקליגעלטע פראַזען וואָס
שטעהען צווישען מיר און אַן אָפּגרונד ♦ מיט
די ציין ♦ אָבער איך בין שוין מיעד דערפון און
נערוועז און די רייד אויף וועלכע איך הענג ווערען
פון טאָג צו טאָג שוואַכער און אָפּגענוצטער און
ווער ווייסט ווי לאַנג איך וועל מיך נאָך קאָנען
האַלטען ♦

LXXII אַ קליינער צופֿאַל ♦ איינמאָל אַרויס־
גײענדיק פֿון מיין הויז האָב איך
צופֿעליק באַגעגנט עפּעס אַן עלטערע דאַמע ♦
האָב איך צו איהר צופֿעליק אַ שמייכעל געטון ♦
און צופֿעליק ווייל דער טאָג איז גע־
וועןאַ שענער האָב איך פֿאַר איהר
געצויגען דעם הוט ♦ דאָס אַלצדינג איז געווען
צופֿעליק ♦ אַזוי צופֿעליק ווי עס קאָן נאָר זיין ♦
אָבער דער דאָזיגער קליינער נישט־באַדייטענדער
צופֿאַל האָט מיך שוין ביז היינט געקאָסט
4,911 שמייכלען 4,910 מאָל שאָקלען מיט'ן קאָפּ
4,908 אָפּהויבען ס'היטעל 4,907 באַמערקונגען ווע־
גען וועטער 4,906 מאָל רויט־ווערען מצד דער
דאַמע ♦ צוזאַמען אַזויפֿיעל און אַזויפֿיעל ♦ און
אַלץ צוליעב אַ צופֿעליגען שמייכעל ♦ וואָס איך
האָב צופֿעליק אַ שמייכעל געטון ♦

LXXIII

קאָרא אפשר ביזטו אַ דיכטערין ♦ דו קוקסט מיך אָן מיט אַזוינע שענע לידער ♦ אַזוינע הערראַאישע געזאַנגען ♦ דיינע אויגען זאָגען איך וואָלט געוואָלט אויפמאַכען דאָס טירעל פון דיין הארץ ♦ דאָס טירעל צו דעם גאָרטען וואו איך בין פאַרזעעט ♦ איך וויל וויסען צי איך געה שוין אויף און צי דער גאָרטען איז גענוג געמיסטיגט ♦ קאָרא ♦ מיין פון מיר אויסגעדיכטעטע דיכטערין ♦ ווי שעהן דו ט אויסשווייגען די טיפסטע געדאַנקען ♦ דו ביזט אַליין אַ געדאַנק קאָרא וועלכען איך נעם אַרום און בעט איהם ער זאָל מיר פאַרגינען איהם אויסצודענקען ♦ דו דאַרפסט אויסגעטראַכט ווערען קאָרא אַלעמאָל אויפ׳ס ניי ♦ דו מוזט ערפונדען ווערען יעדען טאָג צווישען זעקס און זיבען פאַר־נאַכט ווען די זון געהט אונטער ♦ דו מוזט מיין מיסטעריע זיין טייערע קאָרא ♦ מיין געהיימניש ♦ ווייל אַ מענש מוז האָבען אַ סוד קאָרא ♦ אפילו ווען מען זאָל זיך איהם אַליין מוזען אַריינפלוידערען אין

אויער אריין ♦ דאָס איז דער העכערער סוד וואָס
צווינגט אויף אונז אַרויף דעם פאַרלאַנג זיך אַרומ־
צוטראָגען מיט סודות ♦ קליינע נישטיגע פאַר־
שווינדענדיגע ♦ און דער וואָס באַהאַלט זיין איי־
גען גאָלדען זייגערעל יעדען אין־דער־פריה כדי עס
אויסצוגראָבען יעדען ביינאַכט אַלס אַן אוצר איז
קיין משוגענער נישט נאָר א פילאָזאָף ♦ א דיכטער ♦
איך טו דאָס נעמליכע טייערע קאָרא ♦ יעדען
אין־דער־פריה באַגראָב איך די צירונגשטיינד־
לעך פון דיין ליעבשאַפט אינ׳ם טאָל לעבען ברונען
וואו די טויבען פליהען אַרום און יעדען ביינאַכט
ווען די לבנה געהט אויף גראָב איך זיי צוריק אויס
און איך פרעה מיך ווי מיט אַן אמת׳ען אוצר ♦

LXXIV קאָרא ♦ אַ שריפטשטעלער בין איך ♦ און אַלס אַזאַ־איינער מוז איך באַשרייבען די נאַטור אַזוי פינקטליך גלייך איך וואָלט זי געהאַלטען ביים פאַרקויפען ♦ אויבען אַ באַרג מיט דרייצעהן יונגע ציפרעסען־בוימער און אונטען אין טאָל ציהען זיך אַוועק האָבער־פעלדער אויף אַקוראַט הונדערט־און־צעהן מייל ♦ דער הימעל איז בלאָה סכנות נפשות ♦ אַ זיל־בער'ן טייכעל גאַראַנטירט שטערלינג פליסט און פליסט און פליסט נאָך א ביסעל ♦ און היינט די ראָ—זען ♦ די לי—ליען ♦ די נאַר—ציסען ♦ קאָראַ טייערע ♦ אַט דאָס איז דער גורל פון אַ שריפט־שטעלער ♦ ער מוז זיין אַ דיכטער רעקלאַ־מיסט ♦ שניידער ♦ אַלצדינג אין איינעם ♦ און נאָכדעם ווען ער באַשרייבט די נאַטור גלייך ווי ער וואָלט זי האַלטען ביים פאַרקויפען מוז ער זיך אַ נעם טון צו דער שניידערישער אַרבייט און באַ־שרייבען זיין געליעבטער'ס קלייד ♦ און זי האָט געטראָגען אַ קלייד פון פאָמעראַנצען־וואָל און פורפור־גומי ♦ עס איז געלעגען אויף איהר אַביסעל צו ענג ביים

אריינגאנג ♦ פון אונטען האט
דאס קלייד עלעווענייינציג בור־
שטיינענע קנעפלעך ♦ יעדער בור־
שטיינען קנעפעלע איז געווען
אנגענייט מיט א פאדים פון
מירמעלשטיין ♦ אויף דער לינ־
קער ברוסט איז געוועזן אויס־
געשטיקט א גאלדענער צימע־
רינג־פויגעל מיט כריזאנטעמען
און דער גארטעל איז געווען
פון פאטשערקעס זיבעטהאלבשט
ארשין אין דער לענג ♦

LXXV

קאָרא טייערע ♦ דער טאָג פאָהרט שוין ב"ה אוועק ♦ די לבנה געהט אויף ♦ און דאָ פאַלט מיר איין אַז אַזויפיעל דיכ־טער האָבען שוין צ ו ם ט י י פ ע ל באַזונגען דעם ז ו נ ע נ א ו נ ט ע ר ג אַ נ ג ♦ אָבער דעם אונטערגאַנג פון דער ל ב נ ה ♦ צי האָט איהם אימיצער באַזונגען ♦ און פאַרוואָס ♦ צי איז דען ס'אונטערגעהן פון אַ בלאַס יונג לבנה'לע ווייניגער שעהן און טראַגיש ווי דאָס אונטערגעהן פון אַ רויטער באַלעבאַטישער זון ♦

LXXVI

קאָראַ מיינע ♦ איך קוש דיך און
זאָג דיר אַ ד י ע ♦ דאַביי פאַרגעס
איך נישט אַז דו ביזט מיין שנאה וועלכע איך האָב
אַזוי ליעב ♦ אַז דו ביזט אַ שוועסטער־אין־גלויבען
פון די פאַליאַחים ♦ און זיי וויסען זיין ז אָ ג
א י ך ד י ר מ י ט ׳ ן ל ע צ ט ע ן ק ו ש אַז
איהר הרג׳עט אין אונז בלויז דאָס וואָס איז
כ ר י ס ט ל י ך ♦ דאָס וואָס איז אורכריסטליך ♦
דערשלאָגען ♦ אונטערטעניג ♦ וואָס מעהר איהר
הרג׳עט אונז אַלץ אידישער ווערען מיר אַלץ
שטאַרקער אַלץ נקמה׳דיגער אַלץ אייביגער ♦
איך קוש דיינע ליפען קאָראַ ♦ די ליפען פון מיין
טויטער שנאה וועלכע איך האָב אַזוי ליעב ♦
נאָך אמאָל אדיע מיין דערוויילגעשטאָרבענע
קאָראַ ♦ ערוואַרט מיך אויף דיין קבר מיט אן אנ־
דערער ♦

LXXVII אונ דוקא נאָכאַמאָל צו קאָראַ,ן ♦ פריוואַט שפּריכוואָרט ♦ פאָר דער

קלענסטער צאָהל אייגענע וואָס פאַרשטעהן מיך ♦ נאָכ'ן פליסיגען ברוינעם פייער פון מיין אויג ♦ נאָך דעם שטילען קווינקווילירען אויף דער בענק־שאַפט־מאַנדאָלינע וואָס הענגט שטענדיג איבער מיין בעט אין הינטערגרונד רעכטס ♦ נאָך מיין שטילען אַהין־און־אַהער שפּרייזען אין גאָט'ס ענ־גער וועלט וואו איך בין געפאַנגען ווי אַ צירקוס־בער וואָס קאָן שוין דאַנקען גאָט טאַנצען און עסען צוקער פון דער האַנט ♦ מיין בריף צו דיר ♦ דו האָסט דיך שטיל פאַר'גנב'עט אונטער דעם פענסטער פון מיין פריוואַטקייט ♦ געעפענט דעם פאַרשטויבטען פאַרהאַנג און אַריינגעקוקט ♦ דו שלעכטע באַ־טריגערישע ♦ דו וואָס דו ווילסט מיינע סודות וויסען אָבער נישט טיילען ♦ דו שוישפּילערין ♦ אויסגערעכענטע ♦ איינשטודיר־טע ♦ דו ווייסט אַקוראַט ווען אַפצוגעהן מיט אַ גראַציעזער

פארנייגונג איבערלאזענדיג נאה
זיך ס'גרויש פון דיין קלייד און
א בענקשאפט ♦ קארא ♦ מיט
שטילע געבעטען איז מיין היים־
שטיבעל פארפולט און מיט
בענקשאפט צו דיה ♦ צו דיר דו
שטארק אוועקגערייזטע ♦ דו
ווייטסטע ♦ מיין דערוואכונג
האסטו נישט געטארט זיין קארא
טייערע ווייל דו ביזט מיין
שלאפמיטעל ♦ מיין פארשלעפע־
רונג ♦ מיינע אוממעגליכע מעג־
ליכקייטען ♦ טייערע ♦ טייערע ♦
טייערע ♦ ווי שלעכט ביזטו מיט
דיין גוטקייט ♦ כריסטליכקייט ♦
ווי טויטליך דאס איז ♦ אין דיין
אידעל־זיידענער שוואכקייט־
נעץ ליג איך געפאנגען ♦ צאפעל
מיך און קוק אין האנט־שפיגעל
צי עס פאסט מיך צו די צוואר־
פענע האר ♦

LXXVIII

מיט׳ן געוויין פונ׳ם נאַכטווינט וואָס
איז געשלאָפען מיט מיר זאָג איך

דו ביזט אַ סודות־רויבערין ♦ אַ
חלומות־גנב׳טע ♦ פלינק האָסטו
דיך פאַר׳גנב׳עט אונטער׳ן פענ־
סטער פון מיין נשמה־טורעם
און אַריינגעבליקט אין מיין
נשמה־נאַקעטקייט ♦ מיך באַליי־
דיגט און דערפרעהט ♦ אַריינקו־
מען אינוועניג האָסטו נישט גע־
וואָלט ♦ האָסט מורא געהאַט ♦
און איינגאַנצען בלייבען אין
דרויסען האָט נישט דערלאָזען
דיין מיידלישער נייגיר ♦ האָסטו
שטיל מיינע פענסטער־
פאַרהאַנגען צעעפענט ♦ אַריינגע־
בליקט ♦ אָוועקגעטראָגען אַ שמיי־
כעל אין דיינע געפליגעלטע
שוואַרצאַפלען און פאַרשוואונדען
געוואָרען ♦

LXXIX

קאָראַ ♦ עס הויבט אָן צו זומע־
רען ♦ די בוימער ווערען שווער־
אָנגעבלעטערט ♦ אַ וואַרימע זונגרינקייט וואַרפֿט
זיך דעם לעבען אויפ׳ן האַלז און וויל עס נישט אָפּ־
לאָזען ♦ צי בין איך נישט אַ טייל פֿון דעם אַלע־
מען קאָראַ ♦ זאָל איך מיך דען נישט צעשמייכ־
לען ווי דיין יונגע נאַקעטקייט מיר בליהענדיגע
גערטנער אין די אויגען ♦ מיט זינגענדיגע טײ־
כען אין דער נשמה ♦ קאָראַ מיין ווייגאָרטענ־
דיגע ♦ נעם מיך אַרום און אַרומ׳ער ♦
באַגראָב מיך אונטער די ווייסע בערג פֿון דיין ליב־
שאַפֿט ♦ מיט דיינע צעשפּרייטע אָרעמס וועסטו
זיין מיין צלם־מצבה ♦ און די זאַפֿראַן־רויטע האָר
פֿון דיין קאָפּ וועלען זיין די וויינענדיגע ווערבעס ♦
די רויטע וויינענדיגע ווערבעס וואָס וועלען באַיאָ־
מערען מיין געוועזענקייט ♦

LXXX

קאָרא מיין קאָרא ♦ איך בענק ♦
דו ציטערסט ♦ אפשר צומאַכען
ס׳פענסטער ♦ אינ׳ם וועלדעל פרעסטעלט דער
ווינט און די באַרענבליהונגען שרעקען זיך ♦ איך
בענק נאָך דער אַלטער שוהל אין מיין היימשטאָט ♦
קאָרא טייערע פאַרשטעהסטו דען ♦ דו מיט די
זאַפראַן־בלאָנדע לאָקען ♦ דו מיט׳ן פאַר׳חלש׳טען
שמייכעל ♦ מיט די רעזיגנירט־פאַרוואַרפענע צלם־
אָרעמס ♦ מיט די צוויי ברוין־לאַכענדיגע טרע־
רען־ברונענס ♦ פאַרשטעהסטו דען וואָס עס
הייסט צו האָבען אַן אייגענעם גאָט אַ ש ט ע נ ד י ־
ג ע ן וואָס זיצט אייביג ביי זיך אין דער היים און
מען קאָן צו יעדער צייט אַרויפכליפען צו איהם ♦
איהם אַלצדינג דערצעהלען מיט ליפען וואָס ליגען
טויט איינס אויפ׳ם אַנדערע ווי מתים אויף די
שלאַכט־גערטנער אָדער ווי פאַרליבטע אין דער ער־
שטער נאַכט ♦ אָ קאָראַ ♦ אויך דו ביזט
מעהר־וועניגער אַ גאָט ♦ אָבער ווען ביזטו דען
אין דערהיים ♦ ווען האָסטו דען די יעהאָוואַ־
געדולד צו זיצען אויף א י י ן אָרט און וואַרטען ♦
קאָרא איך דאַרף אַ שטענדיגען גאָט ♦ איך דאַרף
אַ גאָט וואָס זאָל האָבען אַ סך געדולד ♦ אַ סך

רחמנות ♦ די געטער מיט די זאפראן־בלאנדע
צעפ און ברוינע אויגען זענען אזוי פארנומען מ י ט
ז י ך א ל י י ן ♦ די שוהלען וואו מען קאן צו
זיי דינען זענען פארריגעלט פאר דעם פרעמדען ♦
פאר דעם מידען ♦ פאר דעם אומבאקאנטען ♦
און בעטען מיר צו אייך עסט איהר אין דער זעל־
בער צייט לאנדרין־באנבאנעם און איהר הערט נישט
אונזער געבעט ♦ און וויינען מיר צו אייך ארויף
אונטער'ן פענסטער זענט איהר נישטא אין דער
היים ♦ נאר אז מיר זינגען צו אייך שירה דער־
מאלט הערט איהר אויף עסען לאנדרין־באנבאנעם ♦
איהר הארכט פון אונז ס'לעבען ארוים ♦ איהר
הארכט פון אונז ארוים יעדען טראפען נאך־נישט־
אנגעטראכטען שכל ♦ איהר בייזע ♦ איהר גו־
טע ♦ איהר פארגעהענדיגע ♦ איהר אייביג־
סטע ♦

LXXXI

קאָראַ ♦ דער שלאָף פּלאַטערט
אַרום אין דיינע אויגען ווי אַ פֿויגעל
וואָס מען האָט איהם די נעסט אַוועקגע'גנב'ע... ♦
איך בין דער גנב ♦ ליבע פיינע וואַרעמע זאַפ־
ראַן־בלאָנדע קאָראַ ♦ נאָך אַ ווײַלע און איך וועל
אויפהערען מיין שווערע ליטעראַרישע אַרבייט ♦
די זומערזאַמלונג פון וואָרט־פליגען וואָס געהען
אוים אויף דער שויב און וואָס מיר נעמען זיי צע־
נויף אין אַ גרין־זיידען טיכעל און מיר שיקען זיי
אַוועק אויף די פליגען־בערזע פון ווערטער ♦ אין
רעדאַקציעס ♦ קאָראַ ♦ ווי אין די מענשליכע
יסורים אַזוי איז אין אונזער פאַך די מאָס קיינמאָל
נישט פאַרפולט ♦ און די קאָנקורענץ איז זעהר
גרוים ♦ דו קאָראַ ביזט מאַטעריאַל פאַר מיין
קונסט ♦ מוז איך מיך מיט דיר באַשעפטיגען
אַזוי פלייסיג ווי מעגליך כדי אין די שפּעטערע
יאָהרען זאָל די קריטיק קענען אַ באַמערק טון ד ע ר
ה ע ר ע ם ע ן ה אָ ט ז י ך מ י ט ק ו נ ס ט
ב אַ ש ע פ ט י ג ט ♦

LXXXII

פּאַפּירן ♦ פּאַפּירן ♦ דער וועג צו אונזער דערלייזונג איז אַ פּאַפּירע־נער און אַז משיח וועט קומען וועלן די צדיקים געהן אויף אַ פּאַפּירענער בריק אין גן־עדן אַריין ♦ ס׳איז אַ פּאַפּירענע וועלט ♦ אונזער לעבען איז אַ פּאַפּירענס און אונזער טויט איז א זאך וואָס באַ־שרייבט זיך אויף פּאַפּיר ♦ ערגעץ איז פאַרלוירען געגאנגען א פּאַפּיר און ס׳האָט זיך געטון חושך ♦ מאַרקיזען זענען געשפּרונגען פון דעכער ♦ גע־היימאַגענטען האָבען זיך פאַר׳סמ׳ט ♦ שפּיאָנען האָבען זיך באַהאַלטען אונטער ציין־בערשטלאַך ♦ מיליטער איז געלאָפען און געשאָסען ♦ און אַלץ צוליעב דעם פאַרלוירענעם פּאַפּיר וואָס מ׳האָט נישט געקענט געפינען ♦ דאָס פּאַפּיר דאָס פּאַפּיר ♦ ווען מ׳זאָל א י י נ מ אָ ל פ אַ ר אַ ל ע מ אָ ל קענען געפינען דאָס ר י כ ט י ג ע פּאַפּיר וואָלט די גאַנצע וועלט געווען געראַטעוועט ♦ אָבער אך מען קאָן דאָס נישט געפינען ♦ מ׳ווייסט נישט וואו ס׳איז באַהאַלטען ♦ שוין טויזענטער און טוי־זענטער יאָהרען אַז די מענשהייט זוכט עפּעס אַ פּאַ־פּיר ♦ זי זוכט עס אין אַלע ראָמאַנען אין אַלע

מעלאָדראַמען אין אַלע שעהנגעשיכטען אין אַלע לאַנד־סקאַנדאַלען אין אַלע וועלט־פּלאָנטערם ♦ אומעטום זוכט זי דאָס געוויסע פּאַפּיר וואָס איז פאַרלוירען געגאַנגען ♦ אַמאָל געפינט זי עס אָבער ס׳איז נישט דאָס ריכטיגע ♦ ס׳איז בלויז אַ פעל־שונג ♦ דאָס אמת׳ע פּאַפּיר קאָן מען נישט געפי־נען ♦

LXXXIII

אַלע באַוועגן זיך ♦ זיי באַוועגן זיך אַהער ♦ זיי באַוועגן זיך אַהין ♦ זיי באַוועגן זיך דאָקטאָרהערצליש ♦ זיי באַוועגן זיך מיכאַלבאַקוניש ♦ זיי באַוועגן זיך קאַרלמאַרקסיש ♦ זיי באַוועגן זיך טאָלסטאָי'איש ♦ זיי באַוועגן זיך אין אַלע ריכטונגען און אין אַלע געגענריכטונגען ♦ זיי באַוועגן זיך דאַפּיר און זיי באַוועגן זיך דאַגעגן ♦ זיי באַוועגן זיך אַהין און צוריק און פאַרקעהרט ♦ מען באַוועגט זיך אויף אַלע אופנים ♦ נאָר איך איינער שטעה און קוק און טראַכט צ ו ו ו אָ ס אַ ז ו י פ י ל ב אַ ו ו ע ג ו נ ג ♦ און אויב שוין יאָ באַוועגן זיך צו וואָס באַוועגן זיך מיט אַזאַ טומעל מיט אַזאַ גערויש ♦ צו וואָס באַוועגן זיך כסדר אויף א י י ן זייט און לאָזען די אַנדערע טיילען אומבאַוועגט ♦ און ווי אַזוי ווייסט דער מענש אַז ער דאַרף זיך באַוועגן אַקוראַט אַ ה ע ר און נישט אַ ה י ן און וואו עס איז אַהער ♦ און ווי אַזוי פאַרדרעהט זיך איהם נישט דער קאָפּ פון באַוועגן זיך אויף א י י ן פונקט ♦ און ווי אַזוי קאָן דער מענש א י ב ע ר ה ו י פּ ט דענקען אַז ער דאַרף אָנשטרענגען דעם גאַנצען כח אויף צו האַל־

טען זיך זעלבסט אין באַוועגונג ♦ אַלע אַלע באַ־
וועגען זיך ♦ נאָר איך איינער באַוועג מיך
זעהר לאַנגזאַם און אויף אַלע זייטען ♦ איך באַ־
וועג מיך אי אַ ה ע ר אי אַ ה י ן ♦ איך באַ־
וועג מיך אַ ר י י ן און איך באַוועג מיך אַ ר ו י ס
מיט דער זעלבער באַגייסטערונג פאַר דער זאַך ♦
אַז איך כאַפּ מיך אַז איך באַוועג מיך צו שטאַרק
הויב איך זיך אָן באַוועגען צוריק־צו־וועגס און דער
קאָפּ הערט זיך מיר אויף דרעהען ♦ איך באַוועג
מיך מיט אַ מאָס און נישט צו שנעל און נישט צו
אָפּט און נישט אויף אי י ן זייט ♦ איך באַ־
וועג מיך אין אַ ל ע ריכטונגען מיינע הערדען ♦

LXXXIV

איך בין דאָס זאַמד דורך וועלכען עס לייטערט זיך דאָס וואַסער פֿונ׳ם קוואַל ♦ דורך בלאָטיגע וועגען קומט דאָס וואַסער ♦ פֿון פֿאַרדעכטיגע בערג פֿון זומפּיגע פֿעלדער ♦ אָבער דורך מיין ריין האַרץ געהט עס דורך און עס ווערט געלייטערט און ריין ♦ איך בין דער שטילער ברודער פֿונ׳ם קוואַל ♦ זיין געטרייער וועכטער ♦ זיין נישט־באַזונגענער פֿריינד ♦ און ווען דער קוואַל זינגט און לאַכט זינגט ער אַוועק לאַכט ער אַוועק אַ טייל פֿון מיין לעבען ♦ איך בין דאָס זאַמד דאָס שטילע פֿאַרגעהענדיגע זאַמד ביים ברעג פֿון אַ לעבעדיג וואַסער וואָס פֿרעסט מיך אויף ♦ איך בין דאָס שטילע זאַמד דאָס באַשיידענע זאַמד וואָס בהמות טרעטען דערויף מיט די פֿיס בעת זיי טרינקען דאָס וואַסער וואָס איך דאָס זאַמד האָב פֿאַר זיי געלייטערט ♦ איך בין דאָס זאַמד דורך וועלכען עס געהען דורך אַלע אומריינינקייטען פֿון דער וועלט כדי דער קוואַל אַליין זאָל זיין לויטער ווי קרישטאַל ♦ איך בין דער נאָך־נישט־געוואָרענער פֿעלזענשטיין וואָס וועט אַמאָל אַראָפּפֿאַלען אויף אייך און אייך באַשטראָפֿען פֿאַר אייערע

זינד ♦ איך בין דאָס זאַמד ביים ברעג פֿונ׳ם
קוואַל ♦ איבער מיין האַרץ פֿינקלען די לוסטיגע
וואַסערפּערל אָבער איך אַליין בין שטיל פֿאַרשוויגען
און גראָה ♦ איך בין דאָס אומעטיגע זאַמד וואָס
לייטערט די פֿרייה פֿונ׳ם לעבען און האַלט זי פֿריש ♦

LXXXV

קונסט איז אַ וועלט אָבער נישט
קיין אינזעל ♦ נישט קיין שווים־
ברעט אויף וועלכען זיך אַוועקצוזעצען אין צייט פון
אַ וואָלקענבראָך ♦ נאַראָנים און איבערגעוואַק־
סענע קינסטלער ווייסען עס נישט ♦ זיצען זיי
אויף דעם קליינעם גרינבאַזונגענעם אָפּגעזונדערטען
אינזעל פון קונסט און פלעכטען סאָנעטען צו פער־
צעהן שורות אַ שטיק ♦ בויען עפּישע געדאַנקען
מיט אויסגעצייכענטע גראַמען ♦ מאָלען מאָדער־
נע בילדער אין וועלכע דער ד אָ איז ד אָ ר ט ע ן
און דער ד אָ ר ט ע ן איז ד אָ און אויף דעם
קליינעם עגאָאישען אינזעל זיצען זיי רוהיג און זי־
כער פ א ר ט ו ן א י ן ד ע ר ק ו נ ס ט מ אַ־
כ ע ר י י אין דעם אַרומשלייפען פון אַ בלאָה
קונסט־שטיינדעל אין דעם אַרומשפּיצען פון אַ גע־
זאַנגיג וואָרט ♦ אַרום דעם קליינעם אינזעל ברענט
די וועלט ♦ שמעלצען זיך די הימלען ♦ ווערען
די ימים פון שרעק פאַרשטיינערט ♦ טראָגען זיך
קולות פון דער משוגע־געוואָרענער פאַרצווייפלונג ♦
פאַרגעסט דער רויטפאַרשלאָפענער טאָג די נאַכט
איבערצובייטען ♦ אָבער אַרום דעם קליינעם אינ־
זעל אַ ר ו מ ג ע ר י נ ג ע ל ט מ י ט אַ פּ ע ם־

טונג פון קאַווע־און־קוכען אָפּגעזונדערט פון דער גרויסער וועלט מיט אַ וואַנט פון בלאָהע נאַכטיגאַלען אַרומגענומען מיט אַ רינג פון דין־געקייטעלטע זע־פיר־ווינטען און געשיצט דורך וועלט־וויכטיגע זשעסטען פון קולטורעריי זיצען זיי די קונסט־פריסטער אין דער פאַרביגער בלאָטע פון זייער אָפּגעזונדער־טען אינזעל און זיי שפּילען זיך מיט גאָלדענע שמע־טערלינגען מיט ווייסע לעמעלעך מיט רויטע קאָר־שען מיט רויזען־סענטימענטען מיט ליליען־חלומות ♦ און וואָס געהט זיי אָן די גרויסע וועלט ♦ וואָס פאַר אַ שייכות האָבען זיי מיט אַזוינע אומפּאָעטישע זאַכען ווי ערדציטערנישען ♦ וואָס געהט זיי אָן אַזאַ קלייניגקייט ווי אַ וועלט־אונטערגאַנג ♦ אין זייער פאַרביגער בלאָטע זיצען זיי און שפּילען זיך די ליעבע קינדער ♦ און אַז זיי האָבען זיך גענוג אָנגעשפּיעלט ווערען זיי אומעטיג און באַטריבט דערפון וואָס די גרויסע וועלט גיט זיך אָפּ מיט אַזוינע נאַרישקייטען ווי מלחמה און מ׳קוקט זיך נישט אום ווי זיי זיצען און שאַפען אויף זייער קליינעם אינזעל ♦ אויף זייער רוהיגען אינזעל ♦ ווי גוט איז יענע וואָס קאָנען רוהיג צעהלען זייערע קרעלען בשעת עס געהט אונטער אַזאַ שעהנע אַזאַ אונערהערטע וועלט ♦

LXXXVI

וואַרנונג ♦ איך וועל אַמאָל אָנ־
שרייבען א סאַטירע אויף די
געטערהייטען וואָס וועט ווערט זיין אפשר זעקס הונדערט טוהלער ♦ איך וועל מאָהלען די צוויי אויסגעשפּיעלטע געטער דעם אידישען און דעם קריסטליכען ווי זיי געהן אַרום געאָרעמט איבער די הויכע הימלען און האָבען צו טון מיט וואַטע ♦ די פלייסיגע מלאכים געהען אַרום און קוועטשען אויס די ווייסע וואָלקענס און טריקענען זיי אויף דער זון און מאַכען פון זיי געטליכע וואַטע ♦ און סע קומט דער הייליגער שאבאַס און די אידען־קינדער שטעהען אין די קלויזען און שרייען געוואַלד דעמאָלט זעהט מען ווי דער אַלטער יעהאָווא געהט אַרום מיט וואַטע אין די אויערען ♦ און אַז דער יונגער גאָט קריס־טוס דערזעהט אַז דער אַלטער געהט אַרום מיט וואַטע אין די אויערען ווייסט ער אַז ס'איז שבת ♦ און אַז סע קומט דער הייליגער זאָנטהאָג און די קריסטליכע פּויערים־קינדער שטעהען אין די קלויסטערס און דאַווענען דעמאָלט זעהט מען ווי דער יונגער קריסטוס געהט אַרום מיט וואַטע אין דער נאָז ♦ און אַז יעהאָווא דערזעהט אַז זיין

געוואלדיגער זוהן און קאָנקורענט געהט ארום מיט
געוואטעוועטע נאָז־לעכער וויסט ער אז ס'איז
זונטאָג ♦ און אזוי געהט די געטליכע וואטע פון
נאָז־צו־אויער פון אויער־צו־נאָז ♦ ווייל די גאָט־
הייטען זענען גוטע גאָטהייטען און זיי באָרגען זיך
איינס פ'אנדערע די וואטע ♦

LXXXVII ערלויבט מיר א וואָרט וועגן סימבאָליזם אין דער ליטעראַ־

טור ♦ איהר מיינט אז איהר ש ר י י ב ט
סימבאָלען ♦ אז איהר שאפט זיי ♦ אז איהר
דיכטעט זיי אוים ♦ דאָס איז נישט אמת ♦
סימבאָלען ווערען נישט געדיכטעט ♦ סימבאָלען
ז ע נ ע ן ♦ יעדע זאַך מ י י נ ע ב ר י ה ע ר
ש ר י פ ט ש ט ע ל ע ר האָט אין זיך א סימבאָל ♦
א מיסטעריע ♦ און נישט נאָר דער ע ר ג י ץ־
ע ר ג י ץ אָדער דער ו ו י י ט ־ ק ו י י ט אָדער
דער בלאָנזשענדיגער משיח נאָר אלצדינג אין אונזער
לעבען איז א סימבאָל ♦ א צייכען ♦ אן אָנוויז ♦
א משל ♦ דאָס גאנצע לעבען מ י י נ ע ג ע ־
ל י ע ב ט ע איז א סימבאָל ♦ אן אויסגעטראכט־
קייט ♦ אַ פיקציע ♦ אין יעדער זאַך אפילו
אינ׳ם טיש אָדער אינ׳ם פלעשעל טינט ליגט
א סימבאָל ♦ מען דארף נאָר וויסען ווי אזוי דעם
דאָזיגען סימבאָל א ר ו מ צ ו ש ר י י ב ע ן אזוי
אז ער זאָל נישט ארוים ♦ ניין מ י י נ ע ל י ע ־
ב ע ג ע ט ר י י ע ♦ מיר שאפען נישט קיין סימ־
באָלען ♦ מיר קאָנען זיי נישט שאפען ♦ דאָס
בעסטע וואָס א שריפטשטעלער קאָן טון איז ארומ־

רינגלען דעם סימבאָל מיט ווערטער און איהם נישט
לאָזען ארויספליהען • אָבער קיינער פון אונז
שאפט נישט קיין מיסטעריע אָדער סימבאָל •
פונקט ווי קיינער פון אונז שאפט נישט דעם מאַ־
טעריאל פון וועלכען עס ווערען חלומות געמאַכט •

LXXXVIII איך בין אייפערזיכטיג אויף מיין נאָמען ♦ פון טאָג־צו־טאָג ווערט מיין נאָמען שעהנער און איך מיאוס׳ער ♦ וואָס מעהר איך גיב אָפּ מיינע טעג אויף מיינע ליטעראַרישע ארבייטען אלץ געזונטער ווערט מיין נ אָ מ ע ן און אלץ שוואכער ווער א י ך ♦ וואָס העכער עס קלינגט מיין נאָמען אלץ נידעריגער קלינגט מיין קול ♦ אלץ שוואכער ♦ אלץ מיעדער ♦ מיין נאָמען פרעסט מיך אויף ווי א בייזע חיה ♦ ער פארצוקט מיך און מיינע ביינער קנאַקען צווישען זיינע גרויזאַמע אונשטערבליכע ציין ♦ אין די טעג ווען איך ליג און מאַטער זיך פון יסורים ♦ אין די נעכט ווען דער שלאָף ווייכט פון מיין צעקאָפּענס דעמאָלט געהט מיין נאָמען ארום א פרעהליכער א שטאָלצער א לאכענדיגער און ער קניפּט אָן נייע באקאַנטשאפטען מיט דאמען און הערען ♦ און אז דער טויט וועט כאָרכלען אין מיין האלז וועט מיין נאָמען ארומשוועבען א געזונ־טער א לוסטיגער און וועט זינגען ט ר א ל א ל א ♦ און ער וועט זיך אָנהעננגען אויף די געפּארבטע ליפּען פון באוואוסטע פרימאַדאָנאס און נישט אָפּ־טרעטען פון דאָרטען ♦ פארשאָלטען זאָל ווערען

מיין נאָמען • ער וועט נאָך מיין טויט געהן אויף
באנקעטען און וועט לעבען א גוטען טאָג בעת א י ך
אַליין וועל זיין קאַלט און געשטאָרבען •

LXXXIX

עס וועט פריהלינגען הײנטיגעס יאָהר ליעבע פרײנט ♦ עס וועט זיך צעבליהען און צעשמעקען די ערד ♦ וואַלדרויזען וועלען ראָמאַנצירען מיט די וואַלדרויזענטעס און חתונה האָבען ♦ ביהנען וועלען זיך אָנטון זײערע יום־טוב׳דיגע קלײדער און אַרומפליהען רעדען שדוכים ♦ די לוסטיגע פריהלינגווינטען וועלען אויסזינגען אַ ווײנענדיגען מזל־טוב און די אַלטע פיעל־פאַרהײראַטע מוטער ערד וועט נעמען געהן צו קינד מיט איהר גרינוואַרג און זי פאַרדעקען מיט די פרוכפערונג פון איהר לײב ♦ עס וועט פריהלינגען מ י י נ ע ב ר י ד ע ר ♦ דאָס צע׳מלחמה׳טע מוטערל נאַטור וועט זיך אויף אַ ווײל פאַרגעסען אין איהר שמוצאַרבײט ♦ וועט זיך אָפוואַשען די הענט אין די לויפענדיגע פריהלינג־שטראָמען ♦ וועט זיך אויסבאָדען דעם פאַרבלוטיגטען שטערען אין אַ זונטײך ♦ וועט זיך אָנטאָן אַ גרין פריש פאַרטוך ♦ וועט זיך באַהענגען די אויערען מיט גרינע עדעלפרוכט ק אַ ר ש ע ן מ אַ ר ע ל ע ן פ ע ר ע ש ק ע ס און זי וועט ליגען צעשפרײט און צעשמײכעלט און זי וועט רעדען פון ליעבע ♦ איהר בעט וועט זײן פײנפריש און אויסגעשפרײט

מיט יונגען צוועט ♦ די יונגע ווינטפערד וועלען
לויפען צעשוימטע איבער די גרינע שלאַכט־בערג
און אָנזאָגען די בשורה אז ד י מ ו ט ע ר נ א ־
ט ו ר א י ז ג אָ ט צ ו ד אַ נ ק ע ן פ אַ ר ־
ל י ע ב ט ♦ פרעהט אייך קינדער ♦ און די
קינדער וואָס האָבען א צוואנציג־דרייסיג פריהלינגס
געזעהן קומען און פאַרגעהן ♦ מיט נאַרישע קאַר־
שענקושען וואָס פאַלען פון די בוימער אַראָפּ ♦
מיט די בוים־ווערים ♦ די דאָזיגע קינדער ליגען
איצט אין פוילפייכטע גריבער פארחיה׳ט און פאַר־
וואָהרלאָזט ♦ זיי קוקען דעם יונגען פריהלינג אין
די אויגען אריין ♦ זיי הערען זיינע זיסע געזאנגען
זועגען ליעבע און זיי וואָלטען דעם שעהנאויסגע־
פוצטען פריהלינג געוואָלט אין פנים ארייַנשפייען ♦
איהם זאָגען אז זיי האָבען איהם פיינט מיט יעדען
ציטער פון דער נשמה ♦ אז עס עקעלט זיי צו
זעהן ווי ער געהט ארום איבער טויטע מענשענבערג
מיט גרינע פיינגעפוצטע שטיוועל און ער גיט אָפּ
לאַנגע וואָכען פון זיין צייט אויף ארויסצעקושען פון
דר׳ערד א נאריש גראָזבלעטעל ♦ עס וועט פריה־
לינגען ל י ע ב ע ד י כ ט ע ר ♦ נעמט ארויס
אייערע שרייבפיעדלען און ווערט באגייסטערט ♦

LXL די וועלט איז ווי א גרוים געשעפט ♦ ווי אן אמעריקאניש געשעפט ♦ געהט אריין אין א שוך־געוועלב אָדער אין א ש נ י פ ס ־ ל ע ר י י און איהר וועט זעהן אז אויף די פּאָליצעס שטעהען א מאסע שאכטלען וואָס פון דרויסען זעהען זיי אוים ווי זיי וואָלטען געווען אָנגעפילט מיט סחורה אָבער אינוועניג זענען זיי לעדיג און אהן אינהאלט ♦ צום פרעגען ♦ צו וועלכען צוועק שטעהען דאָרט די לעדיגע שאכטלען און וואָס איז זייער אויפגאבע ♦ צום ענטפערען ♦ די אויפ־גאבע פון דידאָזיגע שאכטלען איז אָפּצונארען דעם עולם ♦ מען זאָל מיינען אז דער געוועלבניק טוט גרויסע געשעפטען ♦ געשעפטען ריזיגע גע־שעפטען אונגעהויערע ♦ און איז דען די וועלט נישט ס׳גרויסע געשעפט פון דער הימעל־מאכט ♦ איז דען נישט די אויפגאבע פון דער גאָטהייט צו מאכען אן איינדרוק אויף איהרע קונדען מען זאָל מיינען אז די וועלט איז א גרויסער ערפאָלג און אז דאָס לעבען איז א ריזיגע אונטערנעמונג מיט בראנשען אויף דער פראָווינץ ♦ און דעריבער מ י י ן ק י נ ד איז צו זעהן אזויפיעל מענשען מיט לעדיג־געהענדע נשמות ♦ פוסטע שאכטלען אין

דעם געשעפט פון טויט און לעבען ♦ דען געשעפטלעריש איז די גאָטהייט און זי האָט מורא פאַר קאָנקורענץ ♦ פוצט זי ד ע ר י ב ע ר יעדען טאָג די שווי־פענסטער פון איהר געוועלב זיי זאָלען בליצען און פאָדערען אויפמערקזאַמקייט און די הענטלעך פון דער וועלט־טיר זענען אזוי פארפיהרעריש און די שילדען זענען געמאַכט פון שרייענדיגע זונען און לבנות כדי עס זאָל רופען און צוציהען ♦ גאָטהייט איך ווינש דיר ערפאָלג אין דיין אונטערנעמונג ♦

LXLI א בריעף צו מיין ליבען שוואָגער ♦ זיי
ווייסען אז עס זענען פאראַן מענשען וואָס
דענקען אין ג ע ד א נ ק ע ן און עס זענען פאראַן
מענשען וואָס דענקען אין ווערטער ♦ שרייב מיר
וואָס מאכע דיינע קינדער ♦ די וואָס דענקען אין
געדאנקען לעגען־אויף אומזיסטען וועג ♦ ווייל
נאָכדעם ווי דער געדאנק איז שוין אויסגעדענקט
האָבען זיי ערשט נישט קיין ו ו ע ר ט ע ר פאר
דעם געדאנק אין וועלכען איהם אָנצוטון ♦ און
ביז וואנעט זיי האָבען אויסגעדענקט די פאסיגע
וואָרט־קליידער האָט זיך דער אויסגעדענקטער נ א ־
ק ע ט ע ר געדאנק דערווייל פארקיהלט האָט אָנ־
געהויבען הוסטען און איז געגאנגען פון דער וועלט
יונגערהייט ♦ גוט איז די וואָס דענקען אין ווער־
טער מ י י ן ל י ע ב ע ר ש ו ו אָ ג ע ר ♦ ווער־
טער זענען פלינקע גרינגפיסיגע לייט ♦ קוים איז
דאָס וואָרט אויסגעדענקט וועט עס שוין זיין געדאנק
געפינען אליין פון זיך ♦ אליין פון זיך ♦ ווייל
ווערטער זענען טומעלדיגע לייט און אינטעליגענט
און פול מיט אמביציע ♦ פארשטעהסטו ל י ע ־
ב ע ר ש ו ו אָ ג ע ר מיין טיפען געדאנק וועל־
כער איז אויסגעדענקט געוואָרען אין בלויזע ווער־
טער ♦

LXLII ראובן ברײַנין װײסט אַז בערגסאָן װײסט װאָס עס איז אַזױנס הומאָר ♦

און איך טרײסט מיך דאַמיט װאָס ראובן ברײַנין װײסט אַז בערגסאָן װײסט אַקוראַט װאָס עס איז אַזױנס הומאָר ♦ נאָר איך אָרימער מענש װאָס איך האָב אָפּט אַלײן מיט מײַנע פֿינגער. אָנגעכאַפּט ס׳געלעכטער בײַם האַלז און עס געהאַלטען אַ צאַ־פּעלדיגס פּאַר אײערע אױגען איך אַלײן װײס נישט גענױ װאָס איז אַזױנס הומאָר ♦ איך װײס נאָר אַז מ י ר א ל ע זענען דאָס געלעכטער פֿון דער גאָטהײט און אונזערע מיזעראַבעלע לעבענס זענען די אותיות װאָס שטעלען צונױף דעם געלונ־גענעם אָ ד ע ר נ י ש ט ג ע ל ו נ ג ע נ ע ם לעבען־און־טױט װיץ ♦ און נאָר דאַמאָלט װען מיר גנב׳ענען אָפּ בײַ גאָט אַ ברעקעל אײביגקײט אין װעלכער מיר קאָנען לעבען א ו י ס ע ר איהם דעמאָלט דערזעהען מיר די נישט באַהאָלפֿענקײט פֿון דעם קאָמיקער און מיר לאַכען פֿון זײַנע נישט געלונגענע שאַפֿונגען ♦ פֿון זיך זעלבסט ♦ הומאָר איז טראַגעדיע אין אַ פֿליסיגען צושטאַנד ♦ עס איז דאָס שטיק אײזען װאָס האַלט אין פֿאַלען איבער אונזער קאָפּ אײדער עס דערשלאָגט אונז ♦ עס

איז דער טויט ווי ער ווערט געלעבט פון יעדען פון אונז ◆ טאָג־איין טאָג־אויס ◆ אַט די ע ר ק ל ע ר ו נ ג מיינע וועגען הומאָר איז נישט קיין ב א ל ו י כ ט ו נ ג נאָר א פ א ר ט ו נ ק ע ל ו נ ג אזוי צו זאָגן ◆

LXLIII אין אַ קרישטאָלענעם פּראַנז פֿון מײַן
קאַנדעלאַברע ליכטיגט זיך אָפּ אַ
בלוירויטער פייערפונק ♦ ווי אַ פייערדיגע בליש־
טשענדיגע לאַנגע וויינטרויב ציטערט דער קרי־
שטאָל ♦ עס דוכט זיך ד ו ק ע נ ס ט ד ע ם
קרישטאָל אויסדריקען און אַ בלאָהער פייערדיגער
ווײַן וועט אַרויסשפּריצען ♦ אין אַ קרישטאָל
פּראַנז פֿון מײַן קאַנדעלאַברע ברענט דער חלום
פֿון מײַן לעבען ♦ ציטערדיג איז ער און קליין
און בלויז אַן אָפּשפּיגלונג פֿון אַ קינסטליכען ליכט
וואָס אַ האַנט קען זיך אויפהויבען און עס אויסלע־
שען ♦ אין אַ קרישטאָלענעם פּראַנז פֿון מײַן קאַנ־
דעלאַברע ברענט מײַן פאַרגאַנגענהייט ♦ מײַן
פאַרגאַנגליכקייט ♦ מײַן אויג פרעהט זיך מיט
דעם ליכט ♦ געהט שפּאַצירען אין זײַן בלאָהען
גאָרטען וואו עס געשעהן וואונדער ♦ אָבער
פּלוצים גיט עמיצענ׳ס אַ האַנט אַ ריהר דעם לייכ־
טער און אַלץ ווערט אַזוי גרוי ♦ אַזוי איינגע־
שטויבט ♦ אַזוי געוועהנליך ♦

LXLIV

קאָרא מיין ליבסטע ♦ די זון געהט
שוין ווידער אונטער ♦ ס'איז איהר
ווייניג וואָס זי איז אונטערגעגאַנגען ביז היינט ♦
זי באַנוגענט זיך נישט ♦ ווייל אויך דאָס אונ־
טערגעהן איז א פארגניגען מיין האר־
צענסגעליבטע ♦ און אפילו דאָס שפּרינ־
גען אין אָפּגרונד אריין איז א צייטפארטרייב אויף
אַ ווייל ♦ דערנאָכדעם ווערט מען מיד ♦ ווי
איך בין מיד פון טראָגען מיין אייגענעם ווילען ♦
ווי דו ביזט מיד פון דיין שטארבענדיגען הונגער ♦
ווי דער בוים איז מיד פו זיין שאָטען ♦ ווי דער
שאָטען איז מיד פון זיין בוים ♦ ווי מיר אַלע
זענען מיד צו זאָגען איינס צו ס'אנדערע 1 גוט־
נאָוועכט ♦ 2 גוטיאָהר ♦ 3 וואָס
מאכט אייער עלטערער ברודער ♦
4 עס פרייט מיך אייער באקאנט־
שאפט ♦ 5 מיר'ן לעבען וועלען
מיר זעהן ♦ 6 מזל טוב אייך ♦
7 סאַ וועלט מיט וועלטעלאַך ♦
8 עס שטעלט זיך שוין דער זו־
מער ♦ 9 עס איז נישט אמאָליגע
צייטען ♦

LXLV

קארא מיין קארא ♦ נעם אן מיין
איידעל־אויסגעוואשענע האנט ♦

מיט די אדערען ווי אויף קאראר'ער מירמעלשטיין ♦
ווי סטרונעס אויף א פינף־גלידערדיגען שפיל־אינ־
סטרומענט ♦ נעם אן מיין האנט און לאמיר
געהן אהין וואו די בורשטינענע פלומען הענגען
שווער פון די צווייגען אראפ ♦ וואו די ביהנען
לעבען פו זייער אייגענעם האניג ♦ וואו וואסער־
פאלען טרינקען זיך אין זייער אייגענער שרעקליכ־
קייט ♦

LXLVI

ערגעץ אַן אַ זייט פֿון טייך איז פֿון
דער אומענדליכער רויט־זון אַ
שוועדר געפֿאַלען ♦ שאַרף און בלוטיג ♦ איך
האָב עס געזעהען און פֿאַרצייכענט ♦ אביסעל
העכער לעבען דער טאַנץ־קאַזינאָ איז דאָס וואסער
געווען צעפֿיהרט אַזוי ווי מיט שווערען ווייַן
וואָס באַקומט פֿון דער צעמישונג אַ רויטליכע
פֿאַרב ♦ שפּעטער אין דער נאַכט אַריין זענען די
וואַלדוועגען געלעגען ווייס און אָפּגעמאַטערט ♦
האָבען געוואָלט עפּעס זאָגען אָבער זיי האָבען עס
טיפֿער אויסגעשוויגען ♦ אויסגעשוויגען ביז צום
ל ע צ ט ע ן טראָפּען ♦ אַזוי אַז נאָכדעם ווי זיי
זענען פֿאַרטיג געוואָרען דערמיט איז שוין גאָר־
נישט געבליבען וואָס צו שווייגען ♦ אַ מאַסע
רונדליכע בלעטלעך אויף בלויז איין געוויסען בוי־
מעל האָבען זיך געריסען ♦ יעדער פֿאַר זיך ♦
עפּעס אַזוי ווי אַן אָפּגעהאַקטער עק פֿון אַ ווינט־
שלאַנג וואָלט דאָ איבערגעבליבען נאָכדעם ווי די
שלאַנג אַליין איז געווען טויט ♦ און די נאַטיר־
ליכע ווייסע טרייסטענדיגע רוה האָט זיך פֿאַר־
קראָכען אין אַלע וואַלדווינקלען ♦ און דעמאָלט
קאָרא מיינע האָב איך געטראַכט פֿון ד י ר ♦ גע־

טראַכט פֿון מײַן רוח וואָס שלומערט אין די פֿאַל־
דען פֿון דײַן ליכטיגען לײַב ♦ אין דער זאַפֿראַן־
רויטקייט פֿון דײַנע צעפּ ♦ געטראַכט פֿון דעם
צ ו פֿ י ע ל ק י י ט פֿון מײַן פֿײַער וואָס איך האָב אײַ־
בערגעגאָסען אין דיר כדי עס זאָל נישט פֿאַרלוירען
געהן אײדער דער וועלטס לעצטע רגע געהט אויס ♦
געטראַכט אין פֿיין־פֿראַזען ♦ אַ שטומער פֿידעל
בין איך וואָס הענגט אויף דײַן וואַנט און ווי אין
עפּעס אַ לירישער דערצעהלונג קריכט אויף מיר דער
לבנה׳ס געלע שפּין ♦ אָדער די ליכט־שפּין פֿון
דײַן אויג ♦ די סטרונעס ציטערען ♦ שפּילען ♦
ווערען לעבעדיג ♦ צום ריטם פֿון דײַן אויגען־
שפּין ♦ צום טאַנץ פֿון דער לבנה׳ס קרום־געלע
פּים ♦ אַנדאַנטינאַ אַנדאַנטע ♦

LXLVII

מיר זענען צוגעבונדען ♦ איך בין צוגעבונדען צו מיין גאָלדען קיי־טעלע וואָס איז צוגעבונדען צום הויזשליסעל וואָס איז צוגעבונדען צו דער טיהר וואָס איז צוגעבונדען צום הויז וואָס איז צוגעבונדען צום פונדאַמענט וואָס איז צוגעבונדען צום ערד־קוגעל וואָס איז צוגעבונ־דען צום אוניווערזום וואָס איז צוגעבונדען צו דער גאָטהייט וואָס איז צוגעבונדען צו דער אייביגקייט וואָס איז צוגעבונדען צו זיך זעלבסט ♦ מיר זענען צוגעבונדען צום ביסעל אָטעם און צום שטיקעל פולם ♦ מיר זענען צוגעבונדען צום נאַרישען שלאָף ♦ און אפילו צו די טויטע בהמות וואָס מיר עסען זענען מיר א ו י ך צוגעבונדען ♦ מיר זענען אַזוי שטאַרק צוגעבונדען צו אונזער צוגעבונדענ־קייט אַז מיר ווילען זיך דערפון נישט אָפּבינדען בשום־אופן ♦

LXLVIII

זיי קומען צו אונז ווען מיר שטאַר־
בען ♦ זיי קומען צו אונז ווען
מיר פאָהרען אַוועק ♦ זיי קומען צו אונז ווען מיר
ווערען געיובעלט און געפייערט ♦ זיי קומען צו
אונז ווען מיר זענען אין מאָדע ♦ זיי קומען צו
אונז ווען א ל ע קומען צו אונז ♦ זיי קומען לייגען
קרענץ אויף אונזערע קברים ♦ זיי קומען זיך אויפ־
הויבען צ ו ע ה ר ע פ ו ן א ו נ ז ע ר ג ע ש ט אַ ר ־
ב ע נ ק י ט ♦ זיי קומען צו אונז באלויכטען
ווערען פון אונזער ליכט ♦ באַטראַגישט ווע־
רען פון אונזער טראַגעדיע באַשמייכעלט ווערען פון
אונזער שמייכעל ♦ זיי קומען נ י ש ט צו אונז
ווען מיר זענען איינזאַם ♦ ווען מיר פאָהרען נישט
אַוועק ♦ ווען מיר שרייבען אָן אַ שוואַכע זאַך און
מיר דאַרפען אַ טרייסט ♦ ווען מיר שטאַרבען
ביסלעכווייז און מיט אַ געווויסען סיסטעם ♦ ווען
מיר דאַרפען געלט און לוקסוס ♦ ווען מיר נויטי־
גען זיך אין בלאָנדער אָדער אַלגעמיינער ליעבע ♦
ווען מיר דאַרפען עמיצער זאָל אונז אַרויפשלעפען אַ
זעקעל קוילען פונ׳ם קעלער אָדער טון אַן אַנדערע
ניצליכע אַרבייט ♦ ווען מיר געהן אַרום מיט אַ

שרעקליכען צאַנגוועהטאָג און מיר האָבען נישט ווער
עס זאָל אונז צוהאַלטען די באַק ♦ ווען מיר זענען
נישט זעהר טויט און נישט זעהר לעבעדיג נישט
זעהר אומעטיג און נישט זעהר פרעהליך ♦ ווען
מיר זענען א מענש מיט אלעמען גלייך און ווען עס
איז אויף אונז אזא רחמנות ♦

פעהלער־פארבעסערונג:

אינ׳ם ליעד „צו דעם טויטען יצחק רייז“ אין אָנהויב פונ׳ם בוך דאַרף זיין אין די סוף־שורות: „איהם ליג צו די טויטע, לאַנגע פיס, אַט־דעמ־אַ קראַנץ פון אימאָרטעלען“; אָנשטאָט: „איצט ליג איך“ און אַזוי ווייטער.